

Abdullah Cevâdi Âmulî

Fâtıma (s.a.)
İnsanlık Örneği

FÂTİMA (S.A.)
İNSANLIK ÖRNEĞİ

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
Sertifika No: 24887

ISBN: 978-605-5030-23-0

1. Baskı: İstanbul, Temmuz 2015

2. Baskı: İstanbul, Nisan 2021

Önsöz Yayıncılık: 36

İslam Düşüncesi: 4

Yazar: Abdullah Cevâdî Âmulî

Çeviren: Muaz Pazarbaşı

Yayın Yönetmeni: Önder Türkeli

Yayına Hazırlayan: Ersan Güngör

Editör: Ozan Kemal Saralioğlu

Sayfa Düzeni: DBY Ajans

Kapak Tasarımı: Sercan Arslan

Baskı / Cilt:

Step Ajans Matbaacılık (Sertifika No: 12266)

Göztepe Mah. Bosna Cad. No: 11

Bağcılar/İstanbul - Tel: 0212-4468846

Kütüphane Bilgi Kartı / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Fâtıma (s.a.) İnsanlık Örneği

Yazar: Abdullah Cevâdî Âmulî Çeviren: Muaz Pazarbaşı

ISBN: 978-605-5030-23-0 Ebat: 13,5 x 21 cm, 152 s.

1- Hz. Fatıma 2- Hz. Peygamber

3- Ehl-i Beyt 4- İslam Tarihi 5- Şi'a

ÖNSÖZ
YAYINCILIK

Akşemsettin Mah. Akdeniz Cad. No: 74/3 Fatih/İstanbul

Tel.-Faks: +90 212 534 30 16

www.onsozyayincilik.com.tr • bilgi@onsozyayincilik.com.tr

Abdullah Cevâdi Âmulî

Fâtıma (s.a.) İnsanlık Örneği

Çeviren
Muaz Pazarbaşı

İçindekiler

Farsça Yayıncının Notu	9
Ehl-i Beyt'i Tanımanın Zorunluluğu	13
Ehl-i Beyt'i Tanımanın Kapsamı	15
Ehl-i Beyt, En İyi Hidayet Modelidir	20
Fâtıma, Ehl-i Beyt'i Yansıtan Aynadır	21
Fâtıma Cinsiyet Üstü (Hem Kadınlar Hem de Erkekler İçin) Bir Modeldir	22
Fâtıma, Zaman ve Mekânın Ötesinde Bir Modeldir	24

Birinci Bölüm

Ehl-i Beyt'in Faziletleri

Övgüde İtidal	27
Birkaç şüpheye cevap	30
Kapsayıcı İlim, Masumiyet ve Diğer Nefsî Kemaller	30
Vahiy Almak ve Meleklerin Sesini Duymak	32
Şiilerin Durumundan Haberdar Olmak	34
Mucize ve Keramet Gösterilmesi	37
Ehl-i Beyt'in Geçmişteki Nebilerden Üstün Oluşu	39
Ziyaret-i Camia ve Guluv Vehmi	41
Mucize ve keramet	42

İkinci Bölüm

Hz. Fâtıma'nın Fazilet ve Menkıbeleri

Fâtıma Semavî Bir Hediyedir.....	46
Anne Karnındayken, Annesiyle Konuşması.....	48
Huriler ve Cennet Kadınlarının Katıldığı Bir Doğum	48
Fâtıma'nın Doğumunda Bir Nurun Parlaması.....	49
Fâtıma İsminin Konulması	50
Fâtıma'nın Diğer İsim ve Lakapları.....	51
Fâtıma'nın İlahî Meleklerle Konuşması.....	53
İbadet Mihrabında Fâtıma	54
Fâtıma Ezelden Ebede Dünya Kadınlarının Efendisidir	55
Fâtıma Allah'ın Seçkin Kıldığı Kimse	56
Fâtıma Kur'an'la Eşdeğerdur.....	56
Fâtıma Allah'ın Rızasının ve Öfkesinin Ölçüsüdür	57
Fâtıma İnsan Türünün Hurisidir.....	58
Fâtıma Mü'minlerin ve Doğruluğu Sevenlerin Şefaataçisidir	59
Fâtıma, Peygamberin Güzel Kokulu Gülü.....	61
Fâtıma'yı Ziyaret Etmenin Değeri	62
Fâtıma'nın Gaybî Olaylardan Haberdar Olması.....	62
Fâtıma'nın Velâyeti	63
Din kültüründe İmamet ve İmamları tanınmanın yeri.....	63
Hazret-i Fâtıma'nın Bakışıyla İmamet.....	65

Üçüncü Bölüm

Kur'an Aynasında Hazret-i Fâtıma

1- Tathir Ayeti	69
2- Mübahale Ayeti.....	75
3- Meveddet Ayeti.....	77
4- Kevser Süresi	78
Kadir Süresi.....	80
Dehr (İnsan) Süresi	82
Ebrar Ayetleri	83
İlahî Kelime.....	84
Nefs-i Mutmainne.....	84

İlahî Sırat-ı Mustakim.....	85
Kurtuluş Anahtarı.....	86
Allah'ın Hücjeti ve Gerçek İmanın Şartı	89
Halkın Rehberi ve Uyulması Gereken Kişi	91
Allah'ın İpi.....	93

Dördüncü Bölüm

Hazreti Fâtıma'nın Sîresi

Birinci Fası: İlim ve Marifet Yönünden Kişiliği.....	95
İlahî öğretileri beyan etmesi	96
İkinci Fası: Eğitim, Terbiye Yöntemi ve Evliliği Yürütme Şekli ..	103
Fâtıma, babasının aşığı ve dert ortağı.....	106
Çocuk terbiyesinde şiiirin çekiciliğinden faydalanmak	107
Şefkatli öğretmen	108
Şiiilerin sığınağı	109
Fâtıma'nın evlilik yaşantısı	111
Kanaat, sadelik ve şükür etmek	112
Erkeklerin yapması gereken işlerden kaçınması.....	112
Kocasına karşı mütevazı ve anlayışlı.....	113
İffet ve hayâsını koruma.....	113
Üçüncü Fası: Sosyal ve Siyasî Yaşamı	114
Toplumsal siyasî konumun üstünlüğü.....	117
Akıllıca mücadele	119

Beşinci Bölüm

Sorular ve Cevaplar

- 1- Neden Hazret-i Fâtıma sahip olduğu bunca makam ve faziletlere rağmen Peygamber olarak seçilmedi? ..... 129 |
- 2- Neden 124 bin peygamber ve 14 Masum içinde bir tane kadın vardır? ..... 130 |
- 3- Acaba Hz. İbrahim'in zürriyetinden bütün salih ve adil olanlar, Hz. Fâtıma da dahil imamet makamına ulaşmışlar mıdır?..... 130 |

4- Neden Peygamberin nesli değerli kızı Fâtıma yoluyla devam etmektedir, oysa örfte nesebin ölçüsü erkeklerdir?	132
Tarihî bir örnek:	134
5- Acaba Fâtıma bir efsane midir yoksa ulaşılması mümkün bir model midir?	135
6- Hazret-i Fâtıma'nın yaratılmadan önce imtihan olması nasıl mümkündür?.....	137
7- Ezan ve kamet arasında Hazret-i Zehra'nın faziletlerine şahadet getirmenin hükmü nedir?.....	139
Kaynakça	141
Dizin	149

Farsça Yayıncının Notu

Hiç şüphesiz eşyanın mahiyet ve hakikatini anlamak zor ve müşkül bir iştir, hakikate ve insanların derecesine göre bunu ölçmek daha da zorlaşır. Bu ölçü varlığın daha iyi örnekleri ve daha kâmil seçkinlerine ulaştığında hiç bir şekilde bunların değerini ölçecek bir terazi ve ayar bulunmamaktadır. İşte o zaman, semavî bir hediye olarak Allah Resûlü'nün kızı Fâtuma'ya verilen “*Âlemlerin kadınlarının efendisi*” lakabı karşısında onu tanımanın tek yolu, bu konudaki acz ve yetersizliği itiraf etme zorunluluğudur. Çünkü Allah Teâlâ'nın marifet ve ibadet makamı irfanî ve vahyî tasavvurların ve amellerin ötesinde olduğu için O'nun karşısında aczi itiraf etmek ve “*Biz seni hakkıyla tanıyamadık ve sana hakkıyla ibadet edemedik*”¹ cümlesiyle marifetin kemalini ortaya koymak gerekmektedir. O kutsal şahsiyetler Yaraticının mükemmelliğinin mazharlarıdır ve yine bu tür övgülere layıktırlar. Bütün bunlarla beraber, yeryüzüne ait, süflî erkekler ve kadınlar arasında bu tür semavî ve ulvî varlıkların bulunması bu konudaki şaşkınlığı arttırmaktadır. Bu tıpkı, bir tarafta Allah'ın “elinin” diğer tarafta da yaratılmışların elinin bulunduğunu söyleyen Kur'anî hakikat gibidir. Ölçünün

¹ Allâme el-Meclisî, *Mirâtu'l Ukûl*, tashih: Seyyid Hâşim Resûlî Mahallâtî, ikinci baskı, Tahran, Dâru'l Kütübü'l İslâmiye, 1409 h.k., c. 12, s. 155.

kendisinin de onun bir parçası olduğu bu tür bir hakikati nasıl öğenebiliriz? Hangi terazi böylesi bir yaratılışı tartabilir?

Zehra-i Merziye'nin yüce hakikati varlığın nadide bir parçasıdır ki, Rabbi onu “Kevser” olarak övmüş ve onun lakabını çok hayırlı olarak koyup yüce babasına hitap ederek, bu ilahî hediyenin şükürü için namaz kılp kurban kesmesini istemiştir:

“Biz sana Kevser’i verdik, şu halde Rabbin için namaz kıl ve kurban kes.”²

Bir insanın tarif ve tavsifinin yapılması ya Âlemlerin Yaratıcısı tarafından, ya kendisinin akranı ve benzeri olan insanlar tarafından ya da onun kendisinden sonra bıraktığı düşünce, davranış ve hareketleri yoluyla mümkündür. Rabbi, Fâtıma’yı çok hayırlar sahibi ve kalıcı Kevser olarak adlandırmıştır. Babası onu âlemin en üstün kadını olarak tanımlamış ve ona denk olarak tüm zamanlarda ve asırlarda Ali bin Ebû Tâlib’den başkasını bulamamıştır. O, Peygamberin canının bir parçası ve meyvesiydi. O, sadece Peygamberin kızı, Ali’nin eşi, Hasan, Hüseyin ve Zeyneb’in annesi değil, belki pak Ehl-i Beyt’in odak ve merkez noktasıydı. O, Allah tarafından kendisine yüklenen çok zorlu görev ve sorumlulukları başarılı bir şekilde yerine getiren tek kimseydi:

“Ey mümtehine (imtihan edilmiş hanım)! Yaratanın seni yaratmadan önce imtihan etti.”³

Bu yüzden onu bu sözlerle ziyaret ediyor ve onu; Sıddıka-i Şehide, Raziye-i Merziye, Fazıla-i Zekiyye, Havra-i İnsiyye, Takiyye-i Nakıyye, Muhaddes-i Âlime, Mazlume-i Mağsube, Muztehed-i Makhure olarak biliyor ve ona hitap ederek şöyle diyoruz: Seni mutlu eden her şey kesinlikle Allah’ın Resûlünü de mutlu etmiştir ve seni rahatsız eden her şey şüphesiz son peygamberi de rahatsız

² Kevser Süresi, 1-2.

³ et-Tüsî, *Misbâhu’l Muteheccid*, tashih ve tahkik: Ali Aşğâr Murvârid, Ebûzer Bidâr, birinci baskı, Beyrut, Müesseset-u Fıkhu’s Şîa, 1411 h.k., c. 2, s. 711.

etmiştir. Sana bağlanan her şey şüphesiz Allah Resûlüyle bağlanmıştır ve senden uzaklaşan herkesin Hatemü'l-Enbiya ile bağlantı vesilesi olan zincirinin halkası kopmuştur, çünkü sen O'nun canından ve ruhundan bir parçasın.

Dinin kalıcı olmasında Fâtuma'nın payı çok büyük ve ağırdır. Peygamberin vefatından sonraki varlık güneşinin battığı dönemde, o, İslam'ın tozla kaplanmış gökyüzünde ışığı titreşen tek yıldızdı. Hazin ve huzur dolu bir ses ile gönüllerdeki arzuyu koruyan Fâtuma'ydı. Sakife hakimiyetinin zorlu döneminde, Gadir'in zorla alıkonulması esnasında onun yanındaydı, kalıcı olan ve bir feryada dönüşen tek inilti, âlemlere rahmet olanın kızının iniltiydi ki, tam bir cesaret ve kararlılıkla dinin ve dinin kalıcılığının Hazret-i Ali tarafından sağlanabileceğini, onun haklılığını ve diğerlerinin bütüllüğünü dile getiriyordu.

Fâtuma'nın övgüye layık şahsiyeti ve onun İslam tarihinin en hassas dönemindeki unutulmaz rolü her zaman canlı tutulmalıdır. Kur'an ve İtret temeline dayanan dinî ve kültürel merkezlerin çalışma ve çabaları, bu varlık âleminin asil ve saf sultanının tanınması ve tanıtılması üzerinde yoğunlaşmalıdır. Ayetullah Cevadî Amulî bu semavî şahsiyetin tanıtılması hususunda, her fırsatta yaptığı konuşmalarda ve pek çok eserinde ondan bahsederek çaba göstermiştir. "İsra İlmî ve Kültürel Araştırmalar ve Vahyî İlimler Kurumu" bu konuşma ve yazıları bir araya getirip düzenleyerek, o hazretin her türlü yanlış ve uygun olmayan bilgilerle marifet ve yücelik makamını düşürmeden, layıkıyla tanınması ve doğru bir şekilde övülmesi için marifet ehline takdim etmiştir.

Fâtuma'nın, tıpkı değerli babası Allah Resûlü gibi bütün bu keval ve faziletlere sahip olmasıyla beraber, dünyevî ve beşerî bir varlık olarak örnek alınması ve onun, ilmî ve amelî bütün hayat ve davranışlarına uyulan, sadece düşünsel bazda kalmayıp gerçekte de etki bırakacak bir model olarak bilinmesi gerekmektedir. Bu esas üzerine beş bölümden oluşan bu kitap, "Fâtuma: İnsanlık örneği" olarak adlandırılmıştır.

Son olarak, bu kitabın oluşturulmasında emeği geçen herkese teŖekkür eder, onlar için dünya ve ahiret mükâfatlarını ve en önemlisi, Hazret-i Zehra'nın Ŗefaatinı Yüce Allah'tan dileriz.

Ehl-i Beyt'i Tanımanın Zorunluluğu

İnsan ömrünün en iyi, en belirleyici ve aynı zamanda da en hassas dönemi ilk gençlik dönemidir ki, bu dönemde hidayet yolunu bulabilecek motivasyon, nefsini islah etme gücü, kemale ve mutluluğa doğru hareket kabiliyeti ihtiyarlık döneminden daha fazladır. Bu dönemin kıymetini bilmek insan için aydınlık ufukları ve sonsuz mutluluğu sağlayabilir ve bu yaşlardaki hatalar ve ihmaller ise telafisi mümkün olmayan hasarlar meydana getirebilir. Çünkü bu dönem farklı bir takım güdülerin yoğun olduğu ve ayrıca cezp edici şeylerin genci avlamak için pusuda beklediği dönemlerdir, genç de tecrübe ve yaradılışına uygun tecellilerin arayışındadır. Doğru cazibelerin yanlışlardan ayırt edilmesinin onun geleceğinde büyük etkisi vardır.

Bu tehlikeli dönemde, genç ve onun temiz fitratı için en iyi beslenme kaynağı din büyüklerinin ilim ve salih amelleriyle, enbiyanın ve ilahî velilerin rehberliğiyle aşına olmaktır, onların söz ve amelleri bu labirentte hidayet ve hakikati gösteren bir ışık olacaktır. İsmet ve taharet Ehl-i Beyt'i, özellikle de Siddika-i Tahire (Hz. Fâtma),

hedeflerine ulaşmada onlar için iyi bir modeldir ve onlarla yetinmek hidayeti arayana azami faydayı sağlayacaktır.

Özellikle gençlik döneminde sünnet ile ve hidayet meşalelerinin yaşamıyla aşına olmak, onlara duyulan muhabbet ve ilginin kaynağını oluşturacaktır, bu alaka ise çok değerli bir sermayedir, sırat-ı müstakime hidayet olmak için gereklidir ve sonsuz mutluluğun kefilidir. Bu muhabbet ve ilginin ardı sıra Masumları takip etme ve onları örnek almanın önemini ortaya koymak için Allah Teâlâ Resûlü Ekrem'e şöyle buyurmuştur:

*“De ki: Sizden, tebliğime karşılık bir ücret istemiyorum, istediğim, ancak yakınlarıma sevgidir ve kim güzel ve iyi bir iş yaparsa onun güzelim mükâfâtını arttırırız; şüphe yok ki Allah, suçları örter, iyiliğe, mükâfatla karşılık verir.”*¹

İşte bu muhabbet iyiliğin en bariz ölçüsüdür.

Göz açıp kapayınca kadar fırsatlar geçiyor ve sermaye elden gidiyor, eğer bunun kıymetini bilirsek ve bu pak hanedanın ilmîni, marifetini ve muhabbetini elde ederek o nurlu örneklerle yakınlıyorsak, dünya ve ahiret saadetini kendimize armağan etmiş olacağız.²

Öte yandan, İslam Peygamberinin ailesi Kur'an ayetleri esasınca ismet ve temizliğin kalesi olarak kılınmışlardır, onlar insan-ı kâmil olmaları hasebiyle ilahî feyizleri alabilecek en büyük kapasiteye sahip olup, varlık imkânlarından ve ilahî makamların özelliklerinden faydalanmaktadırlar. Bu yüzden, yeryüzünde İsm-i Azam'ın tezahürleri ve Allah'ın halifesi unvanına sahiptirler. Diğer insanlar da Allah'ın huzurunda onlara karşı Kur'an'ın da vurguladığı gibi, açıkça onları tanımak, muhabbetten kaynaklanan itaat ve onlara uymakla görevli ve sorumludurlar. Elbette bu yüce ve büyük aileye karşı başka sorumluluklarımız da vardır, bu sorumlulukları yerine getirmek insanın kaderinde ve mutluluğunda etkilidir. Ancak kim

¹ Şûrâ Sûresi, 23.

² Abdullah Cevâdi Âmulî, *Surûş-i Hidâyet*, beşinci baskı, Kum, İsrâ, c. 1, s. 79.

gerçek anlamda Ehl-i Beyt'in varlığının azametini ve konumunu idrak edemezse, yükümlülüklerini yerine getirmenin kaderi üzerindeki etkisine ve önemine vâkıf olamayacaktır. Dolayısıyla hidayet yıldızlarını bilmek ve tanımak, onların özellikle de Hz. Zehra'nın tekvinî ve teşriî özelliklerini beyan etmek iki katı zorunluluktur.³ Her ne kadar bizim anlayışımız bu kutsal zâtları idrak etmede aciz ve sözlerimiz onların makamlarını tanıtmada eksik ve yetersiz olsa da ilahî kelimadan ve dini öğretilerden ilham alarak gelecek bölümlerde Hz. Zehra'nın büyük masumiyet makamı hakkında bazı konular beyan edilecektir.

*Deryaların suyunu çekmek mümkün değilse bile
Susuzluğun kadar olsa bile içmek gerekir.*

Ehl-i Beyt'i Tanımının Kapsamı

Acaba ayet ve rivayetlerin yardımıyla, ismet ve temizlik Ehl-i Beyt'ini kâmil bir şekilde tanımak mümkün müdür? Böylesi bir tanımaya ulaşmak kimler için ve hangi şartlarda mümkündür?

Bu sorunun cevabı, bu kutsal şahsiyetleri genel anlamda tanımının hakikatini arayanlar için mümkün olduğudur, ancak onları kâmil bir şekilde tanımak ileride ele alacağımız bahislerde de görüleceği üzere nâkis beşerin ilmî gücünün üzerindedir.

Varlık âleminde Allah Teâlâ'nın nişaneleri ve ayetleri iki türdür: Tekvinî ve Teşriî. Tekvinî ayetler varlığın yaratılışındaki Allah'ın azametini ve varlığın hakikatlerini ortaya koyar ki, insan aklı ve havsalası onların birçoğunun idrakinde yetersiz kalır. Teşriî ayetler ise ilahî kelimadan Allah'ın tavsiyeleri şeklinde ilahî emirler ve yasakları açıklar ve bunların çoğu da ilahî vahiy olmaksızın elde edilecek bilgiler değildir. Tekvinî ve teşriî ayetlerin hakikatini tanımada bizler sınırlıyız. Tıpkı Kur'an-ı Kerim'in aslı makamında tekvinî ve aynî hakikatlerin büyüklüğüyle onları derk

³ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Serçeşme-i Endişe*, Kum, İsrâ, c. 2, s. 108.

etmenin bizim anlayış gücümüzün üzerinde olması gibi, teşrî ve lafız şeklinde nazil edilmiş makamında da, insan-ı kâmilin en iyi örneği olan İslam Peygamberi, O'nun Ehl-i Bey'ti ve özellikle de Hz. Siddıka-i Zehra'yı gerçek anlamda tanımak da masum olmayanların nâkis idrakinden uzaktır. Ehl-i Beyt hem ilahî tekvinî ayetlerin tezahürü hem de kur'an ve ilahî ilimlerin nüzulünün kaynak ve hazinesine bağlılığıyla hakikatin, Kur'an'ın bânınının, şeriatın ve ilahî teşrîi ayetlerin somutlaşmış halidir. Bu açıdan hem tekvin hem de teşrîe sahiptirler.⁴

İsmet ve nübüvvet Ehl-i Beyt'inin bu kapsayıcılığa sahip olması, onların da aynı açıdan ilahî kemallere sahip olması ve ilmî açıdan varlık hakikatlerini biliyor olmaları anlamına gelmektedir. Yani insanın ulaşmasının mümkün olduğu her kemale hiçbir eksik olmadan sahiptirler ve üstelik kusursuz bir şekilde. Bu şahısların özel makamını ve onların eşsiz semavî kitap olan Kur'an'la birliktelikleriyle idrak etmek mümkündür. Resûlullah Şîa ve Sünnî muhadislerin rivayet ettiği bir hadiste şöyle buyurmuştur:

“Size iki emanet bırakıyorum, eğer onlara tutunursanız benden sonra sapıklığa düşmezsiniz; o ikisinden biri diğerinden daha büyüktür, gökyüzünden yeryüzüne doğru sarkıtılmış ip olan Allah'ın Kitabı ve Ehl-i Beyt'im. Bu ikisi Kevser havuzunda bana ulaşıncaya kadar birbirlerinden ayrılmazlar, şu halde benden sonra onlara nasıl davranacağınız konusunda dikkatli olun.”⁵

Bu ilahî mesajın muhatapları güçlü ve zengin İslam medeniyetinin vârisleridirler ve hiçbir zaman ve mekân sınırlaması yoktur, yani hiçbir asır ve zamandaki, hiçbir yer ve diyardaki nesiller bu kutlu tavsiyeden müstesna değillerdir.

Böylesi kapsayıcı bir vasiyet insanî tekvinin kemali ve ilahî kanunlar arasındaki mükemmel uyumunun göstergesidir, öyle ki yeryüzündeki bütün insanlar kıyamete kadar Kur'an ve Ehl-i Beyt'in

⁴ A.g.e., c. 2, s. 109.

⁵ İbni Batrik (ö. 600 h.k.), *el-Umde*, Müessese-i Neşri İslâmî, 407 h.k., s. 73; Tirmizî, *Sünen-i Tirmizî (el-Câmiu's-Sahîh)*, tahkik: Abdulvahhâb Abdullatif, ikinci baskı, Beyrut, Dâru'l Fikr, 1403 h.k./1983 m., c. 5, s. 329.

ilmine, ameline, yol göstericiliğine ve rehberliğine muhtaçtır. İnsanlık tarihinin sonuna kadar dünya görüşü ve dünya anlayışı Kur'an'a ve Ehl-i Beyt'e muhtaç olmayan ve gerekli cevapları Sakaleyn'den elde edemeyecek hiçbir mektep yoktur.⁶

Aynı şekilde Kur'an insanın saadete doğru hidayet olması programı adı altında her şeyi beyan etmiştir⁷ ve bu yoldaki beşerin ihtiyaç duyduğu her şeyi kendinde barındırmaktadır. Bu yüzden, Kur'an ayetleri her türlü şüpheden uzak olup, bir diğer ayetlere anlam katmakta ve hiçbir ayet bir diğeriyle çelişmemekte, tezat oluşturup çatışmamaktadır ve bu asla olmayacaktır:

“Kur'an'ın bazı ayetleri diğer ayetleri tefsir etmektedir.”⁸

Vahiy Ehl-i Beyt'i de bütün ilahî hükümlerin ve hikmetlerin açıklayıcısı olup beşerî öğretilere muhtaç olmadan Allah'ın ayetlerini doğru bir şekilde tefsir etmektedirler. Çünkü onlar sonsuz ilahî ilme doğrudan bağlı, ilim ve amelde o kaynaktan beslenmektedirler. Bu şekilde o nuranî zâtların sîret ve sünneti de bir diğeriyle çelişip çatışmaz ve asla çatışmayacaktır, büyük bir uyum içinde birbirlerinin şahidi ve müfessiri olacaklardır. Dolayısıyla İslam Peygamberinin sîretinin ve sünnetinin tanınmasındaki en iyi yollardan biri de Ehl-i Beyt'in sîret ve sünnetine yönelmektir. Aynı şekilde Hz. Zehra'yı tanımının en iyi yöntemlerinden biri de Yüce Peygamberin ve ismet ve taharet Ehl-i Beyt'inin nurlu sözlerine müracaat etmektir.⁹

Her şeyin yaşamı ve ölümü o şeyin varlığına uygun bir şekildedir, ölüm ve yok oluşun illet ve etkenlerinin zararından korunan her şey, aynı ölçüde kalıcı olup ebediyet kaynağından nasip alır ve aynı şekilde afetler ve hastalıklara müptela olan şey yok oluş tehlikesinden güvende olamayacaktır. Bir düşünce ve inanç (hikmet-i

⁶ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Serçeşme-i Endişe*, Kum, İsrâ, c. 2, s. 110 – 111.

⁷ Nahl Sûresi, 89.

⁸ Allâme Meclisî, *Bihâru'l Envâru'l Câmiyet-u li'd-Durer Ahbari'l Eimmetu'l Ethâr*, tashih ve tahkik: Araştırmacılar topluluğu, ikinci baskı, Beyrut, Dâr-u İhyâu't-Teras el-Arabî, 1403 h.k., c. 54, s. 218.

⁹ Bkz. Abdullah Cevâdi Âmulî, *Serçeşme-i Endişe*, Kum, İsrâ, c. 2, s. 112.

nazarî) içinde yanlış, cehalet ve hata bulunmadığı zaman yok oluştan ve ölümden korunabilir, aynı şekilde amel ve pratik alanında da (hikmet-i amelî) zulüm, cehalet, istismar, azgınlık ve benzeri şeyler ortaya çıktığında yok olup, ölür. Eğer hikmet-i nazarî ve hikmet-i amelinin son mesajı olan bir kitabı zikredilen iki afetten korunmuş bir şekilde açıklarsanız ve bu iki korunmuşluk devamlılık arz ediyorsa böylesi bir kitap sonsuza kadar kalacaktır. Eğer insan-ı kâmil de böylesi bir kitabın eşdeğeri olursa onun erişilmez velâyet makamı hastalık, yok oluş ve benzeri etken ve illetlerin kendisine ulaşmasından korunmuş olacaktır.

Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'i ilmî ve amelî açıdan bâtil kılınamayacak bir kitap olarak tanıtmış ve bu konuda şöyle buyurmuştur:

*“Halbuki o, eşsiz bir kitaptır. Ona önünden de ardından da bâtil gelemez. O, hikmet sahibi, çok övülen Allah'tan indirilmiştir.”*¹⁰

Zamanların geçmesiyle, hikmet-i nazarinin kaynaklarında ve hikmet-i amelinin ölçülerinde derin değişimler meydana gelse bile, Kur'an'ın ilmî ve amelî dayanaklarında en küçük bir ihlal olmayacaktır, aksi takdirde batıl ona yol bulmuş olacaktır. Bu yüzden ismet ve taharet Ehl-i Beyt-i gibi kâmil insanların düşünce ve amel-leri ve yine böylesi bir kitabın eşdeğeri olarak beyan edilen Hz. Zehra da asla yok olmayacaktır.¹¹

Dolayısıyla bu nuranî zâtların ilim ve amel açısından masum oluşu, Kur'an-ı Kerim'de tanıtılış şekilleriyle de ispatlanmaktadır. Allah Teâlâ Kur'an'da onlar hakkında şöyle buyuruyor:

*“O elbette şerefli bir Kur'an'dır. O korunmuş bir kitaptır. O'na temizlerden başkası el süremez.”*¹²

Yani Kur'an'ın zâhirine, bedeninin abdest yahut gusül veya teyemmüm gibi zahiri temizliğiyle temas edilebilir ve ilahî öğretiler ve ilahî hikmetlerden ibaret olan Kur'an'ın bütününe de tezkiye ve tezyin olan bâtinî (kalp) temizlikle irtibat kurulabilir. Tıpkı Sakaleyn

¹⁰ Fussilet Sûresi, 42.

¹¹ A.g.e., c. 2, s. 119.

¹² Vâkıa Sûresi, 77-79.

hadisinde belirtildiği gibi Kur'an ve Ehl-i Beyt arasında bir ayrım yoktur, öyleyse Ehl-i Beyt de tıpkı Kur'an gibi masumdurlar ve onların gerçek makamlarının anlaşılması ruh temizliği olmaksızın mümkün değildir. Öte yandan Kur'an öğretilerinin zahiri ve batını mertebelerinin olması gibi, Ehl-i Beyt'in velâyet makamının idrak edilebilmesinin de mertebeleri vardır. Bu yüzden her kim derununda daha fazla temizlik elde ederse aynı ölçüde onların velâyetinin özünü daha derin ve daha iyi idrak edecektir.¹³

İnsan-ı kâmilin künhünün ve hakikatının tanınması için beyan edilen şeylere dayanarak, Ehl-i Beyt'in Kur'an'ın eşdeğeri olusunu, tevhid kalesine girmenin manasının Ehl-i Beyt'i tanıma şartıyla mümkün olduğunu, Allah'ın halifesi olmanın manasını ve direkt olarak Allah'tan öğrenmenin ve meleklere öğretici olmanın manasını anlamak için insan-ı kâmil olmaktan başka yol yoktur. Demek ki, böylesi şartlar altında Ehl-i Beyt'in o yüce velâyet makamına kolayca ulaşmak mümkün değildir, o ilahî makamı kendi anlayışımız ve kapasitemiz ölçüsünce idrak etmekten başka yolumuz yoktur. Hiç şüphesiz böylesi eksik bir tanımayla bu kutusal zâtların makamının künhüne erişmekle aramızda büyük uçurumlar olacaktır, çünkü Hz. Zehra'nın açık bir örneğini teşkil ettiği kâmil insanlar Allah Teâlâ'nın zâtının sembolleridirler ve O mukaddes zât için şöyle denilmiştir:

*“Öyle bir mabuddur ki, derin düşünceler onu idrak edemez; akıl-fikir, denizine dalanlar; zâtının künhüne eremez.”*¹⁴

Bu yüzden insanın ismet Ehl-i Beyt'ine karşı olan vazifesi en azından onların hakkaniyetini akılda, muhabbetini gönlünde, isim ve hauralarını beden ve ruhlarında ihya etmeleridir. Böylesi bir insan Kevser havuzuna ulaşmaya, yanmış ciğerini soğutmaya, perişan gözünü aydınlatmaya, sönmüş gücünü canlandırmaya ve kurumuş dudaklarını suya doyurmaya çok isteklidir.¹⁵

¹³ A.g.e., c. 2, s. 119-120.

¹⁴ *Nehcül-Belâğâ*, 1. Hutbe.

¹⁵ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Serçeşme-i Endişe*, Kum, İsrâ, c. 2, s. 132-134.

Ehl-i Beyt, En İyi Hidayet Modelidir

Dinin bakışına göre insanın saadete ulaşmak ve hidayet yolunda hareket etmek için uygun ve ameli bir modele ihtiyacı vardır. Bu kişi; hem yolu çok iyi bilen hem o yolu başarıyla yürüyen ve hem de diğerlerini hedefe doğru götürmeye gücü yeten, hata ve sapkınlıktan korunan Allah'ın Resûlüdür. Allah Teâlâ yolu tanıma, yol gösterme ve hatadan korunmuş olma modelini çok güzel şekilde tanıtmaktadır:

*“Andolsun, sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah'ın Resûlü'nde güzel bir örnek vardır.”*¹⁶

Elbette yüce İslam Peygamberinden sonra Allah Teâlâ O'nun pak Ehl-i Beyt'ini uyulmaya ve itaat edilmeye layık kimseler olarak tanıtmıştır:

*“Ey iman edenler, Allah'a itaat edin; elçiye itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine de.”*¹⁷

Bu Ehl-i Beyt her türlü eksik, kusur, hata ve kirlilikten korunmuş ve muhafaza edilmiştir. Bu paklıkları sayesinde hedeflerine ulaşmış ve diğerlerini de hidayete erdirebilecek yetiye sahiptirler, bu yüzden şöyle buyrulmuştur:

*“Ancak ve ancak Allah, ey Ehl-i Beyt, sizden her çeşit pisliği, suçu gidermek ve sizi tam bir temizlikle tertemiz bir hale getirmeyi diler.”*¹⁸

Hz. Zehra'yı örnek almanın zorunluluğu için Şîa ve Ehl-i Sünnet rivayetlerinde onun farklı yönleriyle Resûlullah'a benzetilmesi bile yeterlidir, Ayşe şöyle söylüyor: “Hiç kimsenin sima olarak, sözleri, davranışları, oturup, kalkması bakımından Fâtıma'dan daha çok Allah Resûlüne benzediğini görmedim.”¹⁹ Yine şöyle diyor: “Hiç kimsenin beden hareketleri, yürüyüşü, yaşam şekli ve konuşması açısından Fâtıma'dan daha çok Resûlullah'a benzediğini

¹⁶ Ahzâb Sûresi, 21.

¹⁷ Nisâ Sûresi, 59.

¹⁸ Ahzâb Sûresi, 33.

¹⁹ Sünen-i Tirmizî, c. 5, s. 361.

görmedim.²⁰ Hiç kimsenin Resûlullah'a konuşma şekli olarak Fâtıma'dan daha çok benzediğini görmedim.²¹ Yürüyüşü tıpkı Resûlullah'ın yürüyüşü gibiydi.²² Babasının dışında Fâtıma'dan daha doğru sözlü bir kimse görmedim.”²³

Fâtıma, Ehl-i Beyt'i Yansıtan Aynadır

Allah Teâlâ, Kur'an-ı Kerim'de Ehl-i Beyt'in azametinin sırlarını, onların paklık ve temizliklerini bizlere bildirmiştir; bunlar nefislerini her türlü kirlilik ve sapmadan korumuş, öğretileri, hakikatleri ve ilahî incelikleri en yüksek perdeden kavrayabilme kapasitesi olan seçkin insanlardır. Bu yüzden ilahî öğretiler çağıldayan bir Kevser şeklinde onların ilmî ve amelî hayatlarını kuşatmıştır, bu pak hanedan tek bir nurdurlar ve bu makamda erkekle kadın arasında bir fark yoktur.

İsmet ve paklık Ehl-i Beyt'i için tıpkı Kur'an'la eşdeğer olmaları, amel ve düşüncede paklık gibi ispat olunan ilmî ve amelî kemaller, Hz. Fâtıma için de sabittir ve o da zikredilen yüce makamlara sahip olmaktadır. Aynı şekilde Hz. Fâtıma değerli kocası Hz. Ali

²⁰ İbni Abdurrabbuh Endülüsî (328 h.k.), *el-İkdu'l Ferid*, birinci baskı, Beyrut, Dâru'l Kütübü'l Âlemiye, 1404 h.k., c. 3, s. 186; Muhammed bin Yusuf ez-Zerendi el-Hanefî, (693 - 750 h.k.), *Nezm Dureru's-Samteyn fi Fezâil'l Mustafâ ve'l Murtezâ ve'l Betul ve's-Sibteyn*, birinci baskı, basım yeri belli değil, Mektebu'l İmam Emîre'l Mü'minîn, 1377 h.k. / 1958 m., s. 180.

²¹ et-Tûsî, *el-Emâlî*, tahkik: Müessesetu'l Bişe, ikinci baskı, Kum, Dâru's-Sakâfe, 1414 h.k., s. 400, *es-Sünen-i Kübra*, c. 7, s. 101.

²² Şeyh Sadûk, *el-Emâlî*, tercüme: Ayetullah Kemerhâ-i, altıncı baskı, Tahran, İntişarât-i Kitapçi, 1376 ş., s. 595; Ahmed bin Hanbel (ö. 241 h.k.), *Müsned-i el-İmam Ahmed bin Hanbel*, Beyrut, Dâr-u Sadr, (Tarih yok), c. 6, s. 282.

²³ İbni Şehrâşûb (489 - 588 h.k.), *Menâkıb-i Âl-i Ebî Tâlib*, tashih: Seyyid Hâşim Resûlî Mahallâtî, Muhammed Hüseyin Dâniş Aştîyânî, birinci baskı, Kum, Allâme, 1379 h.k., c. 3, s. 341; Ahmed bin Ali et-Temîmî Ebû Ya'lâ el-Musûlî (210 - 308 h.k.), *Müsned-i Ebî Ya'lâ el-Musûlî*, tahkik: Hüseyin Süleym Esed, ikinci baskı, Beyrut, Dâru'l Me'mun li't-Terâs, (tarih yok), c. 8, s. 153.

gibi ilahî öğretileri ve Kur'an'ı beyan ve tefsir etmiştir. İlahî feyizlerden kaynaklarından faydalanışı peygamberin diğer nurlu Ehl-i Beyt'ile müşterek ve aynıdır, onların aralarındaki fark sadece sorumluluk ve görevleriyle alakalıdır.

Hız. Fâtıma da bu nurlu gökyüzünde tıpkı eşi Hız. Ali gibi parlamakta ve Ehl-i Beyt'in tamamlayıcı aynası olmaktadır, öyle ki onun masum evlatları bile onun hayat tarzını kendileri için delil kabul edip örnek almıştır, İmam-ı Zaman'ın tevkîât-ı şerifinde (yazmış olduğu not ve mektuplar) şunlar yazmaktadır:

“Peygamberin kızının hayatında benim için en güzel örnek vardır.”²⁴

Bu yüzden onu tanıyıp idrak etmek hidayeti arayan her insan için gerekli ve zaruridir.²⁵

Fâtıma Cinsiyet Üstü (Hem Kadınlar Hem de Erkekler İçin) Bir Modeldir

Ne zaman Hız. Zehra'nın örnek oluşu gündeme gelse, zihinde oluşan imaj o hazretin mü'min kızlar, eşler ve anneler için bir model olduğu, ancak cinsiyetten dolayı bu yüce hanımın erkekler ve erkek çocuklar için bir model olarak tanımlanamayacağı şeklindedir. Oysa gerçek böyle değildir ve Fâtıma tüm kadın ve erkekler için bir modeldir. İster erkek olsun isterse kadın insan-ı kâmilin varlığı diğer insanlar için hidayet, rüşd ve tekamülün kaynağı olup, onun kemale ermiş ve masum olan nefsinden sadır olan söz, davranış ve düşüncesi her insanın faydalanabileceği şeylerdir. Bundan dolayı İslam Peygamberi ve Masum İmamlar cinsiyet olarak erkek olmalarına rağmen model olarak tanımlandıklarında kadın erkek

²⁴ Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî (ö. 588 h.k.), *el-İhticac*, tahkik: es-Seyyid Muhammed Bâkır el-Musevî el-Horasânî, birinci baskı, Meşhed, Neşr-i Murteza, 1403 k., c. 2, s. 467; Muhammed Bâkır bin Muhammed Takî Allâme Meclisî (1037 - 1110 h.k.), *Bihâru'l Envâru'l Câmiet-u li'd-Durer Ahbari'l Eimmetu'l Ethâr*, tashih ve tahkik: Araştırmacılar topluluğu, ikinci baskı, Beyrut, Dâr-u İhyâu't-Teras el-Arabî, 1403 h.k., c. 53, s. 180.

²⁵ Abdullah Cevâdî Âmulî, *Serçeşme-i Endişe*, Kum, İsrâ, c. 2, s. 65.

bütün insanları kapsamaktadırlar.²⁶ Yani onlar da kendi cinsiyetlerinin ötesinde bir modeldirler. Kur'an açısından eğer bir insan özgür (vareste, bütün bağlardan kurtulmuş) olursa diğer insanlar için model olabilmektedir. Erkek olursa bütün halk için örnektir, sadece erkekler için değil, eğer kadın olursa yine bütün halk için bir model teşkil eder sadece kadınlar için değil.

Dolayısıyla, Kur'an'ın bakışıyla iyi kadın, sadece kadınlar için örnek değil aksine örnek kadındır, aynı şekilde iyi bir erkek de yalnız erkekler için bir örnek olmayıp, örnek bir erkektir. Demek ki, iyi olan, ister kadın isterse erkek olsun halk (insanlar) için örnektir, erkekler yahut kadınlar için değil.²⁷ Bu konuyu Kur'an-ı Kerim açık bir şekilde beyan etmektedir ve insanlara model olarak bazı şahısları tanıttığında dört kadını örnek kadın olarak (ikisi iyi örnek, ikisi de kötü örnek) zikretmektedir. Kötü halk örneğini, iki kötü kadının hikâyesini naklederek beyan etmiştir:

*“Allah inkâr edenlere Nuh'un karısı ile Lut'un karısını örnek verdi.”*²⁸

Burada Allah Teâlâ Nuh ve Lut'un karısını kötü kadın örnekleri olarak tanıtmamış, aksine onların kâfir ve suçlu toplumun örneği olduklarını vurgulamıştır. Aynı şekilde iyi insanlar için de faziletli kadınları model olarak tanıtır şöyle buyurmuştur:

“Allah, iman edenlere de Firavun'un karısını örnek verdi.”^{29/30}

Bu noktadaki sır, Kur'an-ı Kerim'in her insanın hakikatini onun ruhu ve nefsi olarak bilmesi ve bedeni, yaşamın her merhalesinde nefsinin emrine verilmiş bir bileşen olarak görmesindedir. İnsan ruhu ve onun hakikati bir cinsiyete sahip değildir ve bu yüzden bir cisme taalluk etmedikçe onu erkek veya kadın olarak tanımlamak anlamsızdır.³¹ Kemallerden hiçbir kemalin varlığı onun erkek

²⁶ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Zen der Âyine-i Celâl ve Cemâl*, on dokuzuncu baskı, Kum, İsrâ, 1388 ş., s. 152.

²⁷ *A.g.e.*, s. 154.

²⁸ Tahrîm Süresi, 10.

²⁹ Tahrîm Süresi, 11.

³⁰ *A.g.e.*, s. 153-155.

³¹ *A.g.e.*, s. 76-77.

olması şartına bağlanmamıştır, aynı şekilde onun kadın olması da herhangi bir kemale ulaşmasına engel teşkil etmez. Bu açıdan, yüce ilahî velâyet makamına erişmek olan gerçek kemal, bu şartlara sahip olan her temiz ve pak insana nasip olacaktır:

*“Erkek olsun, kadın olsun, bir mü’min olarak kim salih bir amelde bulunursa, hiç şüphesiz biz onu güzel bir hayatla yaşatırız ve onların karşılığını, yaptıklarının en güzeliyle muhakkak veririz.”*³²

Hazreti Zehra, kemaller alanında ve faziletlerin elde edilmesinde tıpkı parıldayan diğer İmamlar gibi parıldamaktadır. Bu yüzden bir insanı-ı kâmil ve masum olarak, bütün sözleri, fiilleri ve hatta susuşu, ilahî sırat-ı mustakimi, hidayet ve mutluluk yolunu gösteren bir hüccettir. Mutluluğa ulaşmada ve diğer insanları ulaştırmada model oluşu, onun masumane davranışları her erkek ve kadın için uyulabilecek düzeydedir. Onun sadece kadın olmasından kaynaklanan erkekle evlenmesi, anne oluşu gibi davranışları kadınlara özeldir ki, bu da o yüce hanımın masumane davranışlarının çok küçük bir bölümünü oluşturmaktadır. Hayatının, yaşam tarzının, davranış ve sözlerinin büyük bölümünü oluşturan insanî şahsiyeti, değerli babası tarafından eğitilmiş olan o büyük hanımın kâmil ruhu ve melekûtî nefsi cinsiyetinin çok üstündedir.

Fâtıma, Zaman ve Mekânın Ötesinde Bir Modeldir

Peygamberin Ehl-i Beyt’inin, özellikle de Sıddıka-i Kübra’nın sünnet ve yaşam tarzına uymak için gençlerin zihnindeki en büyük engellerden biri de günümüz yaşam şartlarıyla Peygamber ve Ehl-i Beyt’inin zamanındaki yaşam şartlarında çok büyük farkların olmasıdır. Yine her ferdin yaşamında ve davranışlarının, ahlakının şekillenmesinde sosyal, alevî ve hakim kültürdeki yeri, milliyeti, ırkı, örf ve âdeti... etkili olmaktadır. Bunlara ilaveten günümüz dünyasının iletişim imkânları ve teknolojisi İslam’ın ilk yıllarıyla mukayese kabul etmez bir biçimde farklıdır ve değişik gereksinimler

³² Nahl Sûresi, 97.

doğurmaktadır, bütün bu farklar başlangıçta bir gencin Ehl-i Beyt'i her yönüyle kendine örnek almasına engel olarak görünmektedir. Ancak bir kaç noktayı dikkat ettiğimizde rahatlıkla ismet Ehl-i Beyt'inin ve Hz. Zehra'nın zaman ve mekân ötesi bir hakikate sahip oldukları ortaya çıkmaktadır.

Birinci nokta: Gerçek şudur ki, insafli bir insanın gözünde, tüm zamanlarda insanı ebedi mutluluğa ve kemale götüren hidayet programı olarak ilahî bir dine inanabilmek için, her an zamanın, mekânın, kültürün ve milliyetin şartlarına uygun, diğer meseleleri gözetip, beyan edilen kanun ve programları farklı şartlar altında insanın şanına, kapasitesine ve ihtiyaçlarına göre değerlendirilebilecek kimselere ihtiyaç vardır. Bu esasa göre, dinin imamlarını insan-ı kâmil ve uygun bir model olarak kabul edip onların yaşamlarını, sünnetlerini ve yöntemlerini mutluluğa ulaşmada kullanmamız için, onların amel ve davranışlarında, sınırlayıcı ve buldukları belli bir zaman, mekân, kültür ve coğrafyayla sınırlı olmadıklarına inanmak gerekmektedir.

Bu yolda insanın ihtiyaçları ve yapıları bakımından sabit ve değişken olarak iki gruba ayrıldıkları noktasını atlamamak gerekmektedir. Sabit yapısı onun fitrat, tevhidi yaratılış, nefis ve ruhundan kaynaklanmaktadır, bu yapı şartların değişmesiyle beraber değişmez. Mesela; ahlakî bağlamda adaletin, günahtan ve başkalarının hakkına zulmetmekten kaçınmanın güzel oluşu hangi şartlarda olursa olsun, sabit ve değişmez hakikatlerden kaynaklanan dinî tavsiyelerde, ismet ve paklık Ehl-i Beyt'inin davranışlarında tarih boyunca önemini kaybetmemiştir. Ehl-i Beyt'in amel ve sözleriyle insanlığa tanıtılan ilahî helaller ve haramlar, dinî hüküm ve tavsiyeler, ahlakî ve itikadî telkinler de bu türdendir. Bu yüzden Hz. Zehra'nın burada hayatı, davranış ve sözleri ölçü alınmalıdır, o yüce şahsiyetin sünnet ve yaşam tarzı bütün zamanlar için ölçüdür ve tüm insanlar ondan faydalanabilir. Ancak insanın değişken yapı ve ihtiyaçları konusu, tıpkı Ehl-i Beyt'in kendi zamanına has örf, âdet ve hakim kültürden kaynaklanan davranışları, onların örtünme şekilleri, yemek ve beslenme kültürleri gibidir. Hatta kendi zamanlarında bile

o yüce şahsiyetler insanları kendi kültürlerine, mekânlarının gereğine, yörelerine uygun davranmalarını tavsiye ediyorlardı. Her ne kadar ilahî risaletlerinden sonra davranışlar konusunda genel örf, hadler ve gerekli sınırları beyan etmişlerse de komşu hakkına riayet etmek gibi ahlakî meseleler ana hatlarıyla ortaya konmuştur, bu riayet yol ve yönteminin ne şekilde olacağı şahsın kendisine ve yaşadıkları çağın örfüne bırakılmıştır.³³

İkinci nokta: İsmet ve paklık Ehl-i Beyt'i, Allah'ın sonsuz ilimlerine özel ilahî bir makamla ulaşabilmekteydiler, zaman ve mekân ile sınırlanmayan bir ilim ile. Ehl-i Beyt istediği zaman Allah'ın izni ile dünyadaki bütün insanlar hakkında başlangıcından sonuna kadar bilgiye sahip olabiliyorlardı. Bu yolla gerekli durumlarda gayb ve gelecek olaylarla ilgili haberler vermeleri ve bir konuda konuşmaları yahut bir ameli tavsiye ederek, o amelin yapılmasını gelecekteki bütün insanlar için gerekli görmeleri, o yüce şahsiyetlerin bütün asırlarda insanın ihtiyaçlarını gözeterек böyle bir konuyu beyan etmeleri anlamına gelmekteydi. Böyle bir düşünce İslam dininin ve evrensel risaletinin son din ve risalet olması göz önünde bulundurulduğunda anlaşılmalıdır.³⁴

³³ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Tefsîri Mevzû-i Kur'an-ı Kerim*, "Câmia der Kur'an", üçüncü baskı, İntişârât-ı İsrâ, 1389 ş., c. 17, s. 197.

³⁴ Bkz. Abdullah Cevâdi Âmulî, *Tefsîri Mevzû-i Kur'an-ı Kerim*, "Hidâyet der Kur'an", üçüncü baskı, İntişârât-ı İsrâ, 1389 ş., c. 16, s. 196.

Birinci Bölüm

Ehl-i Beyt'in Faziletleri

Övgüde İtidal

Mü'min insan hak yolunu her zaman itidal ve ılımlı sınırlar içinde takip eder, hakkından fazlasını talep etmez ve vazifelerini yerine getirmede kusur göstermez. İfrat ve tefrit iki cahilane yöntemdir, bunlar ancak cahillerden beklenen eylemlerdir. Ehl-i Beyt'in ve mukaddes insanların fazilet ve menkıbelerinin beyanında tefrit beğenilmeyen bir şeydir, ifrat ve aşırılık da böyledir.

*“Cahili ifrat ve tefrit dışında göremezsin.”*¹

Dikkatli olmak lazımdır, İslam ümmeti Emîrelmü'minîn karşısında düştüğü duruma, diğer Ehl-i Beyt karşısında da özellikle Hz. Zehra karşısında tekrar düşmemelidir. Emîrelmü'minîn kendisine karşı iki grubun amelinden hoşlanmıyordu, dostlarını ve ashabını böylesi amellere düşmekten sakındırıyordu:

*“Benim hakkımda iki grup helak olmuştur; ifrat eden dost ve buğzeden düşman.”*²

İbn-i Ebil Hadid el-Mutezilî'nin *Nehcü'l Belâğa Şerhi*'nde şöyle yazmaktadır: Resûlullah Emîrelmü'minîn'e şöyle buyurmuştur:

¹ *Nehcü'l-Belâğa*, 70. hikmet

² *Nehcü'l-Belâğa*, 117. hikmet.

“*Sen tıpkı İsa ibni Meryem gibisin, Yahudiler ona buğzedip annesine iftira attılar, Nasraniler de ona olan sevgilerinde ifrat ettiler ve onu kendi konumundan daha yükseğe çıkardılar (ona ilahlık izafe ettiler).*”³

Maalesef bazı meddah ve mersiyehanlar, İmam Ali'ye, Zehra'ya, Hüseyin'e... ilahlık isnat etmektedirler, bazı genel meclislerde, şiir meclislerinde bu manaya gelebilecek sözleri resmî ve alenî olarak gündeme getirmektedirler, onların asıl amacı mecliste bulunanların duygularını harekete geçirmek, halkın hisleriyle oynamak, insanları ağlatmak gibi şeylerdir ve bu sayede ismet ve paklık Ehl-i Bey'tine hizmet ettiklerini zannetmektedirler. Bu kimseler dikkatli olmak zorundadırlar, bu iş evvela düşmanların ve karşıtların eline koz vermektedir ve bunları kötü emelleri için kullanmalarına zemin hazırlamaktadır, netice de sadece Ehl-i Bey'e hizmet etmemiş olmakla kalmayıp aksine o nur önderlerine ihanettir. İkinci olarak, eğer bir kimse ilim ve kasıt yüzünden bu kelimeleri dile getirirse mürted olur ve mürtedlik kelamî olarak ağır bir hükme sahiptir, bunun fikhî hükmü de tahammül edilebilecek bir şey değildir. Üçüncü olarak, bu tür işler esasen Ehl-i Bey'in yöntem ve amaçlarıyla çelişmektedir.

İmam Sâdık (a.s.), ashabından birisine şöyle buyurmuştur:

“*Ey İsmail! Gereğinden fazla yüksek binalar yapmayın, viran olur. Bizim hakkımızda istediğinizi söyleyin, ancak yaratılmış olma sınırını aşmayın.*”⁴

İmam Sâdık (a.s.) bir başka beyanında da söze yeminle başlayıp şunları buyurmuştur:

“*Biz Allah'ın kullarından ve seçilmişlerinden başkası değiliz ve kendi gücümüzle zararları kendimizden savamayız ve faydaları elde*

³ İbni Ebi'l Hadid, *Şerh-u Nehcû'l Belâğa*, tahkik: Muhammed Ebulfazl İbrahim, birinci baskı, Kum, Kitaphâne-i Ayetullahi'l Uzmâ el-Maraşî Necefî, 1404 h.k., c. 8, s. 119.

⁴ Muhammed bin Hasan bin Ferrûh el-Kumî es-Saffâr, *Besâiru'd-Derecât fî Fezâili Âli Muhammed*, tashih: Mirza Muhsin Kûçebâğî Tebrizî, ikinci baskı, Kum, Kitabhâne-i Ayetullah el-Uzmâ Marâşî Necefî, 1404 h.k., c. 1, s. 236; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 25, s. 279.

edemeyiz.” Daha sonra kendileri hakkında aşırı gidenlere lanet ederek şöyle buyurdu: “*Bunlar yaptıkları işlerle sadece Allah’a eziyet etmekle kalmayıp, Resûlullah’a, Emîrelmü’minîn’e, Fâtîma’ya, İmam Hasan’a, İmam Hüseyin’e, İmam Seccad’a... da eziyet etmektedirler.*”⁵

Hz. Ali (a.s.) insanları aşırılık ve ifrat konusunda uyarmak ve Peygamber karşısında tevazuundan dolayı birçok kemal makamlarını izhar etmekten kaçınıyordu. Hz. Ali’nin hutbelerinden birinde şöyle dediği kaydedilmiştir:

“*Vallahi, dilersem her birinizin nereden geldiğini, nereye gittiğini ve tüm işlerinin nereye varacağını sizlere haber veririm. Ama benim yüzümden Resûlullah’ı inkâr etmenizden korkarım...*”⁶

Peygamber (s.a.a.) de Hz. Ali’nin bütün faziletlerini beyan etmekten kaçınarak şöyle buyurmuştur:

“*Vallahi eğer ümmetinden bir grubun senin hakkında Nasranilerin İsa bin Meryem hakkında söyledikleri şeyleri (Allah olduğu, Allah’ın oğlu olduğu, Allah’ın onda zuhur ettiği gibi sözler) söylemelerinden korkmasaydım, öyle şeyler söyledim ki, teberrük kastıyla senin ayacağının altındaki toprağı alırlardı.*”⁷

Öte yandan, bazıları da İmamların şanını o kadar düşürdü ki onları “ulema-i ebrâr” olarak niteleyerek onlar hakkında tefrit ettiler. Bu grup gulatın hatalarından ve gulatlıktan kaçınmak için, başka bir şekilde gulat oldular ve öylesine ileri gittiler ki, Şia’nın hemen hemen bütün rivayetlerini guluv şüphesi bahanesiyle kabul edilemez olarak gördüler. Her ne kadar kendilerinin anlayamayacağı şeyler olarak dile getirdilerse de söz konusu rivayetleri guluv olarak kabul ederek bunları rivayet edenleri gulattan saydılar.⁸

⁵ *A.g.e.*, c. 25, s. 289.

⁶ *Nehcû'l-Belâğa*, 175. Hutbe.

⁷ İbni Ebî'l Hadid, *a.g.e.*, c. 18, s. 282; Bkz. Şeyh Müfid, *el-İrşâd fî Marifet-u Huceccallah ala'l İbâd*, tahkik: Müesseset-ü Âlu'l-Beyt, birinci baskı, Kum, Kongre-i Şeyh Müfid, 1413 h.k., c. 1, s. 165/c. 21, s. 72.

⁸ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Edeb Fenâ-i Mukarribân*, Kum, İntişârât-ı İsrâ, c. 6, s. 308.

Birkaç şüpheye cevap⁹

Burada, İmamlar konusunda aşırıya gidildiği düşünülen bazı konuları incelemek yerinde olacaktır. Böylelikle onlar hakkındaki guluvun yersiz bir iddia olduğu ve belki de gulat ile mücadele edenlerin aşırılıkları yahut kusurlarından kaynaklandığı ispat edilmiş olacaktır. Aynı şekilde bu konuda var olan başka etkenler de ortaya konulacaktır.

Kapsayıcı İlim, Masumiyet ve Diğer Nefsî Kemaller

Guluv ile mücadele ettiklerini iddia edenler, İmamların ve Hz. Zehra'nın nefsi kemallerinde (kapsayıcı ilim, masumiyet...) guluv edildiğine inanmaktadırlar, oysa böylesi bir düşünce büyük hatadır. Çünkü Pak İmamları “zikir ehli” rivayetlerinden ya da sözlerinden kaynaklanarak “alim” olarak yahut “ulema-i ebrâr” olarak adlandırmak onların sıfatlarından bir kısmı olarak kabul edilmektedir. Yoksa onların faziletlerinin bu kadarla sınırlı olduğu ve Ehl-i Bey'ti özel bir unvanla tanıtan rivayetlerin onların makamını düşürdüğü ve diğer insanların derecesine indirdiği veya biraz daha üstün gördüğü anlamına gelmemektedir. Aksine bu unvanları öyle bir şekilde onlara hasretmeliyiz ki guluv ile mücadele ettiklerini iddia eden kimseler bile kabul etsinler ve böylece pak İmamların ilmi önderliği mezhebî ilimlerde korunarak, Peygamberden sonra Kur'an'ın gerçek müfessirleri, Peygamberin sünnetinin açıklayıcıları oldukları ortaya çıksın. Böylece onlara uymak diğerlerine de farz haline gelsin, onların Yaratan ve yaratılan arasındaki hüccetler oldukları, takipçilerinin onların sözlerini esas alıp ilahî adalet mahkemesinde delil olarak kullanılsın ve kıyamet günü sorulacak soruların cevabı olsun.

Hiç şüphesiz böylesi bir hüccetin elde edilmesi şartlara bağlıdır ki, bunun en genel ölçüsü “kapsayıcı ilim” ve “mutlak masumiyet”tir. Yani onların kapsamlı ilmi evvela, sorusu olan hiç kimseyi cevapsız

⁹ A.g.e., c. 6, s. 316-332.

bırakmamalıdır, ikinci olarak cevapları güvenilir olmalıdır. İlm-i ledüni ve benzeri¹⁰ şekillerde adlandırılan bu geniş ve masumane ilim, sadece Allah'ın özel lütfuyla elde edilir, çünkü sıradan ve sonradan elde edilen ilim ister dinî meselelerde, şer'î hükümlerde ve ilahî öğretiler alanında olsun, isterse pozitif bilimler, sosyal, ekonomik ve siyasi vb. konularda olsun şu iki özelliğe sahip olamazlar. Her bilimin uzmanlarının değişen görüşleri, birbirleriyle olan görüş ayrılıkları, birçok konunun bilinmemesi ve pek çok sorunun cevapsız kalması bu iddiayı doğrulamaktadır. Evet, eğer sonradan öğrenilmiş ilimler ve uzmanların nazar ve görüşleri doğru yöntemlerle elde edilmiş olunursa, amel bağlamında “mazeretli” sayılacaklardır. Yani her ne kadar gerçeğe uyuşmasa da akıl ve naklin o icthadî ilmin ilkelerini yeterli görüp, onunla amel etmekten sakındırmamasıdır.

Öte yandan, sadece ilmin kendisi de yeterli değildir, aksine muhatabın mutlak manada itaat etmesi için cevabın yalan veya hatasız olduğu konusunda tatmin edici olması lazımdır, dolayısıyla bu ilmin her türlü hata ve yanlış ihtimalinden arı olması gerekmektedir. Böylesi bir itminan İmamların masum olması dışında mümkün olmaz, çünkü adalet melekesi kastî yalan ihtimalini ortadan kaldırmaz, ancak hata ihtimali mutlak masumiyet dışında ortadan kalkmaz. Başka bir deyişle, bir kimseye mutlak ve sorgusuz sualsiz itaat, sadece onun ismet makamına sahip olmasıyla mümkündür. Bu makam da ilm-i ledüni gibi sadece özel bir lütf olmaksızın elde edilemez. Dolayısıyla Masum Önderler “âlim”dirler ve “ulema-i ebrâr”dan sayılırlar, lakin ne onun ilmi diğerleriyle mukayese edilebilir ve ne onun iyiliği diğer ebrâr ile aynıdır, aksine o yaşadığı çağda tektir, onun ilim ve iyiliğinin türü farklıdır.¹¹ Elbette İmamların kemalâtlarının zâtî oluşu, onların sahip oldukları bu kemalâtle yetindikleri ve diğerlerinin nefisle cihad ederek elde etmeleri mümkün olan şeye, hiç bir eziyet çekmeden ulaştıkları anlamına gelmemektedir. Tam tersine onlar bir yandan sahip

¹⁰ *A.g.e.*, c. 6, s. 317.

¹¹ *A.g.e.*, c. 6, s. 319.

oldukları bu lütfedilmiş makamı korumak ve kaybetmemek için diğerlerinin cihad-ı ekberinden daha fazla zorluk çekmektedirler ve öte yandan sonradan edinilen kemallere ulaşmak için diğerlerinden daha fazla çaba göstermektedirler ve bu açıdan onlardan farklı değillerdir.¹²

Vahiy Almak ve Meleklerin Sesini Duymak

Guluv ile mücadele iddiasında olanlardan bazıları, her hangi bir şekilde meleklerin sesini duymayı ve vahyin bütün kısımlarıyla vahiy almayı peygamberlere has özelliklerden olduğunu zannetmektedirler. Bu yüzden eğer biri “Hz. Zehra veya diğer İmamlar meleklerin sesini duyuyorlardı” ya da “O mukaddes zâtlara vahyediliyordu” dediğinde bunu guluv olarak kabul ediyorlardı. Oysa mesele böyle değildir; çünkü Kur’an-ı Kerim meleklerin sesinin duyulmasını da vahiy alınmasını da peygamberler dışında kimselere de atfetmiştir. Ancak bu vahiyden kastedilenin Emîrelmü’minîn’in Resûlullah’ın guslünde kesildiğini bildirmiş olduğu¹³ elçilik ve teşrî vahiy olmadığını dikkate almak lazımdır. Burada kastedilen vahiy teyit edici ve tevfik bağlamında olup, yeni bir şeriatı gerektirmeyen vahiydir.¹⁴ Bu açıdan hiç kimse İmamların meleklerin sesini duymakla yahut teyit edici vahiy almak gibi durumlarda yeni bir şeriat getirdiği iddiasında bulunmamıştır, tıpkı Hz. İsa’nın annesi hakkında böyle bir iddiada bulunmadığı gibi. Ancak Kur’an-ı Kerim onun melek ile görüşüp konuşmasını beyan etmektedir:

“Derken, biz ona ruhumuzu Cebrail’i gönderdik de ona düzgün bir insan şeklinde göründü. Demişti ki: ‘Gerçekten ben, senden Rahman (olan Allah)’a sığınırım. Eğer takva sahibiyisen (bana yaklaşma). Ruh, ‘Ben’ demişti, ‘Ancak Rabbinin bir elçisiyim, sana bir erkek çocuk vermeye geldim.’ O: ‘Benim nasıl bir erkek çocuğum olabilir? Bana hiç bir beşer dokunmamışken ve ben azgın utanmaz (bir kadın) değilken’

¹² A.g.e.

¹³ *Nehcü’l-Belâğa*, 235. Hutbe.

¹⁴ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Edeb Fenâ-i Mukarribân*, Kum, İntişârât-ı İsrâ, c. 6, s. 319; Abdullah Cevâdi Âmulî, *Tesnîm*, Kum, İsrâ, c. 6, s. 415.

dedi. 'İşte böyle' dedi. 'Rabbin, dedi ki: Bu benim için kolaydır. Onu insanlara bir ayet ve bizden bir rahmet kılmak için (bu çocuk olacaktır).' Ve iş de olup bitmişti." ¹⁵

Demek ki, Meryem, meleği hem bir insan şeklinde gördü, hem sözlerini işitti ve hem de onunla konuştu. Böyle bir görüşme peygamber olmadığı halde İbrahim'in hanımı için de meydana gelmiştir:

"Andolsun, elçilerimiz İbrahim'e müjde ile geldikleri zaman; 'Selam' dediler. O da: 'Selam' dedi (ve) hemen gecikmeden kızartılmış bir buzağı getirdi. Ellerin ona uzanmadığını görünce (İbrahim durumdan) hoşlanmadı ve içine bir tür korku düştü. Dediler ki: 'Korkma. Biz Lut kavmine gönderildik.' Karısı ayaktaydı, bunun üzerine güldü. Biz ona İshak'ı, İshak'ın arkasından da Yakub'u müjdeledik. 'Vay bana' dedi (kadın). 'Ben kocamış bir kadın iken ve şu kocam da bir ihtiyar iken doğuracak mıyım? Gerçekten bu, şaşırtıcı bir şey!..' Dediler ki: 'Allah'ın emrine mi şaşıyorsun?' Allah'ın rahmeti ve bereketleri sizin üzerinizdedir, ey ev halkı şüphesiz O, övülmeye layık olandır, Mecid'dir." ¹⁶

Musa'nın annesi de peygamber değildi, ancak ilahî vahiy ona bebeğini bir sandığa koyup nehre atmasını öğretmişti:

"Musa'nın annesine: 'Onu emzir, şayet onun için korkacak olursan, onu suya bırak, korkma ve üzülme; çünkü onu biz sana tekrar geri vereceğiz ve onu gönderilen (elçilerden) kılacağız' diye vahyettik (bildirdik)." ¹⁷

Bunların özel vahiyler olduğu ve nübüvvetin gerektirdiği vahiy olmadıkları söylenebilir. Bunun cevap olarak şunu deriz, zaten hiç kimse İmamlar için de risalet ve teşriî vahiy iddiasında bulunmamış ve yeni bir şariat getirmek için melekler onlara nazil olmuş yahut vahiy getirmiştir dememiştir. Aksine zamanın zorlukları karşısında onlara teselli babından ve Peygamber döneminde açıklanma ve tefsir fırsatı bulunmayan bazı hüküm ve ayetlerin aydınlatılarak

¹⁵ Meryem Sûresi, 17-21.

¹⁶ Hüd Sûresi, 69-73.

¹⁷ Kasas Sûresi, 7.

insanlara beyan edilmesini sağlayan teyit edici, tevfiķi ve Şerh edici vahiy kastedilmektedir.¹⁸

Artık vahyin ve meleklerin nazil olmasının, onları görmenin nübüvvet ve risaletin gereği ve nebilere mahsus olmadığı, aklen diğerleri için de mümkün olduğunun anlaşılması, bunun pak İmamlar için de geçerli olduğunun ispatıdır. Bunun Kur'anı delili olarak İmam (a.s.) Kadir Sresi'ne dikkat ekerek¹⁹ Şöyle buyurmuştur:

*“Kadir gecesinde o yılın bütün esrarıyla nazil olan tüm o melekler kimin huzuruna giderek bunları sunmaktadırlar? Masum İmamlar dışında başka biri o meleklerin ve bütün o öğreti ve haberlerin ev sahipliğini yapabilir mi?”*²⁰

Şiilerin Durumundan Haberdar Olmak

Bazen, İmamların Şiilerin durumundan haberdar olduğu iddiasının guluv olduğu söylenmektedir. Zahirde bu sözün delili, o mukaddes ŐahıŐların ilminin ölümden sonra esas itibariyle anlamsız olduğudur. Çünkü İmam olsun ya da olmasın l bir insanda Őuur yoktur. İmam kendi yaşadığı dönemde de sadece etrafını görmektedir ve başka noktalarda yaŐayan Şiilerin amellerini görmek de gaybı ilmi gerektirmektedir ve gaybı bildiğini iddia etmek onlar için bile guluvdur. Tıpkı vefatlarından sonra pak kabirlerini ziyaret edenleri duydukları iddiası gibi anlamsız ve guluvdur.

Bu  eleştirinin cevabı Şöyledir: Birçok ayet peygamberlerin ümmetlerinin amellerine Şahid olduklarına delalet etmektedir:

¹⁸ Abdullah Cevadi Āmulı, *Edeb Fenā-i Mukarribān*, Kum, İntiŐārāt-ı İsrā, c. 1, s. 138-139.

¹⁹ Bu, rivayetlere değil, Kur'an'a dayanan bir delildir. Şu halde hiç kimse bu delili uzak yahut glatıların uydurması olarak göremez. Burada İmamın delil getirme yönteminde murat edilen, Kur'an'dır, her ne kadar bizim için hüccet olsa bile İmamın sözü değildir.

²⁰ Bu delilin tamamı *Edeb Fenā-i Mukarribān*, c. 1, s. 142 -143'de bulunmaktadır.

“Böylece sizi, insanların üzerine şahid olmanız ve Peygamberin de sizin üzerinize şahid olması için orta bir ümmet kıldık.”²¹

“Resûl sizin üzerinize şahid olsun diye...”²²

Ve yine nebiler diğer ümmetlerin amellerine de şahiddir:

“Her ümmetten bir şahid getirdiğimiz ve onların üzerine seni şahid olarak getirdiğimiz zaman nasıl olacak?”²³

“Her ümmet içinde kendi nefislerinden onların üzerine bir şahid getirdiğimiz gün, seni de onlar üzerinde bir şahid olarak getireceğiz.”²⁴

Aynı şekilde Mesih de kendi ümmetinin amellerine şahid olacaktır:

“Kıyamet günü, o da onların aleyhine şahid olacaktır.”²⁵

Kıyametin şahidlik etme yeri olduğu çok açıktır, ancak bu şahidliğin yapılmasından önce, şahidlik edilecek şeyin doğru bir şekilde bilinmesi gerekmektedir. Şu halde o hazretin diriliş gününde şahidlik edebilmesi için, kıyametten önce ümmetinin amellerine şahid olması ve bilgisinin olması gerekmektedir. Şimdi buradaki mesele, İslam Peygamberinin vefatından ve İsa'nın vefat yahut Allah katına alınmasının üzerinden kaç asır geçmektedir. Eğer ölüm yahut Allah katına alınmak onların ümmetleri arasında bulunmaması, ümmetlerinin amellerini görmelerine ve seslerini işitmelerine engel ise nasıl olur da bu iki büyük peygamber ve diğer peygamberler kıyamet gününde kendilerinden sonra gelen ümmetlerinin amellerine şahidlik edebilirler? Aynı şekilde kendi zamanlarında yaşamış olan ancak onların yakınında bulunmayan kimselerin amellerine ve sözlerine şahidlik etmeleri de bu durumda problem arz edecektir.

Bunlara ilaveten, mü'minlerden bir grup da ümmetin amellerine şahiddirler:

²¹ Bakara Sûresi, 143.

²² Hacc Sûresi, 78.

²³ Nisâ Sûresi, 41.

²⁴ Nahl Sûresi, 89.

²⁵ Nisa Sûresi, 159.

“Böylece biz sizi, insanlara şâhid olmanız için orta bir ümmet kıldık.”²⁶

“Siz de bütün insanlara karşı şâhidler olasınız.”²⁷

“De ki: ‘Yapıp edin. Allah sizin yapıp ettiklerinizi (amellerinizi) görecektir. O’nun elçisi ve mü’minler de.’”²⁸

Bu mü’minler - her kim iseler- eğer ölmüşlerse, tıpkı peygamberler gibi amellere şâhidlik etmeleri problem arz edecektir ve eğer yaşıyorlarsa da mü’minlerin bütün amellerine şâhid olmaları, gayb ilmine sahip olmadıkları müddetçe problemlidir.

Sonuç itibariyle, yüce Peygamberimiz ve diğer peygamberler hem ilm-i gayba sahiptirler, hem ümmetlerinin hallerinden -hatta ölümlerinden sonra bile- haberdardır ve hem de insanların seslerini işitmektedirler, bu yüzden İslam ümmeti ziyaretlerinde ve namazlarında -dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar- Peygambere hitap ile şöyle demektedirler: “Esselamu aleyke eyyuhennebiyyu ve rahmetullahi ve berekatuhu.” Buna göre, selam verenin kabrinin yanında olması gerekmemektedir, aksine dünyanın herhangi bir yerinden onlara selam verebilir ve onlar da bunu işitebilirler, yoksa muhatabın işitmemesi halinde seslenmek anlamsızdır. Şu halde bu zikredilen şeylerden her hangi birini kabul etmek akıl ve Kur’an ile çelişmemektedir.

Bunun da ötesinde, bazı özel mü’minlerin de amellere ve sözlere şâhid olacakları, tabii bir şekilde sesleri duyacakları ve ilm-i gayba sahip oldukları ortadır, birçok tarihî olayda bunu görmek mümkündür. Acaba ümmetin böylesi gücü olduğunu, ancak İmamlarının bundan aciz olduğu söylenebilir mi?

Bazılarının Kur’an ayetlerine dayanarak, Kur’an’da ilm-i gaybın Allah’a ait olduğunu iddia edebilirler, oysa diğer bazı ayetlerde bazı ilahî nebilerin de bu ilme sahip oldukları beyan edilmiştir, söz konusu ayetlerin tümü dikkate alındığında bu nokta elde edilir.

²⁶ Bakara Sûresi, 143.

²⁷ Hacc Sûresi, 78.

²⁸ Tevbe Sûresi, 105.

Allah'tan başkasının ilm-i gayba sahip olması ve bu ayetlerin zahirde Kur'an'la çelişmesinin nasıl açıklandığı ve bunların manaları başka kitaplarda ayrıntılı bir şekilde ele alınmış ve cevapları verilmiştir.²⁹ Özet olarak, bu işin uygun çözüm yollarından biri, ilm-i gaybın zâtî ve arızî olarak sınıflandırılmasıdır. Zâtî ilm-i gayb, tıpkı kudret, hayat, izzet, yaratmak, öldürmek... sıfatları gibi olup, vasıtasız olarak bu sıfatların sahibine aittir. Arızî ilm-i gayb ise vasıta ile mümkündür ve sahip olan kişiye verilmiştir. Zâtî olan kısmı sadece Allah'a aittir, ancak Allah Teâlâ tıpkı ilahî nebiler, ismet ve paklık Ehl-i Beyt'i gibi bazı seçkin kullarını da böylesi bir ilimden faydalandırmıştır. “*De ki: ‘Gayb yalnızca Allah’ındır.’*”³⁰ ayetinde olduğu gibi ilm-i gaybı sadece Allah'a mahsus kılan ayetlerde zâtî ilm-i gayba işaret edilmektedir, oysa “*Evlerinizde yediklerinizi, sakladıklarınızı size bildiririm*”³¹ ayetinde olduğu gibi İsa'nın ilm-i gayba sahip olduğunu gösteren ayetlerde kastedilen arızî ve sonradan bahşedilmiş, zâtî olmayan ilm-i gaybdır.

Mucize ve Keramet Gösterilmesi

Bazıları İmamların eliyle keramet ve olağan üstü işlerin gerçekleşmesini guluv olarak kabul etmektedirler, oysa ilahî veliler farklı çağlarda imamet iddiasında bulunmadıkları halde olağan üstü işler yapıyorlardı. Kur'an-ı Kerim de peygamberler dışında bazılardan da bu tür işlerin sadır olduğunu haber vermektedir, tıpkı Meryem gibi; Zekeriyya onun yanına her gittiğinde orada özel ve benzersiz yemeklerin hazır olduğunu görüyordu ve ona: “Bu yemekler nereden geldi?” diye sorduğunda, o, “Allah tarafından gönderildi” cevabını veriyordu:

“*Zekeriyya her ne zaman mihraba girdiyse, yanında bir yiyecek buldu: ‘Meryem, bu sana nereden geldi?’ deyince, ‘Bu, Allah katındandır. Şüphesiz Allah, dilediğine hesapsız rızık verendir’ dedi.*”³²

²⁹ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Edeb Fenâ-i Mukarribân*, Kum, İntişârât-ı İsrâ, c. 3, s. 416.

³⁰ Yunus Sûresi, 20.

³¹ Âl-i İmran Sûresi, 49.

³² Âl-i İmran Sûresi, 37.

Yahut Saba melikesi Belkıs'ın tahtını iki aylık yoldan göz açıp kapama süresince Süleyman'ın huzuruna getiren “Asif b. Berhiya” gibi:³³

“Kendi yanında kitaptan ilmi olan biri dedi ki: ‘Ben, (gözünü açıp kapamadan) onu sana getirebilirim.’ Derken (Süleyman) onu kendi yanında durur vaziyette görünce dedi ki: ‘Bu Rabbimin fazlındandır, O’na şükredecek miyim, yoksa nankörlük edecek miyim diye beni denemekte olduğu için (bu olağanüstü olay gerçekleşti).’”³⁴

Bazıları Asif b. Berhiya'nın yaptığı işi onun kerameti değil de Hz. Süleyman'ın mucizesinin tamamlayıcısı olarak, yahut Meryem'in yaptığı harikulade işlerin de onun kerameti değil Hz. İsa'nın peygamberliğinin mukaddimesi olduğunu söyleyebilirler. Biz de cevaben deriz ki, Emîrelmü'minin ve diğer İmamların kerametlerinin Peygamberin mucizelerinin tamamlayıcısı olması muhtemeldir,³⁵ şu halde kerametın ve olağanüstü işlerin peygamberler dışındakiler tarafından yapılabildiği hangi şekilde olursa olsun inkâr edilebilecek bir şey değildir.

Tefsir derslerinde “Kendi yanında kitap ilmi olan biri”³⁶ ayetinde kastedilenin, bütün kitap ilmine sahip olanın yüce peygamber olmayıp, aksine başka birinin olduğunu açıklığa kavuşturmuştuk. “Kendi yanında kitaptan ilim olan biri” ayeti göz önünde bulundurulduğunda “Kendi yanında kitap ilmi olan biri” olarak tanımlanan kişi her kim ise³⁷ Asif b. Berhiya'nın

³³ İbni Şehrâşûb, *a.g.e.*, c. 2, s. 324.

³⁴ Neml Sûresi, 40.

³⁵ Allâme Hillî, *Keşfu'l Murad fi Şerhi Tecridu'l İtikâd*, tashih: Hasan Hasanzâde Âmulî, dördüncü baskı, Kum, Müessesetu'l Neşru'l İslâmiye, 1413 h.k., s. 351.

³⁶ Rad Sûresi, 43.

³⁷ Emîrelmü'minin ve diğer İmamların rivayetlerine dayanmaktadır. (Muhammed bin Mesud bin Ayyaş es-Sellemî el-Ayyâşî, *Tefsîru'l Ayâşî*, tahkik: Seyyid Hâşim Resûlî Mahallâtî, birinci baskı, Tahran, el-Matbaatu'l İlmiyye, 1380 h.k., c. 2, s. 220-221; Abdu Ali bin Cuma el-Arûsî el-Huveyzî, *Tefsîri Nûr-u Sakaleyn*, tahkik: Seyyid Hâşim Resûlî Mahallâtî, dördüncü baskı, Kum, İsmâiliyyân, 1415 h.k., c. 2, s. 522)

yaptığı işlerin daha üzerinde olağanüstü şeyler gerçekleştirebileceği görülür.³⁸

Ehl-i Beyt'in Geçmişteki Nebilerden Üstün Oluşu

Guluv ile mücadele ettiklerini iddia edenler, İmamların geçmişteki enbiyadan üstün oldukları inancını guluv olarak görmektedirler.

³⁸ Sedir diyor ki: “Ben, Ebû Basir ve bir grup, İmam Sâdık'ın meclisinde oturmuştuk. İmam asızın öfkeli bir şekilde dışarı çıktı ve geri döndüğünde şunları söyledi: ‘Şaşarım o kimseye ki, bizim gaybı bildiğimizi zanneder, oysa Allah Azze ve Celle'den başkası gaybı bilemez. Falan cariyemi uyarmak istiyordum ki, kaçtı ben evin hangi odasında gizlendiğini bilmiyorum.’” Sedir diyor ki: “İnsanlar kalkıp da İmam evine doğru gittiğinde ben, Ebû Basir ve Meyser beraberinde gittik ve şöyle dedik: ‘Canımız sana feda! Cariyeniz hakkında bir şeyler dediğinizi işittik, oysa biz sizin bir çok ilimlere sahip olduğunuzu biliyoruz...’ İmam buyurdu: ‘Sedir! Acaba Kur'an okuyor musun?’ Dedim: ‘Evet!’ Buyurdu: ‘Kendi yanında kitaptan ilmi olan biri dedi ki: ‘Ben, (gözünü açıp kapamadan) onu sana getirebilirim.’ ayetini okudun mu?’ ‘Canım sana kurban evet okudum.’ dedim. Buyurdu: ‘Acaba o şahıstan kimi kastettiğini ve kitap ilminin ne kadarına sahip olduğunı biliyor musun?’ Dedim: ‘Siz buyurun.’ Buyurdu ki: ‘Denizden bir damla miktarınca. Size göre bu kadarlık ilim nasıldır?’ Dedim: ‘Çok azdır.’ Buyurdu: ‘Sedir! Bu miktarı bile eğer Allah'a ve kitabına aitse, çok fazladır.’ Sonra şöyle dedi: ‘Sedir! Acaba ‘De ki: Sizinle aramda tanık olarak Allah ve kitap bilgisine sâhip olan yeter.’ (Rad Sûresi, 43) ayetini okudun mu?’ ‘Evet’ dedim. Buyurdu: ‘Kendinde kitap ilminin tümü bulunan kimse mi daha bilgilidir yoksa o kitap ilminin bir kısmına sahip olan mı?’ Dedim: ‘Tabii ki kitap ilminin tümüne sahip olan kimse.’ Sonra eliyle mübarek sinisini işaret ederek tekrar buyurdu: ‘Allah'a and olsun! Bütün kitap ilmi bizim nezdimizdedir.’ (el-Kuleynî, *el-Kâfî*, Ali Ekber Gaffârî ve Muhammed Ahundî, dördüncü baskı, Tahran, Dâru'l Kütübü'l İslâmiye, 1407 h.k., c. 1, s. 257) Bu hadis İmamın ilm-i gayba sahip olduğunun en iyi göstergesidir. Genel oturumda yabancıların yahut imanı zayıf ve kapasitesi yetersiz olan Şîilerin bulunduğu ve gerçeğin açıklanması durumunda o hazret için problem oluşturma ihtimali olduğu anlaşılmaktadır. İnsanlar gittikten sonraki oturumda, bu endişe ortadan kalktığından İmam gerçeği beyan etmiştir. (Abdullah Cevâdi Âmulî, *Edeb Fenâ-i Mukarribân*, Kum, İntişârât-ı İsrâ, c. 6, s. 326)

Zahiren bu inkâr bile bunun imkânsız olmadığı delilidir, ancak sade bir örnekle bunun mümkün olmadığı tezini çürütebiliriz. Acaba bir kimse henüz profesörlük makamına ulaşamamış olan falan yardımcı doçent yahut doçent, ülke çapında örnek öğretmen olan falan ilkokulun veya lisenin müdüründen daha üstün olduğunu söylese, yersiz bir iddiada mı bulunmuş olur? Kesinlikle hayır, çünkü o öğretmen kendi meslektaşları arasında örnek ve en iyidir, bütün öğretmenlerden yahut öğretim kadrosunda bulunan bütün profesörlerden daha iyi değildir. İlahî kanunlar, tıpkı okul dersleri gibi defalarca beşere öğretilmiştir ki, önceki kanunlar çerçevesinde konulan sınıflar insan toplumu için birinci sınıf hükmündedir. Buna göre, o dönemde birinin peygamber ve şeriat sahibi olmasına rağmen makamının toplumun son sınıfında (son şeriat) nübüvvet makamında olmayan birinden daha aşağı olmasıyla çelişmez. Başka bir deyişle, nebi olmak yahut ululazm makamına erişmek bütün yönlerden üstün olmak anlamına gelmez, tıpkı ululazm ve şeriat sahibi olan Musa'nın Hızır'ın öğrencisi olması gibi.³⁹ Bu şekilde aklî yönden bu meselede bir problem ve bunun imkânsız oluşunun dayanağı yoktur. Çünkü bu konuda ortaya konan ispat ve gerçekler, her ne kadar şeriat sahibi veya peygamber olmasalar dahi Ali'nin ya da Hz. Zehra'nın yahut diğer İmamların genel anlamda önceki nebilerden daha fazla kemallere sahip olmalarının imkânsız olmadığını ortaya koymuştur. Buna ek olarak, bu üstünlüğü ispat eden birçok sahih rivayetler de vardır.⁴⁰

Birkaç Kur'anî kavramın yardımıyla, Masum İmamların ve Hz. Zehra'nın önceki peygamberlerden daha üstün olduğunun anlaşılmasının zemini hazırlanmış olacaktır:

1- Tathir ayeti: “*Ancak ve ancak Allah, ey Ehl-i Beyt, sizden her çeşit pislîği, suçu gidermek ve sizi tam bir temizlikle tertemiz bir hale getirmeyi diler.*”⁴¹

³⁹ Kehf Sûresi, 65-82.

⁴⁰ Abdullah Cevâdî Âmulî, *Edeb Fenâ-i Mukarribân*, Kum, İntişârât-ı İsrâ, c. 6, s. 326 – 329.

⁴¹ Ahzab Sûresi, 33.

Vahiy Ehl-i Beyt'ini temiz olarak anmıştır.

2- *“O elbette şerefli bir Kur'an'dır. O korunmuş bir kitaptır. O'na temizlerden başkası el süremez.”*⁴²

Kur'an-ı Kerim'in yüce makamına yalnızca temiz olanlar ulaşabilir ve onun bütün öğretileri o temizlenmiş kimselerce, yani ismet ve paklık Ehl-i Beyt'i tarafından bilinmektedir.

3- *“Ve sana da önceki kitabı gerçekleyen ve ona, emin bir tanık olan kitabı, gerçek olarak indirdik.”*⁴³

Kur'an-ı Kerim kendinden önceki kitapları doğrulayıcı olmanın yanında, onların kavramlarına karşın daha kapsayıcı ve ilmi olarak kuşatıcıdır.

4- Her peygamberin varlık derecesi onun sahip olduğu ilahî kitaptaki kavramlarla benzerlik arz etmektedir, yani her peygamber ilahî kitabında var olan şeyleri bilebilir, aynı şekilde bir peygamberin ilmî dereceleri onun getirmiş olduğu kitaba yansımıştır. Dolayısıyla, her bir peygamber ilmî derecesiyle, sahip olduğu ilahî kitabı eşittir.

5- Kur'an-ı Kerim'in, diğer ilahî kitaplara oranla kapsayıcılığı ve yine masum insan-ı kamil ve vahiy Ehl-i Beyt'inin bütün Kur'anî kavramları kuşatıcı ilmî göz önüne alındığında, Kur'an'ın bakış açısından Masum İmamların özellikle de muvahhidlerin mevlası Ali b. Ebî Tâlib'in ve onun eşi Hz. Zehra'nın geçmiş nebilerden daha üstün olduğu sonucu çıkarılabilir.

Ziyaret-i Camia ve Guluv Vehmi

İmam Hâdi tarafından beyan olunan çok değerli Ziyaret-i Camia, Ehl-i Beyt'in faziletini beyan eden en zengin senettir. Ancak Ehl-i Beyt hakkında ifrat ve guluv eden bazı dar görüşlüler karşısında tefrit ve dar görüşlülüğe duçar olmuş bazı kimseler, nakledilen bu ziyareti, guluv gibi görmüşlerdir. Ümmetin hâdisi olan Hz. Ali bin

⁴² Vâkıa Süresi, 77-79.

⁴³ Maide Süresi, 48.

Muhammed Nâki'nin mirası üzerinde düşünül­düğünde, bu nitelemelerin ana ekseninin ve genel hatlarının pek çoğunun Kur'an'da, sa­hîh sünnette ve hatta Ehl-i Sünnet'in rivayetlerinde var oldu­ğu görülecektir. Bunların ispatı çok da zor değildir.⁴⁴ Bu ziyarette ve diğ­er dua, ziyaret ve Masumların delillerinde kullanılan nitelemelerin benzerleri çok fazla nakledilmiştir. Peygamberin sünnetinin sahipleri ve İmam­ların masum oldu­ğu göz önüne alındığında onların sözlerinde guluv olma ihtimali tamamen geçersiz olmaktadır.

Ziyaret-i Camia'da o pak nurları beyan eden nitelemelerden bir kısmı beyan edilmiştir, yoksa o mukaddes zâtların faziletleri bunların çok üzerindedir. Ehl-i Beyt'in en yüce makamlarını ve faziletlerini beyan eden o ziyarette, en küçük bir guluv veya haddin­den fazla büyük gösterme yoktur. Elbette ilahî kemalin vasıflarının sonsuz olması gibi, o mutlak güzelliği yansıtanların kemal sıfatları da sonsuzdur. Hz. Ali şöyle buyuruyor:

“...Bizi Allah olarak anmayın da faziletlerimiz hakkında ne söy­lerseniz söyleyin. (Söyledikleriniz) bize Allah vergisi olan faziletlerin hakikatine ve hatta onun onda birine bile yetişemez. Çünkü bizler; Allah'ın ayetleri, delilleri, hüccetleri, halifeleri, eminleri, önderleri, yüzü, gözü ve diliyiz...”⁴⁵

Ehl-i Beyt hakkındaki guluvun aslı sınırı, onları kulluk daire­sin­den çıkarmaktır, yoksa onları övmek, sayısız fazilet ve makam­larını beyan etmek asla guluv olarak sayılmaz.⁴⁶

Mucize ve keramet

Velâyet makamına ulaşmanın eserlerinden ve nişanelerinden biri de tabiattaki şeylerin velâyet sahibi kimsenin irade ve nüfu­zunun emrine girmesidir ve tabiatta tasarruf gücüyle mucize ve

⁴⁴ A.g.e., s. 330-331.

⁴⁵ Muhammed bin Ali bin Hüseyin Alevî, *el-Menâkıb li'l Alevî*, tahkik: Hüseyin Müsevî, Kum, Delîl-i Mâ, 1428 h.k., s. 74-75; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 26, s. 6.

⁴⁶ Abdullah Cevâdî Âmulî, *Edeb Fenâ-i Mukarribân*, Kum, İntişârât-ı İsrâ, c. 1, s. 81.

keramet gibi olağanüstü şeyleri gerçekleştirebilir yahut dua ettiğinde kabul olunur.

Mucize, nübüvvet iddiasında bulunan kişinin bu iddiasını kanıtlamak için yaptığı şeylerdir, ancak keramet, Allah'ın evliyalarının yaptığı işlerdir.⁴⁷ Mucize ve keramet tekvinî velâyet esasınca nebi, imam, masum insan yahut ilahî evliyauallah tarafından gerçekleştirilir ve aralarındaki fark, mucizenin meydan okuma ve nübüvvet davasıyla yapılmasıdır, ancak keramet nübüvvet iddiası, meydan okuma ve kavgaya davet içermez.⁴⁸ Bu yüzden, bazı kerametler de peygamberden sadır olabilir, örnek olarak; Kisra'nın sarayının yıkılması, Save gölünün kuruması, Zerdüşterin ateşinin sönmesi, taşların Peygambere selam vermesi, bulutun O Hazrete gölge etmesi... verilebilir ki, bunların hepsi yüce nebinin nübüvvetinden önce olan şeylerdir ve O'nun Allah'la olan özel irtibatı ve gelecekteki özelliğine (nübüvvet ve risalet) delalet eder.⁴⁹

Bazıları, evliyauallahtan, ismet ve paklık Ehl-i Beyt'inden, örneğin; Hz. Zehra'dan keramet zâhir olması konusunu birkaç yönden tartışmaya açmışlardır. Bunların en önemlisi, eğer keramet gibi olağanüstü işler bu tür evliyauallahtan sadır olursa, mucize gibi hakikatler kendi özelliklerini yitirir, nebi ve nebi olmayan arasında fark kalmaz ve neticede peygamber ve peygamber olmayanı ayırt etmek kolay olmaz, iddiasıdır.

Bu eleştirinin cevabı şöyledir: Bu ikisinin arasındaki fark, meydan okumak ve nübüvvet iddiasında bulunmalarıdır ve bu fark çok açıktır. Çünkü velâyet makamına erişemeyen kimse, keramet sahibi değildir ve veli de peygamberin getirmiş olduğu kurallarla amel etmenin dışında bu makama ulaşamaz. Şu halde keramet sahibi olan kimse, peygambere tabidir ve onun nübüvvetini kabul etmektedir,

⁴⁷ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Velâyet der Kur'an*, beşinci baskı, Kum, Neşri-İsrâ, 1387 ş., s. 121.

⁴⁸ Semih Zâim, *Mevsuât-u Mustelehât ilmu'l Kelâmu'l İslâmî*, birinci baskı, Beyrut, Mekteb-u Lübnan Nâşirûn, 1998 m., c. 2, s. 324.

⁴⁹ Allâme Hillî, *a.g.e.*, s. 352-353; Abdullah Cevâdi Âmulî, *Edeb Fenâ-i Mukarribân*, Kum, İntişârât-ı İsrâ, c. 6, s. 324.

asla nübüvvet makamı için iddia ve meydan okumada bulunmayacaktır. Sonuç olarak; peygamber olmayan kimselerden keramet zahir olması mümkündür ve bunun mümkün olduğunun en iyi delili, gerçekleşmiş olmasıdır. Çünkü tarihin akışında ve aynı şekilde rivayet ve hadislerde bu anlaşılmaktadır. Yine peygamber olmayan evliyaullahtan birçok kerametlerin sadır olduğuna birçok canlı şahid vardır, tıpkı kitap ilmine sahip birinin Belkıs'ın tahtını Süleyman'a getirmesi gibi.⁵⁰

---

⁵⁰ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Velâyet der Kur'an*, beşinci baskı, Kum, Neşri İsrâ, 1387 ş., s. 122-123.

İkinci Bölüm

Hız. Fâtıma'nın Fazilet ve Menkıbeleri

Belki insanın zihninde Hz. Fâtıma'nın İslam Peygamberiyle, Emîrelmü'minîn ile ve Pak İmamlarla olan özel bağı nedeniyle böylesi sayısız makam ve menkıbelere ulaştığı fikri oluşabilir, ancak hakikat şudur ki, söz konusu bütün kemaller, sahip olduğu bu bağlardan dolayı değil, kendisinde var olan yüce makamlardan kaynaklanmaktadır. Çünkü başkaları da tıpkı onun gibi ya da ondan daha sıkı bir şekilde bu akrabalık bağlarına sahiptiler. Aynı şekilde Peygamberin çocuğu ve Emîrelmü'minîn'in hanımı olmak onun özelliğinin kaynağı değildir, aksine başkalarının da böylesi akrabalık bağı vardı. Masum İmamların annesi olmak da o hazretin özel olmasının sebebi değildir, çünkü Fâtıma binti Esed de On iki Masum İmam'ın annesidir, ancak makamı asla Hz. Zehra'nın makamına erişemez.

İmam Sâdık (a.s.) Gadir-i Humm'un ilk muhafızı ve Alevî velâyetin haremının ilk savunucusu olan Hz. Sıddıka-i Kübra Fâtıma-i Zehra hakkında şöyle buyurmuştur:

“O hazret, Zehra (parlak) olarak adlandırıldı, çünkü onun evi ve ibadet mihrabı asuman ehli için parlak ve ışıltılıydı.”¹

¹ Şeyh Sadük, *Meâni'l Ahbâr*, tashih: Ali Ekber Ğaffârî, birinci baskı, Kum, Müsesese-i İntişarâ-ı İslâmî, 1403 h.k., s. 64; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43,

Hazret-i Fâtıma, her asırda dünya kadınlarının efendisidir ve Ali'den başka hiç kimse onun dengi değildi ve bu sadece, o hanımın sahip olduğu varlık kemali bakımından kaynaklanmaktadır, ailevî ve diğer bağlarından değil. O hazret melekûtî seyrinde öyle bir makama ulaştı ki, Pak İmamlar dışında hiç kimse onun şanını ve makamını derk edemez.²

Fâtıma Semavî Bir Hediyedir³

Birçok rivayetlerde Hz. Fâtıma-i Zehra'nın varlık aşamasının ilk evresinin cennet meyvelerinden oluştuğu beyan edilmektedir. Örneğin, Şeyh Sadûk'un *Emâlî*'nde yer alan bir rivayette İmam Rıza'nın şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

“Peygamber buyurdu ki: *Miraca çıktığımda Cebrail elimi tuttu ve cennete götürdü, yemem için bana bir cennet hurması verdi ve o hurma benim sulbümde nutfeye dönüştü, yer yüzüne geldiğimde Hatice o nutfeden Fâtıma'ya hamile kaldı.*”⁴

Fâtıma'nın semavî varlığı yeryüzüne inişi ve Zehra'nın dünyada var olması için gereken yer, özel hazırlıkları gerektirmekteydi, öyle ki, değerli Peygamber bile böylesi bir nüzulün gerçekleşmesinin hazırlığı olarak kırk gün özel ibadetle görevlendirildi. Bu menkıbenin büyüklüğü, Hz. Musa'nın Tevrat levhalarını getirmek için kırk gün ibadetle görevlendirilmesi dikkate alınca ortaya çıkmaktadır.⁵ Gerçi yüce Peygamber bundan önce de Kur'an-ı Kerim'in nazenin kalbine nüzulüne hazırlık olarak, farklı zamanlarda özellikle

s. 12.

² Abdullah Cevâdi Âmulî, *Iyd-i Velâyet*, dokuzuncu baskı, Kum, İsrâ, 1387 ş., s. 113-114.

³ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Serçeşme-i Endişe*, Kum, İsrâ, c. 2, s. 99.

⁴ Şeyh Sadûk, *el-Emâlî*, tercüme: Ayetullah Kemerhâ-i, altıncı baskı, Tahran, İntişarât-i Kitapçi, 1376 ş., s. 461; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 4/c. 8, s. 119.

⁵ Ali bin İbrahim bin Haşim el-Kumî (ö. 307 h.k.), *Tefsîr-i Ali bin İbrahim el-Kumî*, tahkik ve tashih: Tayyib Musevî Cezairî, üçüncü baskı, Kum, Dârul Kitab, 1404 h.k., c. 1, s. 239; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 13, s. 213.

de ramazan ayında Hira mağarasında itikafa çekiliyordu, ancak O Hazret Fâtıma'nın semavî varlığının nüzulüne hazır olacak seviyeye ulaşmak için, böylesi uzun bir ibadetle görevlendirilmişti.

Allâme Meclisî şöyle rivayet etmektedir:

“Bir gün yüce İslam Peygamberi Ebteh denilen yerde (Mekke ve Mina arasında bir yer) oturmuştu, Ammar, Menzer bir Zahzah, Ebu Bekir, Ömer, Abbas ve Ali de O'nun yanındaydılar, o esnada Cebrail aslı suretinde nazil olarak şöyle arz etti: ‘Allah sana selam gönderdi ve kırk gün Hatice’den uzak durmanı emretti.’ Kırk gün sona erince Cebrail nazil olarak şöyle dedi: ‘Allah selam gönderdi ve kendini hediye için hazırlamanı emretti.’ Hazret buyurdu: ‘O hediye nedir?’ Cevabında şöyle dedi: ‘Bu hediyenin ne olduğunu bilmiyorum.’ Ondan sonra Mikail nazil oldu ve yanında bir tabak vardı, Hazret orucunu o tabakta bulunan yemekle açtı. Sonra Cebrail Peygambere hitapla şöyle arz etti: ‘Allah Teâlâ kendi zatına yemin etti ki, bu gece senin sulbünden pak bir zürriyet türeyecektir.’”⁶

Başka bir rivayette şöyle geçer:

“Ey Allah'ın Resûlü! Bu gece müstehab namazı bırak ve Hatice'nin evine koş! Çünkü Allah Teâlâ senin sulbünden pak bir evlat yaratmayı irade etti.”⁷

Bu emrin ardından Fâtıma'nın nuru babasının sulbünden anesinin rahmine intikal etti.

Bir müddet sonra Cebrail Peygambere şöyle müjde verdi:

“Ey Allah'ın Resûlü! Hatice'nin rahminde olan çocuk, çok değerli bir kız çocuğudur ve senin neslin onunla var olacaktır. O, vahyin keşilmesinden sonra senin yerini alacak olan İmamların ve din önderlerinin annesidir.”⁸

⁶ Yüfuf bin Hatem Şâmî, *ed-Dürrü'l Nazîm fî Menâkıbî'l Eimme*, birinci baskı, Kum, Câmîâ-i Müderrisîn 1420 h.k., s. 452-453; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 16, s. 78 -79.

⁷ Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 16, s. 79.

⁸ Şeyh Sadûk, *el-Emâlî*, s. 593-594; Muhammed bin Cerir bin Rüstem et-Taberî es-Sağîr, *Delâilü'l İmâme*, tahkik: Kısmu Dirâsetul İslâmiye Müessesetü'l

Anne Karnındayken, Annesiyle Konuşması

Fâtıma ceninlik döneminde annesi Hatice'tü'l-Kübra ile konuştu. Hatice'den şöyle nakledilmiştir: “Fâtıma'ya hamileyken çok hafif bir hamilelik geçirdim ve karnımdayken benimle konuştu.”⁹

Bir gün Allah Resûlü Hatice'nin yanına gitti, yanında kimse olmadığı halde birisiyle konuştuğunu gördü. Buyurdu: “Kiminle konuşuyorsun?” Arz etti: “Karnımda olanla konuşuyorum.” Hazret buyurdu: “Müjdeler olsun sana ey Hatice! O öyle bir kızdır ki, Allah onu benden ve babalarından sonra halifemiz olacak On bir İmam'ın annesi olarak takdir etti.”¹⁰

Huriler ve Cennet Kadınlarının Katıldığı Bir Doğum

“Hz. Hatice Kureş'in ve Benî Haşim'in kadınlarına haber göndererek doğum zamanının yaklaştığını kendisine bu işte yardım etmelerini istedi. Ancak onlar cevaben: 'Ey Hatice! Sen evliliğinde bizim sözümüzü dinlemeyip, yetim Muhammed ile evlendiğin için biz sana yardım etmeyeceğiz.' dediler. Hatice bu cevaptan dolayı çok üzüldü ve rahatsız oldu, o sırada Benî Haşim kadınlarına benzeyen dört kadın geldi, oysa Hatice onları görünce korkmuştu. O dört kadından biri Hatice'ye şöyle dedi: 'Üzülme! Rabbin bizi sana yardım etmek için gönderdi, biz senin yardımcın ve kardeşleriniz. Ben 'Sare', bu senin cennet dostun 'Asiye binti Muzahem', bu 'Meryem binti İmran' ve bu diğeri de 'Musa bin İmran'ın kız kardeşi Gülsüm'dür. Allah bizi senin doğumuna yardımcı olmamız için gönderdi.'”

Bişe, birinci baskı, Kum, Bişet, 1413 h.k., s. 77; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 43, s. 2.

⁹ Abdurrahman bin Abdusselam (894 h.k.), *Nezhetü'l Mecâlis ve Muntehebu'n-Nefâis*, tashih: Abdulvâris Muhammed Ali, birinci baskı, Beyrut, Dâru'l Kütübü'l İlmiye, 1419 h.k., c. 2, s. 321.

¹⁰ Kadı Seyyid Nurullah bin Seyyid Şerifuddin Şuşterî Şehid-i Sâlis, *İhkâku'l Hak ve İzhâku'l Batıl*, birinci baskı, Kum, Kitabhâne-i Ayetullah Necefî Maraşî, 1409 h.k., c. 10, s. 12.

Bu dört kadından biri Hatice'nin sağında, biri solunda ve diğerleri de ön ve arkasında oturdular, pak ve tertemiz olan Fâtıma böylece dünyaya geldi. O hazretin doğumundan sonra, ellerindeki kaplarda cennet havuzundan doldurdukları Kevser suyu ve bir leğen bulanana on tane huri geldi ve Hz. Fâtıma'yı Kevser suyu ile yıkadılar, sonra sütten daha beyaz, misk ve amberden daha hoş kokulu bezlere sarıldılar.”¹¹

Fâtıma'nın Doğumunda Bir Nurun Parlaması

İlahî semanın parlak yıldızı ve kutsal doğum dünyaya ayak bastığı anda, onun yüzünden öyle berrak bir nur yükseldi ki, onun ışığı bütün Mekke evlerini kapladı, doğudan batıya onun nurundan faydalanmayan yer kalmadı, İmam Sâdık'ın rivayetinde de şöyle denilmektedir:

“O, dünyaya geldiğinde ondan berrak bir nur yükseldi.”¹²

Rivayetin başka bir bölümünde de şöyle denmektedir:

“Gökyüzü ehli birbirlerine Fâtıma'nın doğumunu müjdeliyorlardı ve gökyüzünde çok parlak bir nur belirdi, öyle ki melekler daha önce bir benzerini daha görmemişlerdi.”¹³

Ehl-i Sünnet rivayetlerinde şöyle rivayet edilmiştir:

“Fâtıma'nın hamilelik zamanı dolup, Hatice onu doğurduğunda onun cemalinin nuru fezayı aydınlattı.”¹⁴

Doğum esnasında ilahî dergahta secde etmesi¹⁵ dünya alemine geliş kapısında Allah'ın birliğine, babasının nübüvvetine ve Ehl-i

¹¹ Şeyh Sadük, *el-Emâlî*, s. 594; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 2-3, İbni Şehrâşûb, *a.g.e.*, c. 3, s. 340.

¹² Şeyh Sadük, *el-Emâlî*, s. 594; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 3.

¹³ Şeyh Sadük, *el-Emâlî*, s. 594; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 3.

¹⁴ Şuayb bin Sad Mısırî, *Ravzatu'l-Fâik*, s. 214.

¹⁵ Süleyman bin İbrahim el Hüseyini el-Hanefî Kundûzî, *Yenâbiu'l Mevedde*, tahkik: Seyyid Ali Cemal Eşref Hüseyinî, birinci baskı, Tahran, Usve, 1416 h.k, c. 4, s. 135; Ali bin Yunus en-Nebâtî el-Beyâzî el-Âmilî, *es-Sırâtu'l Mustakîm ilâ Mustahki't-Takdîm*, tahkik: Muhammed Bâkır Behbûdî, birinci baskı, Necef, el-Mektebetu'l Haydariye, 1384, c. 1, s. 170.

Beyt'in velâyetine şehadet etmesi,¹⁶ bunların hepsi o biricik hanımın özel doğumunun, varlık âleminde ifa ettiği muhteşem etkisini anlatmaktadır.

Fâtıma İsminin Konulması

Hazret-i Zehra'ya Fâtıma isminin konulmasının hikmeti hakkında var olan birçok rivayet Allah Resül'ünün kızı için semavî "Fâtıma" isminin Allah Teâlâ tarafından seçildiğini ve Hz. Muhammed'in de bu esas üzerine herkesin onun kötülüklerden uzak olduğunu,¹⁷ gerçek Şiilerin ona sığınmakla cehennem ateşinden korunduklarını,¹⁸ onun vasıtasıyla İslam düşmanlarının Peygamberin mirasından umutlarını kestiklerini¹⁹ ve ilmin anne sütüyle beraber ona verildiğini bilmesi için adını Fâtıma koyduğunu belirtmektedir.

Bu rivayetlerin birinde yüce Peygamber şöyle buyurmaktadır:

"Cebrail bana cennetten o elmayı (ki Allah Teâlâ Fâtıma'nın nurunu onda gizlemişti) getirdi ve şöyle dedi: 'Bu öyle bir elmadır ki, Allah Teâlâ hediye olarak cennetten sana göndermiştir.' Ben elmayı aldım ve göğsüme bastırdım. Cebrail bana dedi: 'Allah Teâlâ buyuruyor: 'Bu elmayı ye.' Elmayı böldüğümde ondan bir nur yükseldi ve ben bundan korktum. Cebrail sordu: 'Neden yemiyorsun? Ye ve korkma bu, ismi semada Mensure ve yeryüzünde Fâtıma olanın nurudur.' Sordum: 'Neden?' Dedi: 'Çünkü yeryüzünde Şiilerini cehennem ateşinden korur ve düşmanına muhabbeti keser, semada sevdiklerine yardım eder, tıpkı Allah Teâlâ'nın şöyle buyurduğu gibi: 'Ve o gün mü'minler sevineceklerdir. Allah'ın yardımıyla. O, dilediğine yardım eder.'²⁰ ²¹

¹⁶ Şeyh Sadûk, *el-Emâlî*, s. 594-595; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 3.

¹⁷ Şeyh Sadûk, *el-Emâlî*, s. 594; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 10.

¹⁸ Şeyh Sadûk, *Uyûn-u Ahbâr-ı Rızâ*, tashih: Seyyid Mehdi Hüseyinî Lâciverdî, birinci baskı, Tahran, Neşr-i Cihan, 1378 h.k., c. 2, s. 73; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 12 ve 14.

¹⁹ Şeyh Sadûk, *İlelu'ş Şerâyi'*; birinci baskı, Kum, Mektebetu'd Daveri, 1385 ş./1966 m., c. 1, s. 178.

²⁰ Rum Sûresi, 4-5.

²¹ Şeyh Sadûk, *Meâni'l Ahbâr*, s. 396-397.

İmam Musa bin Cafer bu isimin konulmasının sebebini şöyle açıklıyor:

*“Allah Teâlâ birçok kabilenin Peygamberin yerine geçmeye tamah edeceklerini biliyordu, bu yüzden Fâtıma dünyaya geldiğinde onu Fâtıma olarak adlandırdı; çünkü onun hilafetinin Fâtıma'nın kocası ve çocuklarında olacağını bildirmişti. Bu yüzden, onun doğumuyla başkalarının hilafet üzerindeki tamahları son buldu.”*²²

Yine İmam Bâkır şöyle buyurmuştur:

*“Kadınların efendisi doğduğunda, Allah Teâlâ bir melek gönderdi ve o, Peygamberin dilinden o hazretin adını Fatma koymasını sağladı. Sonra Fâtıma'ya hitap ederek, 'Seni ilim ile cehaletten kopardım ve yine seni hayız olmaktan korudum.' dedi.”*²³

Fâtıma'nın Diğer İsim ve Lakapları

Hazret-i Siddıka-i Kübra'nın isim ve lakaplarının her biri o parlak yıldızın, varlığının azametini ve şahsiyetinin nuraniliğinin küçük bir beyanıdır. Bu isimlere aşina olarak, o gizli hakikatin varlığının boyutlarının bir kısmını tanımak için bir giriş, bir başlık açmak mümkün olacaktır.

Hazretin sahip olduğu farklı boyutlardaki özel kemaller, farklı isim ve lakaplarla da beyan edilmiş olup, bunların her biri bir açıdan bu eşsiz hakikati vafeder.

İmam Sâdık buyuruyor:

“Hz. Fâtıma için Allah katında dokuz isim vardır: 1- Fâtıma (kötülüklerden arınmış, ateşten uzaklaşmış, cehaletten ari, hayız görmeyen, kâfirlerin Peygamberin mirasından ümitlerinin kesilmesini sağlayan...). 2- Siddıka (çok doğru sözlü) 3- Mubareke (bereketli) 4- Tahire (bütün kirden arınmış pak ve temiz) 5- Zekiyye (münezzeh ve doğru, birçok hayır ve fazilet sahibi) 6- Raziye (Allah'tan razı olan) 7- Merziye (ilahî rızaya mazhar olan) 8- Muhaddese

²² Şeyh Sadük, *İlelu'ş Şerâyi'*, c. 1, s. 178.

²³ A.g.e., s. 179.

(meleklerin kendisiyle konuştuğu kadın) 9- Zehra (gök ve yeryüzü ehlini aydınlatan).”

O yüce insanın lakapları, genellikle fazilet ve makamından gelmektedir. İslam'ın bu eşsiz hanımının faziletleri çok kapsamlı olduğundan vahiy kelamında, Peygamberin ve Ehl-i Bey'tin rivayetlerinde pek çok ve farklı şekillerde zikredilmektedir, burada özet şeklinde bunlardan bazılarını işaret edilecektir:

- 1- Kevser (çok hayır ve bereket sahibi)
- 2- Mutahhara (her türlü kirden arınmış)
- 3- Mahbube (Allah tarafından sevilmiş)
- 4- Şefia (kıyamet gününde şefa'at edici)
- 5- Fehime (yüksek anlayış ve teşhis gücüne sahip olan)
- 6- Hekime (hikmet sahibi)
- 7- Sabire (Sabırlı)
- 8- Mensure (Allah tarafından yardım edilmiş)
- 9- Meymune (hayır ve bereket kaynağı)
- 10- Safiye (Allah tarafından seçilmiş)
- 11- Mümteherine (imtihan edilmiş ve bu imtihanlarda başarılı olmuş)
- 12- Kerime (Kerem ve keramet sahibi)
- 13- Âlime (âlim ve bilgili)
- 14- Rahime (çok merhametli ve şefkatli)
- 15- Selime (her ayıptan beri olan)
- 16- Şerife (şeref ve makam sahibi)
- 17- Masume (her türlü günah ve hatadan beri olan)
- 18- Şehide (canını Allah yolunda ve Allah'ın velâyeti ve imametini savunma yolunda veren) ve...

Fâtıma'nın İlahî Meleklerle Konuşması ²⁴

Muhaddese'nin tarifinde şöyle denir: “Muhaddese, meleklerin sesini duyar, ama onları göremez.” ²⁵ Bu yüzden meleklerin konuşmalarını duyan ve bunda tereddüt etmeyen kimseler “Muhaddese”dirler. Rivayetlere göre, aynı Hz. Meryem'in meleklerle konuşması gibi, Hz. Zehra'nın önemli kerametlerinden biri de meleklerle konuşmasıydı ve bu açıdan *Muhaddese* olarak adlandırılmıştır. ²⁶

İmam Sâdık şöyle buyurmuştur:

“Fâtıma'yı Muhaddese olarak adlandırmamın sebebi, semadan ona meleklerin nazil olması ve tıpkı Meryem binti İmran gibi onunla konuşmalarıdır.”

İmam Sâdık konuşmasına şöyle devam eder:

“Bir gece Hz. Sıddıka meleklerle yaptığı konuşmada şunları söyledi: ‘Acaba, âlemdaki kadınların en üstünü Meryem binti İmran değil midir?’ Cevap verdiler: ‘Hayır, çünkü Meryem sadece kendi zamanındaki kadınların en üstünüydü, ancak Allah Teâlâ seni hem kendi zamanın kadınlarının efendisi, hem Meryem'in zamanın kadınlarının ve hem de geçmiş ve gelecektekilerin efendisi kıldı. (seni cihan hanımlarının efendisi yaptı).’” ²⁷

İmam devamla buyurdu:

“Fâtıma Peygamberin vefatından sonra 75 günden fazla yaşamadı, babasının can yakıcı üzüntüsü onun kalbini paramparça etmişti. Çünkü Cebrail artarda gelerek babası için ona taziyede bulunuyordu. Cebrail bazen babasının makam ve menzilinden haber veriyor ve bazen ise kendisinin vefatından sonra evlatlarının başına gelecek olan şeylerden haber veriyordu. Emîrelmü'minin de Hz. Zehra'nın söylediklerini yazıyordu ki, bu daha sonradan *Mushaf-ı Zehra* adıyla tanındı.” ²⁸

²⁴ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Tefsîr-i Mevzû-i Kur'ân-ı Kerim*, c. 7, s. 373.

²⁵ es-Saffâr, a.g.e., c. 1, s. 370; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 26, s. 76.

²⁶ Şeyh Sadûk, *İlelu's Şerâyi'*, c. 1, s. 182; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 14, s. 206.

²⁷ Şeyh Sadûk, *İlelu's Şerâyi'*, c. 1, s. 182; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 14, s. 206.

²⁸ El-Kuleynî, a.g.e., c. 1, s. 241; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 43, s. 195.

Hz. Fâtıma'nın ziyaret namesinde de şunları okumaktayız: “Es-selamu aleyki eyyetuhal Muhaddisetul Alime.”²⁹

İbadet Mihrabında Fâtıma

Hazreti Zehra, namaz esnasında Allah'ın azametinde öylesine boğuluyor, ilahî celal karşısında öylesine perişan oluyordu ki, adeta nefesleri sayılı vaziyete geliyordu: Fâtıma namazını Allah-tan korkarak kıları. ³⁰ Allah Resûlü Fâtıma'nın ibadeti hakkında şöyle buyuruyor:

“Zehra ibadete durduğunda, gökyüzündeki melekler için tıpkı bir yıldız gibi parlardı ve Allah meleklerle şöyle buyuruyordu: ‘Ey melekler! Benim en iyi kulum olan Fâtıma’ya bakın. O, benim karşımda durmuş ve benim korkumdan bütün vücudu titremektedir ve tam bir kalp huzuruyla bana ibadete yönelmiştir.’”³¹

Hasan-ı Basri diyor ki: “Ümmet arasında Fâtıma’dan daha abid kimse yoktur, çünkü ayakları şişene kadar ibadet ediyordu.”³²

Hz. Ali zifaf gecesinde hanımını ağlar vaziyette gördü. Sebebini sordu, Fâtıma buyurdu:

“Halimi ve durumumu düşündüm, ömrümün sonunu ve kabri hatırladım, babamın evinden kendi evime gelişim bana kabre girişi hatırlattı. Allah aşkına, gel müşterek ömrümüzün başladığı şu an namaz kılalım ve bu geceyi Allah’a ibadetle geçirelim.”³³

Fâtıma bir keresinde de babasından namazı hafife alanlar hakkında sordu, Hazret buyurdu:

“Ey Fâtıma! Kadın veya erkek, her kim namazı hafife alırsa, Allah Teâlâ onu on beş belaya giriftar eder. Bu belaların altı tanesi

²⁹ et-Tüsî, *Misbâhu'l Muteheccid*, s. 711.

³⁰ Ahmed bin Muhammed İbni Fahd el-Hillî, *Uddetu'd-Dâi ve Necâhu's-Sâi*, tashih ve notlandırma: Ahmed Muvahhidî Kumî, birinci baskı, Kum, Dârul Kitâbu'l İslâmî, 1407 h.k, s. 151; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 67, s. 400.

³¹ Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 172.

³² İbni Şehrâşûb, *a.g.e.*, c. 3, s. 341; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 84.

³³ Şehid-i Sâlis, *a.g.e.*, c. 23, s. 489.

dünyevîdir. Üç tanesi ölüm anında, üç bela kabirde, üç bela da kıyamette kabirden çıktığında. Altı dünyevî bela şunlardır: Allah ömrünün bereketini alır. Rızkının bereketini yok eder. Çehresindeki salihlerin simasını yok eder. Amellerine mükâfat vermez. Duası gökyüzüne ulaşmaz. Salihlerden faydalanamaz. Ölüm anındaki üç bela da şunlardır: Dünyadan zelil bir vaziyette gider. Aç ölür ve dünyadaki bütün nehirlerin suyunu ona verseler de dünyadan susuz gider. Kabirdeki üç bela ise şunlardır: Allah Teâlâ kabrine ona azap edecek bir melek gönderir. Kabirini daraltır. Kabir zulûmatına giriftar olur. Kıyamet günündeki üç bela da şu şekildedir: Etraftakiler seyrediyorken yüzüstü bir şekilde onu sürüklemesi için Allah Teâlâ bir meleği vekil kılar. Amellerinin hesabı zor geçer. Allah lütuf nazarıyla ona bakmaz ve onun için sonsuz azap vardır.”³⁴

Fâtıma Ezelden Ebede Dünya Kadınlarının Efendisidir

İslam Peygamberi, Hazret-i Ali'ye hitapla şöyle buyurdu:

“Kıyamet günü kızım Fâtıma'nın nurdan haleler üzerinde, yetmiş bin melek sağında, yetmiş bin melek solunda, yetmiş bin melek ardi sıra ve yetmiş bin meleğin de önü sıra eşlik ederek geldiğini görür gibiyim. Gerçekten Fâtıma âlem kadınlarının efendisidir.”

Rivayetin devamında Hz. Ali Peygamberden sordu: “Acaba Fâtıma sadece kendi zamanındaki kadınların efendisi midir?” Resûlullah cevabında: “Bu makam Hz. Meryem'le ilgilidir, oysa kızım Fâtıma, ezelden ebede bütün âlem kadınlarının en üstünüdür. Fâtıma ibadete durduğunda, yetmiş bin melek ona tıpkı Hz. Meryem'e selam ettikleri gibi selam ederek diyorlar ki: ‘Ey Fâtıma! Allah seni seçti ve tertemiz kılarak, âlemin bütün kadınlarından üstünlük başışladı.’”³⁵

İbni Abbas şöyle diyor: Resûlullah buyurdu: “Ben peygamberlerin ve resûllerin seyyidiyim ve mukarreb meleklerden daha üstünüm, benim vasîlerim peygamberlerin ve resûllerin vasîlerinin efendisidir,

³⁴ Seyyid bin Tâvus, *Felâhuş-Sâil ve Necâhu'l Mesâil*, birinci baskı, Kum, Bostân-ı Kitâb, 1406 h.k., s. 22; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 80, s. 21-22.

³⁵ Şeyh Sadûk, *el-Emâli*, s. 486-487.

benim zürriyetim peygamberlerin ve resûllerin zürriyetinden daha üstündür, benim ashabım -benim yolumu sürdürenler- peygamberlerin ve resûllerin ashabından daha üstündürler, benim kızım Fâtıma iki ci-handaki kadınların efendisidir.”³⁶

Fâtıma Allah'ın Seçkin Kıldığı Kimse

Resûlullah'ın Emîrelmü'minîne vasiyetlerinde şöyle geçer:

“Ey Ali! Allah azze ve celle dünyaya nazar eyledi ve beni seçti, ikinci nazarında seni seçti, üçüncü kez nazar ettiğinde senin zürriyetinden olan İmamları seçti, dördüncü nazarında, kadınlar arasından Fâtıma'yı seçti.”³⁷

Fâtıma Kur'an'la Eşdeğerdır³⁸

İslam Peygamberi vefatından sonra da insanların hidayet üzere devam etmeleri için iki değerli emanet bırakarak şöyle buyurmuştur:

“Size iki ağır emanet bırakıyorum, Allah'ın kitabı ve İtreti'm.”³⁹

Peygamberden sonra baki kalan Peygamberin İtreti, Kur'an'la beraber konuşan şeriatlırlar. İnsanları hidayet etmede hiçbir noksan ve kusurları olmayıp, insanın yaratılışının ve eğitilmelerinin sebeplerinin kâmil ve apaçık beyanıdır. Onların söz ve davranışları tıpkı Kur'an gibi hüccet olup, doğruyu yanlıştan ayırmanın ölçüsüdürler. Bu yüzden, her zaman Ehl-i Beyt'in yaşamı, yöntemi, beyan ve sözleri Kur'an ayetlerinin en iyi tefsir ve açıklaması, İslam şeriatının bir cüzünü oluşturmaktadır. Kur'an şeriatında olan genel ve özeller, Ehl-i Beyt'in sünnetlerinin özellikleri ve bağlılıklarıyla uyuşmaktadır, Kur'an'daki müteşabihler onun muhkemleriyle açıklanmaktadır ve böylece bu ikisi arasında bir bütünlük

³⁶ Şeyh Sadük, *el-Emâli*, s. 298; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 8, s. 22.

³⁷ Şeyh Sadük, *el-Hisâl*, tashih: Ali Ekber Ğaffârî, birinci baskı, Kum, İntişarât-ı Câmia-i Müderrisin, 1364 ş., c. 1, s. 206-207.

³⁸ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Şeriat der Âyine-i Marifet*, beşinci baskı, Kum, İsrâ, 1386 ş., s. 144.

³⁹ Şeyh Sadük, *el-Emâli*, s. 415; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 23, s. 126.

oluşmaktadır. Dolayısıyla bir kısımdan olan şeylere sarılarak bir başka kısmı terk etmek, gerçekte ilahî vahyi ve hidayeti terk etmektir, çünkü her kim Kur'an'ın mutlak ve geneline rücu etmek isterse onun özel ve şartlı hükümlerinden kopacaktır. Her kim de sadece müteşabihlere sarılmak isterse onun muhkemlerinden uzak kalacaktır. Demek ki, Kur'an'a sarılmak, Peygamberin İtreti ve sünnetine sarılmakla eş değerdir. Peygamberin İtreti de Hz. Sıddıka-i Tahire-i Fâtımatü'z-Zehra ve Peygamberin vefatından sonra asla Kur'an'dan ayrılmamış olan On iki Masum'lardır. Bu açıdan Fâtıma-i Zehra'nın sözleri, davranışları, sevgisi ve öfkesi İslam şeriatının konuşan Kur'an'ı değerindedir, onun sevgi ve öfkesi Allah Teâlâ'nın sevgi ve öfkesini icap ettirir.⁴⁰

Fâtıma Allah'ın Rızasının ve Öfkesinin Ölçüsüdür⁴¹

Kur'an'ın tasdikiyle Peygamberin sözleri ilahî sözlerdir ve bütün hareket, duruş, konuşma, susuş hatta sevgi ve öfkesi Allah'ın öfke ve rızasıdır. Kur'an'ın tabiriyle: “O, nefsinden konuşmaz”⁴² denilen Peygamber Hz. Sıddıka-i Tahire hakkında şöyle buyurmuştur:

*“Fâtıma benden bir parçadır, her kim onu sevindirirse beni sevindirmiştir ve her kim onu öfkelendirirse beni öfkelendirmiştir.”*⁴³

Yine şöyle buyurmuştur:

*“Allah Teâlâ onun gazabıyla gazaplanır, onun rızasıyla razı olur.”*⁴⁴

Eğer bir insan heva ve hevesinden arınmış olmazsa, onun rıza ve gazabı hakkın ve bätülün ölçüsü olamayacaktır ve onun bir işten razı olmasının, Allah'ın rızasının ve onun bir şahsa gazabının Allah'ın o şahsa karşı gazabının nişanesi olup olmadığı belli

⁴⁰ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Şeriat der Âyine-i Marifet*, s. 144.

⁴¹ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Serçeşme-i Endişe*, c. 2, s. 85.

⁴² Necm Süresi, 3.

⁴³ el-Emin, Muhsin (1371), *A'yânu's Şîa*, tahkik: Hasan el-Emin, Beyrut, Dâru't-Teârif li'l Matbûât, c. 1, s. 307; bkz. Şeyh Sadük, *el-Emâlî*, s.104; İbni Şehrâşüb, *a.g.e.*, c. 3, s. 332.

⁴⁴ Şeyh Sadük, *Meâni'l Ahbâr*, s. 303; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 26.

olmayacaktır. Ancak eğer kâmil bir insan, hevasının tuzaklarından ve hevesinin zararlarından beri olursa, onun her türlü rıza ve gazabı hak ve bâtılı ayırt etmede ölçü olacaktır, çünkü böylesi kâmil bir insan Allah Teâlâ'nın Râzî ve gazap edici isminin mazharı olup, diğerlerinin amellerinin ve vasıflarının ölçüsü haline gelecektir. Tıpkı Peygamber Efendimizin ümmetinin amellerinin ölçüsü olması gibi, O'nun rıza ve gazabının, Allah Teâlâ'nın rıza ve gazabı olması gibi. Eğer Hz. Zehra da rızasının ve gazabının Peygamberin rıza ve gazabı olacak bir makama ulaşmışsa, o hazretin amelleri, davranışları ve eylemleri de tıpkı inanç, düşünce ve fikir olarak masumdur ve aynı şekilde Emîrelmü'minin gibi ümmetin amellerinin ölçüsü ve Allah Teâlâ'nın rıza ve gazabının mazharı olmuştur. Çünkü: “*Ali hak iledir, hak da Ali ile. Hak Ali ekseninde döner.*” Kâmil insan hak üzere olduğunda, onun bütün vasıfları da hak ekseninde tanzim olur ve sonuç olarak onun rıza ve gazabı hak ekseninde olacaktır ki, bu da Hz. Zehra'nın kâmil manada masum olduğunun delilini ortaya koyar.⁴⁵

Peygamberin Hz. Fâtıma ile ilgili sözleri babanın evlada olan sevgisinden kaynaklanmıyordu, çünkü O Hazret Kasım ve İbrahim gibi diğer evlatları hakkında bu şekilde konuşmamıştır. Aynı şekilde Peygamber, torunlarına karşı (İmam Hasan ve İmam Hüseyin) kendi oğullarına davranmadığı şekilde davranmıştır. Bu yüzden bu önemli konu idrak edilmedikçe, “*Fâtıma benim parçamdır*”,⁴⁶ hadisinin manasının derinliği doğru şekilde tahlil ve analiz edilemeyecektir.⁴⁷

Fâtıma İnsan Türünün Hurisidir⁴⁸

Peygamber şöyle buyuruyor:

“*Miraca çıktığımda Cebrail elimi tuttu ve cennete götürdü, yemem için bana bir cennet hurması verdi ve o hurma benim sulbümde*

⁴⁵ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Serçeşme-i Endişe*, c. 2, s. 85.

⁴⁶ et-Tüsî, *el-Emâlî*, s. 24.

⁴⁷ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Tesnîm*, c. 17, s. 538.

⁴⁸ A.g.e., c. 8, s. 442.

nutfeye dönüştü, yer yüzüne geldiğimde Hatice o nutfeden Fâtıma'ya hamile kaldı. Bu yüzden Fâtıma insan şeklindeki bir cennet hurisidir, cennetin kokusunu özlediğim zaman, kızım Fâtıma'nın kokusunu içime çekiyorum.”⁴⁹

İmam Sâdık (a.s.) şöyle buyuruyor:

“Peygamber Fâtıma'yı çok öpüyordu ve Ayşe bu işten pek hoşlanmıyordu. Peygamber buyurdu: 'Ey Ayşe! Cennete gittiğimde, Ceb-rail beni Tuba ağacına yaklaştırdı ve onun meyvelerinden yedim. Hak Teâlâ onun özünü benim sulbüme yerleştirdi ve Fâtıma bu şekilde doğdu, ben cenneti özlediğim zaman Fâtıma'yı öpüyorum ve onu öptüğümde Tuba ağacının kokusunu alıyorum. Fâtıma insan türünün hurisidir.’”⁵⁰

Fâtıma Mü'minlerin ve Doğruluğu Sevenlerin Şefaâtçisidir⁵¹

Muhammed bin Müslim diyor ki: “İmam Bâkır'ın şöyle dediğini işittim: 'Kıyamet günü Fâtıma cehennemden kapısında duracak. O gün her kesin alnında kâfir ya da mü'min olduğuna dair bir işaret bulunacak. Bizim dostlarımızdan çok günahı olanların ateşe götürülmesi için emir gelecek. Cehenneme yaklaştıklarında Fâtıma onun alnında 'Ehl-i Beyti sevenlerden'dir yazısını okuyacak. Şöyle arz edecek: 'İlahî ve Seyyidi! Beni Fâtıma ve kurtarıcı olarak adlandırdın ve benim vasıtamla beni ve benim evlatlarımı sevenlere cehennem ateşini yasakladın. Senin sözün haktır ve vaadine ters iş yapmazsın.' Allah Teâlâ cevap verir: 'Ey Fâtıma! Doğru söyledin. Ben seni Fâtıma olarak adlandırdım ve senin vasıtanla sana ve evlatlarına muhabbet besleyenleri cehennem ateşinden men ettim. Benim vaadim haktır ve onun tersine iş yapmam. Ben bu günahkar kulu cehenneme götürmelerini söyledim ki sen ona şefaât edesin ve ben senin şefaâtini kabul

⁴⁹ Şeyh Sadûk, *el-Emâlî*, s. 461; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 4/c. 8, s. 119.

⁵⁰ *el-Arûsî*, *Tefsîr-i Nûr-u Sakaleyn*, c. 2, s. 502; bkz. *el-Kumî*, *a.g.e.*, c. 1, s. 22.

⁵¹ Abdullah Cevâdî Âmulî, *Tesnîm*, c. 6, s. 296; Abdullah Cevâdî Âmulî, *Tefsîr-i Mevzû-i Kur'ân-ı Kerim*, c. 5, s. 137.

edeyim ve böylece senin değerini ve konumunu meleklere, peygamberlere ve kıyamet ehline aşikar olsun, herkes onun alınanda mü'min yazdığını okusun ve onun elinden tutup cennete götüresin.”⁵²

Cabir diyor ki: “İmam Bâkır'a arz ettim: Canım sana feda ey Resûlullah'ın oğlu! Benim için annen Fâtıma'nın faziletlerini anlatan bir hadis naklet ki, ben de onu Şiilere nakledeyim, mutlu olsunlar. Buyurdu: 'Kıyamet günü Resûlullah ve peygamberler için nurdan minberler konulur. Ferman gelir, 'Ey ehl-i mahşer! Başlarınızı aşağı indirin ve gözlerinizi kapatın, Fâtıma cennete gitmektedir.' O zaman Hakk Teâlâ yüz bin meleği sağ tarafına, yüz bin meleği sol tarafına yerleştirir, yüz bin meleği de kanatlarını gerip onu cennete doğru taşımaları için görevlendirir. Fâtıma cennetin kapısına geldiğinde lütfederek etrafına göz gezdirir. Allah Teâlâ buyurur: 'Ey habibimin kızı! Seni cennete götürmelerini emrettiğim halde senin bu iltifatının sebebi nedir?' Fâtıma arz eder: 'Ey Rabbim! Böylesi bir günde değerimin ve makamımın anlaşılmasını isterim.' Hakk Teâlâ buyurur: 'Ey habibimin kızı! Geri dön ve bak her kim kalbinde senin veya oğullarından birinin sevgisini taşıyorsa elini tut ve cennete koy.'”

İmam Bâkır buyurdu:

“Allah'a and olsun ki ey Cabir! Fâtıma bu gün Şiileri ve dostlarını kuşun kötü taneyi iyisinden ayırması gibi ayırır. Sonra Şiilerini onunla beraber cennete ulaştırdıklarında, Allah Teâlâ onların kalbine tekrar iltifat ederek durmalarını ilham eder. İltifat ettiklerinde Allah Teâlâ buyurur: 'Ey benim dostlarım! Durmanızın sebebi nedir? Artık Fâtıma'yı size şefaatacı kıldım.' Derler ki: 'Rabbimiz! Böylesi bir günde bizim de değer ve makamımızın anlaşılmasını isteriz.' Allah buyurur: 'Ey benim dostlarım! Dönün ve bakın, kim sizleri Fâtıma'nın hatırına seviyordu ve bakın, kim Fâtıma'nın hatırına sizleri yedirip, içirdi ve giyindirdi? Dönün ve bakın, kim Fâtıma'nın hatırına kaybettiğinizi size geri verdi? Sonra onları ellerini tutun ve cennete koyun.’”⁵³

⁵² Şeyh Sadûk, İlelu's Şerâyi', c. 1, s. 179.

⁵³ Allâme Meclîsi, a.g.e., c. 8, s. 51-52; bkz. Fırat bin İbrahim bin Fırât el-Kûfi, Tefsîr-u Fırât el-Kûfi, tahkik: Muhammed Kâzım, birinci baskı, Tahran, Müesses-i Çap ve Neşr-i Vezâret-i İrşâdi İslâmî, 1410 h.k., s. 298-299.

Fâtıma, Peygamberin Güzel Kokulu Gülü

Kur'an ayetlerinde de işaret edildiği gibi, bazı cahilî Arap kabilelerinin kültürlerinde onlardan birine kız çocuğu olduğu müjdelendiğinde, yüzleri öfkeden kararır ve kabilelerinden gizlenerek, kız çocuklarıyla zillet içinde yaşamaları mı yoksa onları canlı canlı gömmeleri mi gerektiğini düşünürlerdi:

“Onlardan birine kız (çocuk) müjdelendiği zaman içi öfkeyle taşarak yüzü simsiyah kesilir. Kendisine verilen müjdenin kötülüğünden dolayı topluluktan gizlenir; onu aşağılanarak tutacak mı, yoksa toprağa gömecek mi?”⁵⁴

Bu cahilî âdet Peygamberin bişet döneminde Araplar arasında öylesine yayılmıştı ki, birçok kız çocuğunu bu yüzden canlı canlı toprağa gömüyorlardı:

“Ve ‘diri diri toprağa gömülen kızcağıza’ sorulduğu zaman: Hangi suçtan dolayı öldürüldü?”⁵⁵

İslam bu yanlış kültürle sert bir şekilde mücadele etmiş ve Peygamber bu mücadelede Hz. Fâtıma'nın mukaddes varlığına gösterdiği sonsuz ihtiram ile esaslı ve genel bir rol oynamıştır; elini öpüyor⁵⁶ yolculuğa çıkacağı zaman ya da yolculuktan döndüğünde onu görmeye koşuyordu.⁵⁷ İmam Sâdık şöyle buyuruyor:

“Kız çocukları iyiliktir, erkek çocukları ise nimettir. İyilik karşılığında sevap vardır ama nimetten sorulacaksınız.”⁵⁸

Sonra buyurdu:

⁵⁴ Nahl Sûresi, 58-59.

⁵⁵ Tekvir Sûresi, 8-9.

⁵⁶ Ali bin İsa bin Ebi'l Feth el-Erbilî, *Keşfu'l Ğumme fi Mârifeti'l Eimme*, tashih: Seyyid Hâşim Resûli Mahallâtî, birinci baskı, Tebriz, Mekteb Beni Haşim, 1381 h.k., c. 1, s. 454; en-Nesâî, *es-Sünenü'l Kübra*, tahkik: Abdulgaffâr Süleyman el-Bendârî - Seyyid Kesrevî Hasan, birinci baskı, Beyrut, Dâru'l Kütübü'l İlmiye, 1411 h.k./1991 m., c. 5, s. 392.

⁵⁷ İbni Şehrâşüb, *a.g.e.*, c. 3, s. 332; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 40.

⁵⁸ Şeyh Sadûk, *Sevâbu'l A'mâl ve Ukâbu'l A'mâl*, ikinci baskı, Kum, Dâru's-Şerif er-Râzi li'l Neşr, 1406 h.k. s. 201 – 202; el-Arûsî, *a.g.e.*, c. 3, s. 61.

“Peygambere Fâtıma'nın doğumunu müjdeledikleri zaman, ashabının yüzlerine baktı ve hatalı cahili kültürden kaynaklanan etkiyi onlarda gözlemleyerek, ‘Sizlerde gördüğüm bu hal nedir?’ diye buyurdu. Fâtıma, benim kokladığım gül gibidir ve onun rızkı Allah'a aittir.”⁵⁹

Fâtıma'yı Ziyaret Etmenin Değeri

Peygamberden naklolunmuştur ki:

“Allah Teâlâ bir grup meleği Fâtıma-i Zehra'yı önünden, arkasından, sağından ve solundan korumaları, hayatı boyunca onunla olmaları ve ölümünden sonra da ona kabrinde refakat etmeleri ve ona, babasına, kocasına ve evlatlarına salavat etmeleri için görevlendirmiştir. Kim ölümünden sonra beni ziyaret ederse, Fâtıma'yı ziyaret etmiş gibi olur, her kim Fâtıma'yı ziyaret ederse beni ziyaret etmiş gibi olur, kim Ali bin Ebî Tâlib'i ziyaret ederse, Fâtıma'yı ziyaret etmiş gibi olur, kim Hasan ve Hüseyin'i ziyaret ederse Ali'yi ziyaret etmiş gibi olur, her kim de Hasan ve Hüseyin'in evlatlarını ziyaret ederse, kendilerini ziyaret etmiş gibi olur.”⁶⁰

Fâtıma'nın Gaybî Olaylardan Haberdar Olması

İlahî vahyin teşriî ve gayri teşriî olarak ikiye ayrıldığı göz önüne alındığında, şu noktayı da belirtmek lazımdır ki, her ne kadar Pak İmamlar, ismet ve paklık Ehl-i Beyt'i, sadece Peygambere ait olan teşriî vahiyde O'na tabi oluyor idiyse, aynı zamanda ilahî vahyin kapısı onlara açıldı ve birçok hakikatler onlara vahyediliyor, birçok destekleyici yönü bulunan ilahî vahiylerden faydalanıyorlardı. O yüce şahsiyetler Kur'an-ı Kerim'de de beyan edildiği üzere Allah Teâlâ tarafından haber alıyor ve haber veriyorlardı. Mübahale ayetinde Allah Teâlâ Resûlüne şöyle buyuruyor:

⁵⁹ Şeyh Sadûk, *Sevâbu'l A'mâl*, s. 202; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c.101, s.104; Abdullah Cevâdî Âmulî, *Tefsîr-i Mevzû-i Kur'an-ı Kerim*, c. 4, s. 406.

⁶⁰ Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 97, s. 122-123; bkz. Muhammed bin Ebil Kasım İmâduddin et-Taberî, *Beşâret'l Mustafa li's-Şietu'l Murtezâ*, ikinci baskı, Necef, Mektebetu'l Haydariye, 1383 h.k, s. 139.

“Artık sana gelen bunca ilimden sonra, onun hakkında seninle ‘çekişip tartışmalara girşirlerse’ de ki: ‘Gelin, oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve kendinizi çağıralım; sonra karşılıklı lanetleşelim de Allah’ın lanetini yalan söyleyenlerin üstüne kılalım.’”⁶¹

Yani, sizler bir grubu davet edin, bizler de bir grubu davet edelim ve sonra da mübahalede bulunalım, daha sonra Allah’a yalvararak diyelim ki “Allah’ım! Yalancılara lanet et.”⁶²

Mübahaleye davet olayında iki taraf da çoğul olarak zikredilmiştir tekil değil: “Sonra karşılıklı lanetleşelim de Allah’ın lanetini yalan söyleyenlerin üstüne kılalım.” Yani sizlerin bir iddiası var ve bizler de bir iddiaya sahibiz, ya biz doğru söylüyoruz, sizler yalancısınız, ya da sizler doğru söylüyorsunuz, bizler yalancıyız. Bir kimsenin yalancı ve doğru sözlü sıfatına sahip olması için evvela hüküm verme yetkisine sahip olmak gereklidir, ikinci olarak hüküm vermeli ve bir iddiaya sahip olunmalıdır, aksi takdirde bir sözü olmayan dinleyici ve izleyiciler doğru ya da yalancı olamazlar. Şu halde, Peygamberin, Ali bin Ebî Tâlib’in, Fâtuma-i Zehra’nın, Hasan ve Hüseyin’in mübarek varlıkları, âlemin hakikatlerinden haberdardırlar ve söyleyecek bir sözleri vardır ve diğerlerine haber vermekte, iddia etmektedirler. Onların ortak ve tek tek ortaya koydukları iddialar, bir yerden haber verdiklerini göstermektedir. Bu yüzden Hazret-i Zehra, bu ayetin şâhidliğiyle, ilahî ilham ile gaybî olaylardan haberdar ve işlerin hakikatlerine vâkıftır.⁶³

Fâtıma’nın Velâyeti⁶⁴

Din kültüründe İmamet ve İmamları tanımının yeri

Allah Resûlü meşhur bir beyanında şöyle buyurmuştur:

⁶¹ Âl-i İmran Sûresi, 61.

⁶² Elbette bir kimsenin bir işte yalan söylemesi mübahale ayeti kapsamına girmez. Yalan büyük günahlardandır, ancak mübahalede söz konusu olan velâyet, nübüvvet, risalet ve dinin aslıdır.

⁶³ Abdullah Cevâdi Âmulî, *İyd-i Velâyet*, s. 77 -78.

⁶⁴ A.g.e., s. 113.

“Kim zamanın imamını tanımadan ölürse, cahiliye ölümü üzere ölmüştür.”⁶⁵

İmam Hüseyin’e Allah’ı tanımak hakkında soru sorulduğunda, hazret şöyle buyurdu:

“Her zamanın itaati farz olan imamını tanısınlar.”⁶⁶

İmam Bâkır’dan soruldu: “Acaba sizden olan imamı tanımak bütün insanlara vacip midir?” Buyurdu: “Allah Tebarek ve Teâlâ, Hz. Muhammed’i bütün dünya ehline peygamberlik için seçti. Allah’a ve Muhammed’e iman eden, O’nu Allah’ın peygamberi olarak bilen ve O’na uyan herkese, bizden olan imamı tanımak farzdır.”⁶⁷

Yine Hz. Bâkır şöyle buyurmuştur:

“Her kim imamını tanımadan ölürse, cahilî ölüm üzere dünyadan ayrılmıştır ve insanlar (ilahî huzurda) imamlarını tanımadıkça mazur değildir. Her kim imamını tanıyarak ölürse, zarar etmez.”⁶⁸

İmam Sâdık, Peygamber-i Ekrem’in sözünü tefsir ve beyan etmiş ve o hazretten Peygamberin sözlerindeki “cahiliye üzere ölmüştür” sözünün ne anlama geldiği sorulduğunda şöyle cevap vermiştir: “Burada küfür, nifak ve sapkınlık cahiliyeti kast edilmiştir.”⁶⁹ Başka bir deyişle o hazret bir adım daha ileri atarak şöyle buyurmuştur: “Her kim zamanının imamını tanımadan sabahlarsa, cahiliye ölümü üzere ölmüştür.”⁷⁰

Şîa’nın en önemli kaynaklarından farklı beyanlarla gelen rivayetlerden anlaşılan, sadece zamanın imamını tanımak yetmeyip, aksine onların hepsini isim, alamet ve makamlarıyla tanımak

⁶⁵ İbni Şehrâşûb, *a.g.e.*, c. 1, s. 246; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 32, s. 331.

⁶⁶ Şeyh Sadûk, *İlelu’ş Şerâyi*, c. 1, s. 9; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 23, s. 83.

⁶⁷ El-Kuleynî, *a.g.e.*, c. 1, s. 180-181.

⁶⁸ Ahmed bin Muhammed bin Halid el-Berkî, *el-Mehâsin*, tashih: Celâleddin Muhaddis, ikinci baskı, Kum, Dâru’l Kütübü’l İslamiye, 1404 h.k., c. 1, s. 155-156; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 23, s. 77.

⁶⁹ El-Kuleynî, *a.g.e.*, c. 1, s. 377; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 8, s. 362.

⁷⁰ Muhammed bin İbrahim (ibni Ebî Zeyneb), *el-Kâtibu’n Numânî, el-Ğaybe*, tahkik ve tashih: Ali Ekber Ğaffârî, birinci baskı, Tahran, Mektebetu’s-Sadûk, 1397 h.k, s. 127.

gerekmektedir ve hatta bir geceyi dahi imamı tanımadan geçirmek, cahiliye ölümüne sebep olmaktadır.

Bu hadis Ehli Sünnet âlimleri tarafından da kendi kaynaklarında aynı meşhur şekliyle (*kim zamanın imamını tanımadan ölürse, cahiliye ölümü üzere ölmüştür*) nakledilmiştir.⁷¹

Fahru'r-Râzi şöyle diyor:

Peygamber buyurdu ki: “Her kim zamanının imamını tanımadan ölürse, ya Yahudi olarak ölür yahut da Nasranî (dünyadan Müslüman olarak gitmeyecektir).”⁷²

Merhum Allâme Eminî, *el-Gadir*'de bu hadisi Ehl-i Sünnet âlimlerinden oluşan farklı tariklerden şu şekilde nakletmiştir:

a- Ahmet bin Hanbel, *Müsned*, c. 4, s. 96'da ve aynı şekilde Ebû Davud Tayâlisî kendi *Müsned*'inde s. 295'd; Hafız Heysemî, *Mecmeu'z-Zevâid*, c. 5, s. 218'de şu şekilde nakletmiştir: “*Her kim imamsız ölürse cahiliye ölümüyle ölmüştür.*”

b- Taftazanî, *Şerh-u Mekâsid*, c. 5, s. 239'da; *Akâidu'l-Neseî* ve Kârî, *Mirkatu'l Mefâtiḥ*, c. 6, s. 239'da şu şekilde nakletmişlerdir: “*Kim zamanının imamını tanımadan ölürse cahiliye ölümü üzere ölür.*”

c- Ebû Cafer İskâfî, *el-Mi'yar ve'l-Muvâzene*, s. 24'te; Heysemî, *Mecmeu'z-Zevâid*, c. 5, s. 224'te şu şekilde nakletmiştir: “*Kim imamı olmadan ölürse cahiliye ölümüyle ölmüştür.*”⁷³

Hazret-i Fâtıma'nın Bakışıyla İmamet

Bu rivayetin Şîa ve Sünnî kaynaklarında nakledildiği göz önüne alındığında şöyle bir soru gündeme gelmektedir: Acaba Fâtıma-i

⁷¹ Kundûzî, *a.g.e.*, c. 3, s. 372; bkz. İbni Ebî'l-Hadid, *a.g.e.*, c. 13, s. 242.

⁷² *Mecmûatu'r-Resâil*, s. 384.

⁷³ Allâme Eminî, *el-Gadir fi'l Kitâb ve's-Sünnet ve'l-Edeb*, birinci baskı, Kum, Merkez-i el-Ğadir, 1412 h.k, c. 10, s. 492-494. Allâme dipnotlarında başka şahısların isimlerini de zikretmiştir, ancak biz onları buraya yazmayı gerekli görmüyoruz.

Zehra, kendi zamanının imamını tanımış mıdır yoksa tanımamış mıdır? Allah Resûlü'nün canının parçası ve Mustafa'nın vasîsinin hanımının babasının dininin gereklerinden birini inkâr edip, onu uygulamakta gevşek davranmış olması kesinlikle kabul edilemez. Bunu ne akıl kabul eder⁷⁴ ne de onun büyük masumiyeti buna izin verir; çünkü tathir ayeti Fâtıma'nın hatadan beri olduğunu ve Peygamberin onun davranışlarında ilahî rızanın bulunduğunu söylemesi bunu doğrulamaktadır.

Tarih boyunca birçok Ehl-i Sünnet âlimleri, imamete dair birçok meseleyi tevcih ederek onu kabulden kaçınmış ve yine Peygamberden sonra üç halifenin hilafetini tevcih etmişlerse de, ancak muteber kaynaklarında Fâtıma'nın halifeler karşısındaki davranışına gelince sendeliyorlar ve manidar bir sessizlikle onun kenarından dolanıyor veya teslim oluyor ve yollarını Fatımî hakikate doğru değiştiriyorlar.

“Allah Resûlü'nün kızı Fâtıma-i Zehra kime biat etmiştir ve kimi kendi zamanının imamı olarak tanımıştır?” sorusu kıyamete kadar baki kalacaktır. Hiç şüphesiz Hz. Zehra Ebû Bekir'e biat etmemiş, ömrünün sonuna kadar onunla konuşmamıştır. Eğer Fâtıma, Ali ve onların evine sığınan dostları biat etmiş olsalardı, Zehra'nın evinin kapısını ateşe vermeyeceklerdi.

*Sahih-i Müslim*⁷⁵ ve *Sahih-i Buhari*'de⁷⁶ şöyle nakledilmiştir: “Fâtıma kızgın ve öfkeli bir halde Ebû Bekir'in yanından ayrıldı ve ona kızgın olarak kaldı, onunla ölene kadar konuşmadı ve Ali geceleyin onun namazını kılarak defnettirdi ve cenazesinde hazır bulunup, namazına iştirak etmesi için Ebû Bekir'e haber vermedi.”

Aynı şekilde Abdullah bin Müslim bin Kuteybe Dineverî, *el-İmame ve's-Siyase*⁷⁷ kitabında Fâtıma-i Zehra'nın hasta yatağında Ebû Bekir ve Ömer'e hitap ederek şöyle buyurduğunu nakletmiştir:

⁷⁴ A.g.e., c. 10, s. 495.

⁷⁵ A.g.e., c. 5, s. 154.

⁷⁶ A.g.e., c. 5, s. 82.

⁷⁷ A.g.e., c. 1, s. 20 ve 31.

“Allah’ı ve melekleri şâhid tutuyorum ki, siz ikiniz beni öfkelen-
dirdiniz ve benim rızamı almadınız. Eğer Peygamberi görürsem, siz
ikinizi şikâyet edeceğim.”

Şîa hadis kaynaklarında Hazret-i Fâtuma’nın o ikisine şöyle bu-
yurduğunu okuyoruz:

“Allah’a and olsun! Bundan sonra Allah’a ulaşıncaya ve sizi Al-
lah nezdinde şikâyet etmeyinceye kadar, sizlerin bana ne yaptığınızı
ve nasıl davrandığınızı söylemeyinceye kadar, siz ikinizle bir kelime
dahi konuşmayacağım.”⁷⁸

Hazret-i Fâtuma Ebû Bekir hakkında şöyle buyurmuştur:

“Allah’a ant olsun! Bundan sonra asla seninle konuşmayacağım...”

Yine şöyle buyurmuştur:

“Allah’a yemin olsun, yaşadığım müddetçe Ömer ile konuş-
mayacağım.”⁷⁹

En iyisi bu sorunun cevabını almak için Fâtuma’nın kendisine
müracaat edelim ve kimi imamı olarak gördüğünü ve onun, ima-
mını tanıyışının nasıl olduğunu görelim. Ölüm anındayken, bir
şeyler söylemek için dudaklarını kımlıdattı:

“Şehadet ederim ki, Allaktan başka ilah yoktur ve babam Resûlullah
enbiyanın seyyididir ve şehadet ederim ki, Ali vasîlerin seyyidi ve ev-
latlarım da ümmetin seyyididir.”⁸⁰

Fâtuma-i Zehra Uhud’da Hz. Hamza’nın kabrinin başında matem
tutuyordu. Mahmud bin Lebid şöyle arz etti: “Acaba Ali’nin ima-
meti için Resûlullah’ın sözlerinden bir delil getirilebilir mi?” Hz.
Zehra buyurdu: “Resûlullah’ın şöyle buyurduğunu işittim: ‘Ali sizin
aranızda halife kıldığım en iyi kimsedir ve o benden sonra imam ve

⁷⁸ Şeyh Sadûk, *İlelu’s Şerâyi*, c.1, s.187; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 43, s. 204

⁷⁹ Ahmed bin Abdulazîz Cevherî Basrâ, *es-Sakîfe ve Fedek*, tahkik: Muham-
med Hâdî Emînî, Tahrân, Mektebet-u Neynevâ el-Hadîse, s. 51; Allâme
Meclisî, a.g.e., c. 28, s. 322, Allâme Emînî, a.g.e., c. 7, s. 104.

⁸⁰ Şeyh Sadûk, *el-Emâlî*, s. 594-595; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 36, s. 3.

halifemdir ve onun iki oğlu (Hasan ve Hüseyin) ve Hüseyin'in dokuz oğlu iyilik sahibi imamlardır..”⁸¹

Hazret-i Zehra sadece Ali'nin imametini tanımakla kalmamış onu açıklamıştır. Hatta en büyük üzüntüsü olan Peygamberin vefatından daha çok Ali'nin hilafetinin gasp edilmiş olmasına üzülmüştür.

Ümmü Seleme diyor ki: “Hazret-i Zehra'nın yanına vardım ve şöyle sordum: Ey Allah Resûlü'nün kızı! Nasıl sabahladın? Buyurdu ki: 'Büyük bir hüznün ve derin bir endişeyle. Peygamber gitmiş ve O'nun vasîsi mazlum duruma düşmüştür. Allah'a yemin olsun ki, Allah'ın hürmet perdesi yırtılmıştır.’”⁸²

Hazret-i Zehra, olumsuzluklarla mücadelesine ve kendi imametinin imametini desteklemeye devam ederken, bir kâğıda şunları yazmıştır:

“Ümmet Allah'ın ve Peygamberin Emîrelmü'mininin Ali hakkındaki ahd-ü peymanını (velâyet ve önderlik) bozdu, benim namazımı kılmaya hakları yoktur.”⁸³

Fâtıma imamını tanımakla kalmamış hem sözleriyle onu desteklemiş ve hem de can pahasına imamın düşmanlarına karşı durmuş ve neticede canını feda ederek, imamet yolunda şehid olmuştur. O hazret Ali'yi zorla mescide doğru götürdükleri acı dolu anda, feryat etti: “Vallahi! Amcamın oğlunu böyle zalimce sürüklemenize izin vermem.”⁸⁴

⁸¹ Ali bin Muhammed el-Hazzaz el-Kumî, *Kifâyetu'l Eser fi'n-Nass Ala'l Eimmetil İsnâ Aşer*, tahkik: Seyid Abdullatif Hüseyinî Kuhkemerî, Kum, Bidar, 1401 h.k, s.198-199; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 36, s. 352-353.

⁸² İbni Şehrâşûb, *a.g.e.*, c.2, s.205; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 156.

⁸³ Hüseyin bin Hamdan Hasibî, *el-Hidâyetu'l Kübrâ*, Beyrut, el-Belâğ, 1419 h.k, s.178; Bkz. Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 30, s. 348.

⁸⁴ Feyz Kâşânî, *Nevâdiru'l Ahbâr fîmâ Yetealluk bi Usûlu'd-Dîn*, tahkik: Mehdi Ensârî Kumî, birinci baskı, Tahran, Müessesesi-i Mutâlaât ve Tahkikât-ı Ferhengî, s.183; Abdullah bin Nurullah Behrânî İsfahânî, *Avâlimu'l Ulûm*, tahkik ve tashih: Muhammed Bâkır Muvahhid Ebtehî İsfahânî, birinci baskı, Kum, Müessesesi-i İmam Mehdi, 1413 h.k., c. 11, s. 572.

Üçüncü Bölüm

Kur'an Aynasında Hazret-i Fâtıma

Her ne kadar fertleri ve eşyayı zâtları ve etkileri üzerinde derin düşünerek tanımak mümkünse de bu tanıma, eksik ve sınırlı olacaktır; çünkü bir taraftan, başkalarının bâtını ve hakiki olarak tanınması Allah'tan başkası için kolay değildir ve öte yandan, etkileri yoluyla tanımak da eşyanın kâmil hakikatini ortaya koymaz. Bu yüzden, tanımak konusundaki en iyi yöntem, Yaratıcı yoluyla tanımaktır, çünkü O, yarattığını mükemmel bir şekilde kapsayan, fertlerin bütün zâtî ve sonradan edinilmiş fazilet ve makamları en iyi bilendir. Bu açıdan Hazret-i Zehra'nın nazenin varlığını tanıma yolunda, bilgi elde etmenin en iyi yöntemi, vahiy kelamı olan ayetlere müracaat etmek, onların ışığında o hazretin gizli hakikatini tanıtmaktır. Bu bölümde o yüce hanımı vahiy aynasından göstermeye çalışacağız.¹

1- Tathir Ayeti

“Ancak ve ancak Allah, ey Ehl-i Beyt, sizden her çeşit pislîği, suçu gidermek ve sizi tam bir temizlikle tertemiz bir hale getirmeyi diler.”²

¹ Abdullah Cevâdî Âmulî, *Hemtâyi Kur'an ve Ehl-i Beyt*, birinci baskı, Kum, İntişârât-ı İsrâ, 1389 ş., s.151 -152 ve 156 -157

² Ahzab Sûresi, 33.

Ehl-i Beyt'in masumiyetine muhalif olanların bütün konuşma ve münakaşaları, bu ayetin kapsamında olanlar üzerinedir, hiç kimse bu ayetin Âl-i Abâ hakkında yani, Peygamber, Ali, Fâtuma, Hasan ve Hüseyin hakkında nazil olduğu konusunda tartışmamıştır. Ancak bu ayetin başkalarını da kapsaması konusunda ihtilaf etmişlerdir. Dolayısıyla, Hazret-i Zehra'nın bu ayetin muhatabı olduğu konusunda kimsenin şüphesi yoktur.

Bu ayette, bir taraftan her türlü kirden ve suçtan arınmış olmanın fazileti ve diğer taraftan her türlü hatadan korunmuş olmanın kerameti mutlak bir şekilde Peygambere ve O'nun Ehl-i Beyt'ine has kılınmıştır. Yani diğer aklî ve naklî delillerle de sabit olduğu gibi, onlardan hiç bir hata, günah ve sapma sadır olmaz. Bu ismet ve masumiyet, sadece Peygamberin elçilik ve peygamberlik işleriyle ve Ehl-i Beyt'in imametleriyle sınırlı değil, aksine onların bütün ferdi ve toplumsal kişiliklerinde de itikadî, ahlakî, davranışsal... açılardan da geçerlidir.

Mutlak masumiyetin gereği ve kapsamı, bu pislikten temizlemenin ve pak kılmanın tekvinî iradeyle yaratılışın başından ve aşamalı değil bir seferde olması gerekmektedir. Çünkü bunlar türdeşler, aksi taktirde bundan ayrı şekillerde bahsedilmesi gerekirdi. Demek ki bu ayet gereğince, Hazret-i Zehra, yüce babası gibi mutlak anlamda masumdur.³

Elbette, birçokları masumiyet, kirlerin giderilmesi için Allah'ın iradesinin beyanı ve yine Ehl-i Beyt'in pak kılınması konusuna Ehl-i Beyt evine dahil olmak için sahip çıkmıştır. Masum İmamlar her zaman bu ayetle övünür ve bu ayetten dolayı gurur duyarlardı, bu ayeti kendi haklılıklarının delili olarak görür ve düşmanlarına karşı yahut açıklamada bulunmak için bu ayetten delil getirirlerdi. Buna örnek verecek olursak: İmam Seccad Emevîlerin elinde esir bulunmasına ve Şam halkının onu Hariçî ve fitneci olarak görmesine rağmen, hak oluşunu kendisine hakaret ve azarlama için gelen Şamlıya zikredilen ayete dayanarak şöyle ispat etti: “*Ancak ve*

³ A.g.e., s. 160-161.

ancak Allah, ey Ehl-i Beyt, sizden her çeşit pislîği, suçu gidermek ve sizi tam bir temizlikle tertemiz bir hale getirmeyi diler.’ ayetini daha önce okudun mu?” Şamlı şöyle arz etti: “Bu ayette kastedilen sizler misiniz?” Buyurdu: “Evet, ayette kastedilen bizleriz.”⁴

İmam Bâkır da pak hanedanını tanımlarken ve onların eşsiz ilmini beyan ederken şöyle buyurdu:

“Allah’ın kendilerinden kiri giderdiği bir topluluğu tanımlamak nasıl mümkün olur.”⁵

Emîrelmü’minîn de Osman’ın seçilmesiyle sonuçlanan şura gününde, bu ayete işaret ederek buyurdu:

“Allah için söyleyin! Acaba sizin aranızda, tathir ayeti kendisi için nazil olan biri var mı? Peygamber, beni, Fâtıma’yı, Hasan ve Hüseyin’i abâsının altına alarak şöyle arz etti: ‘Allah’ım! Bunlar benim Ehl-i Beyt’imdir, onlardan kiri uzak eyle ve onları tertemiz kıl’ diye dua etmişti.” Şura üyeleri cevap verdiler: “Hayır!”⁶

Hiç şüphesiz Allah’ın Peygamberi de Ehl-i Beyt’e dahildir, hatta vahyin resmî sözcüsü ve müfessiri de O’dur:

“Sana da zıkrı (Kur’an’ı) indirdik ki, insanlara kendileri için indirileni açıklayasın ve onlar da iyice düşünsünler, diye.”⁷

Şu halde Kur’an-ı Kerim’in muteber beyan ve tefsiri O Hazrete ait olan yahut O’na dayanan tefsirlerdir. Dolayısıyla, tathir ayetinin muhataplarının tefsir ve açıklaması da O’nun sorumluluğundadır. Yüce Peygamber de bu özel ilahî memuriyeti farklı şekillerde yerine getirmiştir.⁸

⁴ Muhammed bin Cerir bin Yezid et-Taberî, *Câmiu’l Beyan fî Tefsiri’l Kur’an (Tefsiru’t-Taberî)*, birinci baskı, Beyrut, Dâru’l Marife, 1412 h.k., c. 22, s. 7; Bkz. Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Taberî, *el-İhticac*, c. 2, s. 307.

⁵ el-Kuleynî, *a.g.e.*, c. 2, s. 182; el-Arûsî, *a.g.e.*, c. 4, s. 274; Abdullah Cevâdi Âmulî, *Hemtâyî Kur’an ve Ehl-i Beyt*, s. 157.

⁶ Şeyh Sadûk, *el-Hisâl*, c. 2, s. 561, el-Arûsî, *a.g.e.*, c. 4, s. 272.

⁷ Nahl Sûresi, 44.

⁸ Ebû Basîr İmam Sâdık’ın şöyle buyurduğunu nakletmiştir: “Resûlullah buyurdu ki: ‘Sizlere Allah’ın kitabını ve Ehl-i Beyt’imi vasiyet ediyorum, çünkü ben, Allah’tan bu ikisinin, Kevser havuzunda bana ulaşıncaya

Ebû Said Hudri, Resûlullahtan şöyle nakletmiştir:

“*Tathir ayeti beş kişi hakkında nazil olmuştur: Benim, Ali'nin, Fâtıma'nın, Hasan ve Hüseyin'in hakkında nazil olmuştur.*”⁹

“*Ancak ve ancak Allah, ey Ehl-i Beyt, sizden her çeşit pisliği, suçu gidermek ve sizi tam bir temizlikle tertemiz bir hale getirmeyi diler.*” ayeti Ümmü Seleme'nin evinde Peygambere nazil olmuştur. O esnada Allah'ın Resûlü, Hasan, Hüseyin, Fâtıma ve Ali'yi çağırdı ve etrafına oturttu. Sonra yün abâsını onların üzerine çekti ve bu ayeti okuyarak şöyle dedi: “*Allah'im! Bunlar benim Ehl-i Beyt'imdir. Allah'im! Onlardan kiri uzak eyle ve onları tertemiz kıl.*” Ümmü Seleme, bu sahneyi görünce şöyle dedi: “*Ey Allah'ın Resûlü! Acaba ben de bu ayetin kapsamına dahil miyim?*” Buyurdu: “*Sen kendi yerinde, hayır üzeresin.*”¹⁰

Bu konuda Ümmü Seleme'nin dilinden şu sözler nakledilmiştir:

a- Resûlullah bana buyurdu ki: “*Sen hayır üzeresin ve sen peygamber eşlerindensin.*” Ancak sen Beyt'tensin dememiştir.”

b- Resûlullah bana buyurdu: “*Sen salih kadınlardansın.*” Ancak eğer bana: ‘Sen Ehl-i Beyt'tensin’ diye buyursaydı bu benim için üzerine güneşin doğup battığı her şeyden daha sevimliydin.”¹¹

kadar birbirinden ayrılmamasını istedim ve Allah bu isteğimi kabul etti. Benim Ehl-i Beyt'ime bir şey öğretmeyin, çünkü sizden daha bilgilidirler. Ehl-i Beyt'im sizleri hidayetten ayırmaz ve sapıklık vadisine sokmaz.’ Sonra İmam Sâdık buyurdu: ‘Eğer Allah Resûlü, Ehl-i Beyt'inin kimler olduğunu beyan etmeyip sussaydı, falan aile, filan aile kendilerinin Ehl-i Beyt olduğunu iddia ederlerdi.’” (el-Kuleynî, a.g.e., c. 1, s. 286 -287; el-Arûsî, a.g.e., c. 4, s. 274)

⁹ Celâleddin es-Suyûtî, *ed-Dürrü'l Mensûr fî Tefsîr-i Bime'sûr*, Kum, Kitabhâne-i Ayetullah Necefî Maraşî, 1404 h.k., c. 5, s. 198.

¹⁰ Buna yakın rivayetler Şîa ve Sünnî kaynaklarının çoğunda nakledilmiştir. Örnek olarak: Celâleddin es-Suyûtî, a.g.e., c. 5, s. 198-199; et-Taberî, *Câmiu'l Beyân*, c. 22, s. 6-7; Ubeydullah bin Abdullah el-Hâkimu'l Haskânî, *Şevâhidü't-Tenzîl li Kavâidi't-Tafzîl fi'l Âyâti'n-Nâzileti fi Ehl-i Beyt*, tahkik: Muhammed Bâkir el-Mahmudî, birinci baskı, Tahran, Müessesesi-i Çap ve Neşr-i Vezâret-i İrşâdi İslâmî, 1411 h.k./1990 m., c. 2, s. 26-139.

¹¹ el-Hâkimu'l Haskânî, a.g.e., c. 2, s.133.

c- “Peygamber abâsını yere sererek hepsini onun üzerine oturttu. Sonra abânın dört tarafını da sol eline aldı ve onların başına örterek, sağ elini havaya kaldırıp şöyle buyurdu: ‘*Bunlar benim ehlibeytimdir. Allah’ım! Onlardan kiri uzak eyle ve onları tertemiz kıl.*’”¹²

Bütün bu rivayetlerin hepsi, Peygamberin, tathir ayetini nakil ve beyanına ve Ehl-i Beyt’in kapsamına girenlerin belirlenip tanıtılmasına verdiği önemi göstermektedir. Elbette Ümmü Seleme Peygamberin salih ve liyakatli eşlerindedir. O Şîa ve Sünnî nezdinde özel bir ihtirama sahiptir ve Masum İmamlar da ondan saygıyla söz ederler. Ancak Allah Resûlü, onu o topluluğa dahil etmeye yanaşmadı, bu yüzden abâyı kaldırıp içine girmek istediğinde Peygamber abâyı elinden bıraktırdı.

Bu noktayı hatırlatmak gerekir ki, olayın Ümmü Seleme’nin evinde gerçekleşmesi o hanımın büyüklüğünü ve konumunu göstermektedir, abânın altına girmesine izin verilmemesi uyarı gibidir, yani eğer Ümmü Seleme gibi özel bir makama sahip olan biri dahi Ehl-i Beytten değilse, başkaları kesinlikle bu unvanın dışındadırlar.¹³

Tathir ayetinin nüzulünden sonra Peygamber, uzun bir müddet sabah namazlarında Fâtıma-i Zehra’nın kapısının önünde durur ve iki elini kapının çerçevelerine dayayarak şöyle buyururdu: “*Allah’ın selamı, rahmeti ve bereketi sizin üzerinize olsun ey Ehl-i Beyt, haydi namaza Allah size rahmet eylesin. ‘Ancak ve ancak Allah, ey Ehl-i Beyt, sizden her çeşit pislîği, suçu gidermek ve sizi tam bir temizlikle tertemiz bir hale getirmeyi diler.’ Size karşı savaşanla savaşırım, size dost olana dost olurum.*”¹⁴

¹² et-Taberî, *Câmiu’l Beyân*, c. 22, s. 7.

¹³ Bu tür bir rivayet, daha ayrıntılı olarak, Fatıma-i Zehra’dan da naklolunmuştur ve Kisa Hadisi olarak meşhurdur. *Mefâtihu’l Cinân* kitabının sonlarında yer almıştır. Kisa Hadisi önceki rivayetlerle mukayese edildiğinde, bu hadisenin Hz. Zehra’nın evinde de gerçekleştiği ihtimali güçlenmektedir. (Şehid-i Sâlis, *a.g.e.*, c. 2, s. 555; Behrânî İsfahânî, *a.g.e.*, c. 11, s. 931)

¹⁴ Celâleddin es-Suyûtî, *a.g.e.*, c. 5, s. 199.

İbni Abbas şöyle nakletmiştir: Peygamber her gün namaz vakitlerinde, yani günde beş kere Ali'nin kapısına gelip, şöyle derdi: *“Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi sizin üzerinize olsun ey Ehl-i Beyt, haydi namaza Allah size rahmet eylesin. ‘Ancak ve ancak Allah, ey Ehl-i Beyt, sizden her çeşit pislîği, suçu gidermek ve sizi tam bir temizlikle tertemiz bir hale getirmeyi diler.”*¹⁵

Farklı rivayetlerde Peygamberin bu işi (selam ve tathir ayetinin okunması) yapmayı uzun müddet sürdürdüğü bildirilmiştir; kırk gün, altı ay, yedi ay, sekiz ay, dokuz ay, on yedi ay¹⁶ ve ömrünün sonuna kadar farklı zamanlarda bu işi yaptığına dair rivayetler vardır. Örnek olarak, Peygamberin hizmetçisi Ebul Hamra'nın rivayeti gibi bazı rivayetler Hazretin mübarek ömrünün sonuna kadar bu işi tekrar ettiği bildirilmiştir: Allah Resûlü, her gün sabah namazı vaktinde bu evin kapısının kenarlarına yaslanarak şöyle bu yururdu: *“Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi sizin üzerinize olsun ey ehlibeyt. Sonra içerinden cevap gelince, haydin namaza! ‘Ancak ve ancak Allah, ey Ehl-i Beyt, sizden her çeşit pislîği, suçu gidermek ve sizi tam bir temizlikle tertemiz bir hale getirmeyi diler.”*

Bu hadisin ravilerinden olan Nefi bin Haris, Ebul Hamra'ya sordu: *“Kimler evde bulunuyordu?”* Cevap verdi: *“Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin.”*¹⁷ Bu rivayette bu işin ne müddetle yapıldığına dair bir beyanda bulunulmamıştır, bu yüzden Peygamberin bu işi yapmaya ömrünün sonuna kadar devam ettiği anlaşılmaktadır. Yine aynı şekilde Suyutî'nin naklettiği İbni Abbas rivayeti de bu şekildedir.

Ebu'l Hamra'nın hadisi Şîa kaynaklarında daha kapsamlı bir şekilde gelmiştir: Peygamber bu eylemi ömrünün sonuna kadar her gün yapmıştır.¹⁸

¹⁵ Celâleddin es-Suyûtî, *a.g.e.*, c. 5, s. 199; Abdullah Cevâdi Âmulî, *Hemtâyî Kur'an ve Ehl-i Beyt*, s. 170.

¹⁶ el-Hâkimu'l Haskânî, *a.g.e.*, c. 2, s. 75-81.

¹⁷ Ehl-i Sünnet'in büyük âlimlerinden olan Hâkim Haskânî, bu konuda nakledilen bu rivayeti ve diğer rivayetleri zikredilen müddetler muvacehesinde *Şevâhidü't-Tenzîl* kitabının ikinci cildi, sayfa 74'te nakletmiştir. (Abdullah Cevâdi Âmulî, *Hemtâyî Kur'an ve Ehl-i Beyt*, s. 171)

¹⁸ el-Kumî, *a.g.e.*, c. 2, s. 67.

İmam Mücteba da zorlandığı barış sonrasında Şam tağutu karşısında yaptığı konuşmada şöyle buyurdu:

“Resûlullah bundan sonra kalan ömründe ölünceye kadar, her gün fecrin doğuşunda bize geldi ve şöyle dedi: ‘Allah size rahmet etsin haydi namaza...’”¹⁹

Her halükarda bu ihtimali destekleyen güçlü veriler de vardır. O günün Medine’si etraftaki uzak yakın şehirlerden Peygamberle konuşup, müzakere etmek isteyen çeşitli grupların uğrak yeri idi. İlahî ayetleri işitiyorlardı, hükümleri öğreniyorlardı, sorularına cevap alıyorlardı. Bu yüzden, şöyle demek yersiz olmayacaktır: Peygamber, Ehl-i Beyt’ini yeni Müslüman olanlara tanıtmak ve diğerlerine de hatırlatmak için ömrünün sonuna kadar bu eylemi tekrarlamıştır.

Ehl-i Beyt’ten kasıt, tathir ayetinde “Nübüvvet Ehl-i Beyti”dir ki, kısaca Ehl-i Beyt denilmiş ve burada “beyt”in “nübüvvet”e izafe edilmesi, “lamiye”nin izafesidir, yani “beytün li’l-nübüvvet”tir. Dolayısıyla nübüvvet makamına ait olan ev kastedilmiştir, Mekke yahut Medine’nin bir vatandaşı olarak Muhammed bin Abdullah’ın şahsına ait olan ev kastedilmemiştir. Dolayısıyla nübüvvet makamına mensup olan bu evle hiçbir evin, bağın, bağlantının, gidiş gelişin ve hiçbir ev halkının bu yolla bir ilişkisi olamaz, buna benzer yeterli ilişki sebepleri bulunamaz, aksine bu evin halkının da nübüvvet makamının fazilet ve kemalleriyle tam bir ilişki halinde olmaları zorunludur. Bu ayetin şâhidliğiyle Hazret-i Zehra ile beraber pak kocası ve evlatları bu kemallere sahip olup, nebinin şanına ve nübüvvet makamına uygun olan itikadî, ahlakî ve amelî faziletlere sahiptirler.²⁰

2- Mübahale Ayeti

“Artık sana gelen bunca ilimden sonra, onun hakkında seninle ‘çekişip tartışmalara girişirlerse’ de ki: ‘Gelin, oğullarımızı ve oğullarımızı,

¹⁹ et-Tüsî, *el-Emâlî*, s. 565; Abdullah Cevâdi Âmulî, *Hemtâyî Kur’an ve Ehl-i Beyt*, s. 172.

²⁰ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Tecellî Velâyet der Âyet-i Tathîr*, üçüncü baskı, Kum, İntişârât-ı İsrâ, 1388 ş., s. 54 -55.

*kadınlarımızı ve kadınlarımızı, kendimizi ve kendinizi çağıralım; sonra karşılıklı lanetleşelim de Allah'ın lanetini yalan söyleyenlerin üstüne kılalım.”*²¹

Hazret-i İsa'yı Allah'ın oğlu olarak görüp, çocuğun babasız doğmayacağına inanan Necran Hıristiyanları, Peygamberin Hz. İsa'nın doğumu hakkında söylediklerine inanmadılar. Sonra onların inatları karşısında mübahale emri nazil oldu ve Peygamber şöyle buyurdu: “Her iki taraf da ellerimizi gök yüzüne doğru kaldıralım ve Allah'tan hakkı galip, bâtili yok etmesini isteyelim.” Mübahale kararından sonra, Necran piskoposu, kafilenin sözcüsüne dönerek şöyle dedi: “Eğer Muhammed'in sadece kendi Ehl-i Bey'ti ve çocuklarıyla geldiğini görürseniz, mübahale etmeyin.” Nitekim böyle de oldu ve beklenen gün herkes Peygamberin yanında, Fâtuma, Ali, Hasan ve Hüseyin ile beraber geldiğini gördü ve şöyle buyurdu: “Allah'ım bunlar benim Ehl-i Bey'timdir.” Sonra onlara seslendi: “Dua ettiğim zaman amin deyin.” Necran heyetinin başkanı onların kim olduğunu anladığında yanındakilere dedi ki: “Ey Hıristiyan cemaati! Öyle yüzler görüyorum ki, eğer Allah'tan bir dağ yerle bir etmesini isteseler, onların duası bu işi yapmaya yeter. Bunlarla mübahale etmeyin, yoksa helak olursunuz ve kıyamet gününe kadar yeryüzünde hiçbir Hıristiyan kalmaz.”²²

Şii ve Sünnî müfessirler “Nefislerimiz”den kastın Ali, “Oğullarımız”dan kastın Hasan ve Hüseyin, “Kadınlarımız”dan kastın da sadece Fâtuma olduğu konusunda görüş birliğindedirler.²³ Dikkat çekici nokta, bu ayetin bütün çocukları, kadınları ve kendinden olanları davet etmektedir;²⁴ ancak Peygamber sadece bu dört kişiyi getirmişti ve bu diğer bütün çocuklardan, kadınlardan ve nefislerden üstün olduğunun delilidir.

²¹ Âl-i İmran Sûresi, 61.

²² Fâhru'r-Râzî, *Tefsîru'l Kebir*, c. 8, s. 247; Bkz. el-Erbilî, *a.g.e.*, c. 1, s. 234.

²³ el-Arûsî, *a.g.e.*, c. 1, s. 349; el-Hâkimu'l Haskânî, *a.g.e.*, c. 1, s. 163; el-Vâhidî, *Esbâb-u Nuzûlu'l-Kur'an*, tahkik: Kemal Besyûnî Zeghlul, birinci baskı, Beyrut, Dâru'l Kitâbu'l İlmiye, 1411 h.k., s. 108.

²⁴ Ebnâ, Nisâ, Enfûs kelimelerinin çoğullarına eğer “Nâ” zamiri eklenirse o bağlamdaki bütün fertleri kapsar.

3- Meveddet Ayeti²⁵

“De ki: Sizden, tebliğime karşılık bir ücret istemiyorum, istediğim, ancak yakınlarıma sevgidir ve kim güzel ve iyi bir iş yaparsa onun güzelim mükâfatını arttırırız; şüphe yok ki Allah, suçları örter, iyiliğe, mükâfatla karşılık verir.”²⁶

Kur'an'ın bu ayeti esasınca, Fâtuma'nın Peygambere en yakın kişi olarak sevilmesi gerekliliği, ilahî bir emir şeklinde risaletin karşılığı olarak belirtilmiştir ki, bu da Fâtuma sevgisinin ilahî bir sevgi olduğunu göstermektedir.

İbni Abbas şöyle anlatmaktadır: “İslam hicretten sonra Medine’de yerleşince, Ensar şöyle dedi: ‘Peygamberin yanına gidelim ve meydana gelen zorluklarda bizim mallarımız senin emrindedir ve istediğin gibi kullanabilirsin diyelim.’ Bu esnada ayet nazil oldu: ‘De ki: Sizden, tebliğime karşılık bir ücret istemiyorum, istediğim, ancak yakınlarıma sevgidir ve kim güzel ve iyi bir iş yaparsa onun güzelim mükâfatını arttırırız; şüphe yok ki Allah, suçları örter, iyiliğe mükâfatla karşılık verir.’”²⁷

Muhyiddin ibni Arabi, ayetin tefsirinde şöyle yazmış:

Ayet, külli olarak ücret istenmesinin yasaklandığı anlamına gelir; çünkü Ehl-i Beyt sevgisi ve muhabbetinin karşılığı onları sevenlere nasip olacaktır. Açıktr ki, muhabbet, muhip ve mahbup arasında uygun bir ruh hali gerektirir ve onların birbirleriyle bütünleşmesine sebep olur. Dolayısıyla onların sevenleri; Allah'ı ve Resûlünü sevenler ve Allah ve Resûlünün de kendilerini sevdiği kimselerden başkası değildir; çünkü eğer Allah onları sevmeseydi, Allah'ın Resûlü de onları sevmezdi. Ehl-i Beyt'ten kasit, rivayette zikredilen o dört kişidir.²⁸

²⁵ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Edeb Fenâ-i Mukarribân*, c. 2, s. 280.

²⁶ Şûrâ Sûresi, 23.

²⁷ Fazıl bin Hasan Emîne’l İslâm Tabersî, *Mecmeu’l Beyân fî Tefsiri’l Kur’ân*, tahkik: Muhammed Cevad Belâğî, üçüncü baskı, Tahran, Nâsır-ı Hüseyin, 1372 ş., c. 9, s. 44; Seyyid Şerefuddîn Ali el-Hüseyinî el-Esterabâdî, *Te’vilu’l Âyâtü’z-Zahire fî Fezâilü’l İtreti’l-Tahire*; tahkik: Hüseyin Üstat Veli, birinci baskı, Kum, Müessesetu’l Neşru’l İslâmî, 1409 h.k., s. 35; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 23, s. 231.

²⁸ Muhyiddin ibni Arabî, *Tefsîr-i ibni Arabî (Te’vilât-u Mevlâ Abdurrezzak Kâşânî)*, tahkik: Semir Mustafa Rubâb, birinci baskı, Beyrut, Dâr-u İhyâu’l-Teras el-Arabî, 1422 h.k, c. 2, s. 231.

Sonra İbni Abbas'ın rivayetini zikrediyor: “Resûlullah'a sordum: ‘Bizim sevmemizin vacip olduğu kimseler, yani *Gurbâ* kimlerdir?’ Buyurdu: ‘Ali, Fâtîma ve iki evladı.’”²⁹

Allâme Tabersî de şöyle yazmıştır:

Resûlullah buyurdu ki: “Allah peygamberleri farklı ağaçlardan yaratmıştır; ben ve Ali aynı ağaçtan yaratıldık. Ben ağacın gövdesiyim, Ali onun dalları, Fâtîma onun çiçeği, Hasan ve Hüseyin de onun meyveleridir ve bizim takipçilerimiz de onun yapraklarıdır. Her kim onun dallarından birine tutunursa, kurtuluşa erer ve kim bundan yüz çevirirse, hatta binlerce yıl ibadet etmiş dahi olsa düşecektir. Bu ibadeti ne kadar eskiye dayanırsa dayansın, bizi sevmediği müddetçe, Allah Teâlâ onu ateşe atacaktır.”
Sonra meveddet ayetini okudu.³⁰

Ehl-i Beyt'in hepsi Allah ve O'nun Resûlü tarafından sevil-mektedirler, ancak bunların içinde Fâtîma özel bir yere sahiptir, bu yüzden Emîrelmü'minin, Hazret-i Peygambere: “Hangimizi daha çok seviyorsun, beni mi onu mu?” diye sorduğunda Pey-gamber şöyle buyurdu: “O'nu daha çok seviyorum, sen ise daha azizsin.”³¹ Belki her ikisi de Allah'ın Peygambere hediye ettiği Kevser'in tecellileridirler. Kevser özel bir ilahî hediyedir, hem se-vilmiş ve hem de azizdir.

4- Kevser Süresi³²

“Şüphesiz, biz sana Kevser'i verdik. Şu halde Rabbin için namaz kıl ve kurban kes. Doğrusu, asıl ebter (soyu kesik) olan sana kin duyandır.”³³

Peygamber iki oğlunu (Abdullah ve Kasım) kaybettiğinde, O'nun düşmanları kinayeli laf ve kınamalara başladılar. Bunlardan As bin

²⁹ Zemaşerî, *el-Keşşâf*, tahkik: Muhammed Abdusselam Şahin, üçüncü baskı, Beyrut, Dârü'l Kitâbu'l Arabî, 1407 h.k., c. 4, s. 219-220.

³⁰ Emîne'l İslam Tabersî, *a.g.e.*, c. 9, s. 43.

³¹ İbni Şehrâşüb, *a.g.e.*, c. 3, s. 331; Bkz. el-Humeydî, *Müsnedü'l Humeydî*, tahkik ve notlandırma: Habiburrahman el-Azmî, birinci baskı, Beyrut, Dârü'l Kütübü'l İlmiye, 1409 h.k., c. 1, s. 23.

³² Abdullah Cevâdi Âmulî, *Tesnîm*, c. 18, s. 163.

³³ Kevser Süresi, 1-3.

Vail, Peygambere “ebter” (soyu kuruyan) adını taktı.³⁴ Böylesi sözler Peygambere çok ağır geliyordu. Bu yüzden, Allah Teâlâ Kevser Süresi’ni indirerek Peygamberi hoşnut etti.

“Kevser” için yirmi beş mana ve misdak zikredilmiştir ki, bunların en bariz olanı Fâtıma’nın mübarek varlığıdır. Allâme Tabatabâî, son ayetteki Peygamberin düşmanları tarafından ebter olarak adlandırılmasına dikkat çekerek, Kevser’den kastın sadece “Peygamberin neslinin çoğalması” olduğuna inanmaktadır.³⁵

Ehl-i Sünnet’in büyük müfessirlerinden Fahr’r-Râzi de şöyle yazmıştır:

Kevser’den kasıt, Peygamberin çocuklarıdır, çünkü bu sûre Peygambere hakaret ederek, “O’nun oğlu yoktur” diyen kimse hakkında nazil olmuştur. Şu halde Kevser Allah’ın, Peygambere sonsuza kadar devam edecek bir nesil verdiği anlamına gelmektedir.³⁶

Bu yüzden Fâtıma’nın dünyaya gözlerini açtığı gün, Peygamberin düşmanı ebter olmuş ve ümitsizliğe kapılmıştır.

Fâtıma Kevser adını aldı. Allah Peygamberine bağışladığı büyük hayır ve bu vesileyle sadece kendi kullarının en temiz zürriyet ve neslini yeryüzünde çoğaltmakla kalmamış, o tertemiz semavî hanımın varlığını bütün varlık âlemi için hayırların ve bereketlerin kaynağı kılmıştır. Öyle ki, Fâtıma olmasaydı, Peygamberin bütün zahmetlerinin karşılığı yok olup gitmiş ve şimdi gerçek İslam’ın adı yeryüzünde kalmamış olacaktı. Allah’ın velisini savunmak, kalpleri körelmiş saldırganlar karşısında O’nun canını muhafaza etmek, ümmetin arasında ilk andan itibaren oluşan habis nutfenin saptırmasını önlemek, kıyamete kadar hidayete susayanlara Muhammedî, Fatimî ve Alevî doğru yolu öğretmek ve basiretsiz dindarların çoğuna hücceti tamamlamak, bunların hepsi Zehra-i Betül dışında kimsenin yüklenemeyeceği bir risalet göreviydi. Bir yandan dine

³⁴ Celâleddin es-Suyûtî, *a.g.e.*, c. 6, s. 404.

³⁵ Allâme Tabâtabâî, *el-Mizan fî Tefsîri’l Kur’an*, beşinci baskı, Kum, Defter-i İntişarât-ı İslâmî, 1417 h.k, c. 20, s. 370.

³⁶ Fahr’r-Râzî, *a.g.e.*, c. 32, s. 313.

hidayet olanların eğitilmesi ve dinin sınırlarının ince çizgisinin korunması, diğer yandan kitabın ve peygamberin sünnetinin açıklanarak, gaybdan haber veren birçok ayetlerin tevîl edilerek Fâtıma sayfalarına yazılması, İlahî Kevser olan Fâtıma'dan başka hiçbir kaynaktan çağıldaması mümkün olmayan şeylerdir. Evet, Fâtıma, Peygambere şükrünü yerine getirmesi için namaz kılıp, kurban kesmesi emredilen Kevser'in ta kendisidir.

Kadir Sûresi³⁷

*“Gerçek şu ki, Biz onu Kadir Gecesi’nde indirdik. Kadir Gecesi’nin ne olduğunu sana bildiren nedir? Kadir Gecesi, bin aydan daha hayırlıdır. Melekler ve ruh, onda Rabblerinin izniyle her bir iş için inerler. Fecrin çıkışına kadar bir esenliktir (selamdır) o.”*³⁸

İmam Sâdık bu sûrenin tevîli hakkında şöyle buyurmuştur:

*“Geceden kastedilen Fâtıma, ‘kadir’den kastedilen ise Allah’tır. Şu halde her kim Fâtıma’nın hakikatini tanırsa, Kadir Gecesi’ni derk etmiştir; çünkü yaratılanlar onun marifetine erişemez Fâtıma olarak adlandırılmıştır. ‘Kadir Gecesi’nin ne olduğunu sana bildiren nedir? Kadir Gecesi, bin aydan daha hayırlıdır.’ Ve Kadir Gecesi’nin bir aydan daha hayırlı olmasından kasıt, Fâtıma’nın bin mü’minden daha hayırlı olduğu ve onun mü’minlerin annesi olmasıdır, Ruhul-Kudüs de Fâtıma’nın kendisidir.”*³⁹

Masum olan insan-ı kâmil, Kur’an’ın dengidir ve mütevatir olan Sakaleyn hadisi esasınca bunlar asla birbirinden ayrılmazlar.⁴⁰ Bu yüzden, Kur’an Allah’ın toplanmış ve yazılmış kitap olan tecellisi, masum insan-ı kâmil de tekvinî ve aynı kitabının tecellisidir.

³⁷ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Surûş-i Hidâyet*, c. 2, s. 155; Abdullah Cevâdi Âmulî, *İmam Mehdî Mevcû-i Mev’ûd*, altıncı baskı, Kum, İntişârât-ı İsrâ, 1389 ş., s. 62.

³⁸ Kadir Sûresi, 1-5.

³⁹ Fırat bin İbrahim bin Fırat el-Kûfî, *Tefsîr-u Fırât el-Kûfî*, tahkik: Muhammed Kâzım, birinci baskı, Tahran, Müesses-i Çap ve Neşr-i Vezâret-i İrşâdi İslâmî, 1410 h.k., s. 581-582.

⁴⁰ Şeyh Sadûk, *el-Emâlî*, s. 415.

Kur'anın belirli bir zamanda nüzul olup, o zamana değer ve makam kazandırarak, Kadir Gecesi yapması gibi, ilahî gaybî hazinelerin belirli bir zaman ve mekânda kâmil ve masum insana tecelli etmesiyle de o zaman ve mekân da değer kazanır ve kadir gecesi olur. Elbette zaman ve mekânın ilahî gaybın kaynağından sadır olması vasıtasıyla kudsiyet ve şerefinden faydalanması mümkündür, ancak zamanın şerefine kaynağı onun içerdiği şey kadardır ve mekânın övülmesine neden olan şey onda var olan kadardır. Buna göre, Hazret-i Fâtıma-i Zehra hakkında, onun mübarek Kadir Gecesi'yle kıyaslanmasıyla gündeme gelen şey, o kutsal varlığın makamına dair, kendi ayarındaki (Kur'an-ı Kerim) makam ve şerefine, bu ikisinin hakikatin yanında birbirlerine kavuşacak olmasına dair örnek ve teşbihlerdir.

Masumların rivayetleri de Kur'an ve İtret'in ayrılmaz bütünlüğünü ve Sakaleyn hadisi doğrultusunda, bu iki hakikatin ayrılmazlığı, onların hükmünün bir diğerini teyit ettiğini anlatmaktadır. Bu bağlılık marifet makamında da sürmektedir, yani İmamlar, kendi marifetleri için Kur'an'dan yardım almaktadırlar ve Kur'an'ı tanıtmak için kendi hakikatlerinden bahsetmektedirler; çünkü hiç biri diğeri olmadan tanınmaz. Bu nedenle Hazret-i Fâtıma diğeri Masumların bakış açısıyla, Kadir Gecesi'nin bätını olarak tanıtılmıştır.

Hazret-i Fâtıma ilahî Esmâul-Hüsna'yı bilmesi neticesinde ulaşılmaması zor olan Allah'ın halifesi makamına nail olmuştur; çünkü böylesi bir makam için gerekli tüm unsurlar, o hazretin kişiliğinde toplanmıştır. Fâtıma Kur'an'ın tanımıyla, kâmil varlıktı, ilahî vahyin emini Cebraîl'in kendisine nüzul etmesine layıktı, geçmiştekilerin ve gelecektekilerin durumlarını, gaybî haberleri ve olacak şeylerden bahseden Fâtıma Mushafı'nın sahibiydi. Böylesi kâmil bir insanın hakikatini idrak etmenin çok da kolay olmaması tabiidir, çünkü: "İnsanlar onun marifetine erişemez."⁴¹ Bu yüzden bizden o nuranî zâtın hakikatini tanımamız istenmemiştir, ancak onun Fatımî şahsiyetini ve özelliklerini tanıyarak kendi kapasitemiz ölçüsünde bu

⁴¹ el-Küfî, a.g.e., s. 581; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 43, s. 65.

ilahî Kevser'den faydalanmamız ve kendimizi o semavî insana yakın ve benzer kılmamız gerekmektedir.

Dehr (İnsan) Süresi

“*Ve ona ihtiyaçları olduğu halde yemeklerini yoksula ve yetime ve tutsağa verirler, onları doyururlar. Biz size, ancak Allah'ın yüzü (rızası) için yediriyoruz; sizden ne bir karşılık istiyoruz, ne bir teşekkür.*”⁴²

Birçok müfessir bu ayetin Hazret-i Zehra, eşi ve çocukları hakkında nazil olduğunu teyit etmektedirler. Celaleddin Suyutî, bu ayetin açıklamasında İbni Abbas'ın söylediği şu cümle ile yetinmiştir:

Bu ayet Ali bin Ebî Tâlib ve Resûlullah'ın kızı Fâtıma hakkında nazil olmuştur.⁴³

Beydavî, İbni Abbas'ın rivayetini daha ayrıntılı bir şekilde nakledip şöyle demiştir:

Hasaneyn (Hasan ve Hüseyin) hastaydılar, Peygamber bir grup arkadaşıyla gözünün nurlarını ziyarete gitmişti. Ali'ye şöyle dedi: “Çocuklarının iyileşmesi için nezir adasan, iyi edersin.” Bunun üzerine Ali, Fâtıma ve Fızze çocukların iyileşmesi için üç gün oruç tutmayı nezrettiler ve Hasaneyn iyileşti, ancak Ali'nin evinde sahur ve iftar için yiyecek bir şey yoktu. Ali, Şem'un (Yahudi) Hayberî'nin yanına gitti ve üç sa' arpa ödünç aldı. Fâtıma ondan bir sa' ile un yaptı sonra, o undan beş tane ekme pişirdi. İftar vaktinde ekmekleri sofraya koydu, o sırada bir fakir kapıyı çalarak ihtiyacını bildirdi, ekmekleri ona verdi ve kendisi su içmekle ile yetindi. Ertesi gün de aç oldukları halde oruç tuttu ve arpanın diğer üçte biriyle yaptığı ekmekleri iftar için sofraya koyduğu sırada bir yetim geldi ve ihtiyacını bildirdi, onu kendi nefesine tercih ederek, yine su ile iftar etmekle yetindi ve bu olay üçüncü gün de bir esirin kapıya gelmesiyle devam etti. Bunun ardından Cebrail bu sûreyi nazil etti ve Resûlullaha hitapla şöyle dedi: “Ey Muhammed! Böylesi bir hanedan sana mübarek olsun.”⁴⁴

⁴² İnsan Süresi, 8-9.

⁴³ Celâleddin es-Suyûtî, *a.g.e.*, c. 6, s. 299.

⁴⁴ Kadı Beyzâvî, *Envâru't-Tenzil ve Esrâru't-Te'vil (Tefsîru'l Beyzâvî)*, tahkik: Muhammed Abdurrahman el-Maraşlî, birinci baskı, Beyrut, Dâr-u

Ebrar Ayetleri

İmam Mücteba şöyle buyuruyor:

“Allah’ın kitabında ne kadar ebrar (iyilik sahibi) kelimesi geçiyorsa, Allah’a yemin olsun, Ali bin Ebî Tâlib, Fâtıma, ben ve Hüseyin’den başkası murat edilmemiştir. Çünkü biz babalarımızın ve annelerimizin haklarını gözettiğimiz, onların sevdikleri şeyleri araştırıp yerine getirdiğimiz, onların sevmediklerini yapmaktan kaçındığımızdan dolayı ebrarız. Kalplerimiz kullukla iyiliklere amel etmekle dünya ve dünya sevgisinden uzaktır. Allah’ın bütün farz ve emirlerine ve O’nun birliğine iman edip, Peygamberini tasdik etmişizdir.”⁴⁵

İmam Mücteba’nın söylediklerini genel olarak ele aldığımızda görülecektir ki, Kur’an bir kaç yerde “Ebrar” kelimesini kullanmıştır. Bunlardan kasıt, Peygamberin Ehl-i Beyt’i ve özellikle Hz. Zehra’dır. Allah Teâlâ Kur’an’da yer yer bazı grupları ebrar olarak adlandırmış, bunları övmüştür. Bu ayetlerden birkaçına işaret edeceğiz:

“Şüphesiz ki iyiler (ebrar), karışımı kafur olan bir kadehten içerler. Allah’ın kullarının kendisinden içtikleri bir kaynak; onu fişkirttikçe fişkirtip akıtırlar. Adaklarını yerine getirirler ve şerri (kötülüğü) yaygın olan bir günden korkarlar. Ve ona ihtiyaçları olduğu halde yemeklerini yoksula ve yetime ve esire verirler, onları doyururlar.”⁴⁶

“Gerçek şu ki, ebrar olanlar, elbette nimetler içindedirler. Tahtlar üzerinde bakıp seyretmektedirler.”⁴⁷

“Rabbimiz, biz: ‘Rabbimize iman edin’ diye imana çağrıda bulunan bir çağırıcıyı işittik, hemen iman ettik. Rabbimiz, bizim günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört ve bizi de ebrar (iyilik yapanlarla) ile birlikte öldür.”⁴⁸

İhyâu’t-Teras el-Arabî, 1418 h.k., c. 5, s. 270-271.

⁴⁵ İbni Şehrâşüb, a.g.e., c. 4, s. 2.

⁴⁶ İnsan Sûresi, 5-8.

⁴⁷ Mutaffifin Sûresi, 22 – 23.

⁴⁸ Âl-i İmran, 193.

İlahî Kelime

“Derken Âdem, Rabbinden (birtakım) kelimeler aldı. Bunun üzerine (Allah da) tevbesini kabul etti. Şüphesiz O, tevbeleri kabul edendir, esirgeyendir.”⁴⁹

Burada kelime almaktan kastedilen şey şudur: Âdem, bilinçli bir şekilde şevk ve istekle, ilahî marifetlere amel ve ibadet etmek için kelimeleri almaya gitti. Bu kelimelerin alınmasını, ilahî isimleri ayrıntılı bir şekilde öğrenmek olarak görmek mümkündür ki, isimlerin öğrenilmesi (Âdem’e isimleri öğretti) olayında bunlar Hz. Âdem’e özet olarak öğretilmişti.⁵⁰

Meşhur olmayan okuyuşa göre, (Âdem) lafzı (fetelekka)nın mefulü ve (kelimât) onun faili olarak görülmektedir. Kelimeler Âdem ile mülakata gittiler, yani zahiren telakki olunan kelimeler (yahut telakki edici), ilahî isimlerin ayrıntılarının bir parçasıdır- lar, bu da oradaki kastın sadece lafızlar ve zihni mefhumlar olmadığını aksine harici hakikatlerin murat edildiğini göstermektedir ki, rivayetler onları Ehl-i Beyt’in ve Hz. Zehra’nın ayetleri olarak bildirmiştir.⁵¹

Nefs-i Mutmainne

Allah’ı zikretmekle huzur bulup, mutmain ve sağlam olan kalp, neticede Allah’a ve O’nun özel ilahî cennetine girecektir. Bu güzel ve şevk veren söz, her insanı sonsuz rahmet, şefkat ve lütuf der- yasına âşık eder ve kalbi O’nun zikriyle sevindirir, mutluluk verir ve heyecanlandırır.

İmam Sâdık buyuruyor:

“Ölüm anında, Allah Resûlü, Emîrelmü’minîn, Fâtıma Hasan, Hüseyin ve İmamlar mü’min olan kişiye görünürler. Ona, ‘Bu mukaddes zâtlar senin yoldaşlarındır’ denilir. O, gözlerini açar ve bakar. O an aziz olan Allah katından bir münadi nida eder: ‘Ey Muhammed ve

⁴⁹ Bakara Sûresi, 37.

⁵⁰ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Tesnîm*, c. 3, s. 422-423.

⁵¹ Şeyh Sadûk, *el-Emâlî*, s.75; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 11, s. 176.

Ehl-i Beyt ile huzur bulan kalp! Velâyet ile mutlu bir şekilde Rabbine dön, sevap ve mükâfatlarla mutlu ol ve benim kullarım arasına (Muhammed ve Ehl-i Beyt'i) dahil ol ve cennetime gir.' O zaman hiç bir şey, ruhun mü'minin bedeninden ayrılıp nida ediciye kavuşmasından daha sevimli değildir."⁵²

Evet, raziye ve merziye olan Zehra-i Betül, varlık âleminde öyle bir makama sahiptir ki, her mü'min insan o mukaddes zâta yönelmesi sayesinde rıza, razı ve murzî makamına ilahî takdir ile ulaşır ve en büyük mutluluğa Peygamberin Ehl-i Beyt'iyle beraber olmak suretiyle ahirette kavuşur.

İlahî Sırat-ı Mustakim

Hamd Sûresi'nde kullarının dilinden, Allah Teâlâ'dan ilahî sırat-ı müstakime hidayet olunmalarının talep edildiği beyan ediliyor. "*Bizi sırat-ı müstakime hidayet et.*"⁵³ Devamında bu sırat-ı müstakim'i güzel bir şekilde açıklıyor: "*Kendilerine nimet verdiklerinin yoluna.*"⁵⁴

İmam Sâdık buyuruyor ki:

*"Hamd Sûresi'ndeki Allah'ın 'Kendilerine nimet verdiklerinin yoluna' sözünün anlamı, yani Muhammedin ve evlatlarının (s.a) yoluna."*⁵⁵

Elbette bu ayetin Peygamberin Ehl-i Beyt'ine uyarlanması, bunun sadece bu anlama geldiğini ifade etmez, aksine onun kâmil ve tam karşılığının beyanıdır. Dolayısıyla Hz. Sıddıka-i Tahire-i Fâtımatu'z-Zehra İslam Peygamberinin evladı olarak bu ayetin en açık karşılığı olup, Allah Teâlâ hidayet nimetini ona ihsan etmiştir. Yani bir taraftan Allah Teâlâ onu ilahî hidayet misdadı olarak tanıtmış ve diğer taraftan da Fatimî hidayet yolunu da gerçek namaz kılanların duası yapmıştır.

⁵² el-Kuleynî, *a.g.e.*, c. 3, s. 127-128; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 6, s. 196.

⁵³ Fatiha Sûresi, 6.

⁵⁴ Fatiha Sûresi, 7.

⁵⁵ Şeyh Sadûk, *Meâni'l Ahbâr*, s. 36; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 24, s. 13.

Kurtuluş Anahtarı

*“Ve hatırlayın, demiştik ki: ‘Şu şehre girin ve orada istediğiniz yerde bol bol yiyin, yalnızca secde ederek kapısından girerken ‘dileğimiz başışlanmadır’ deyin; (biz de) hatalarınızı bağışlayalım; iyilik yapanların (ecirlerini) arttıracacağız.’ Ama zulmedenler, kendilerine söylenen sözü bir başkasıyla değiştirdiler. Biz de o zalimlerin yaptıkları bozgunculuğa karşılık, üzerlerine gökten iğrenç bir azap indirdik.”*⁵⁶

Bu iki ayet Allah Teâlâ tarafından İsrail oğullarına verilen nimeti ve yine onların çoğunlukla yaptıkları gibi şükürünü eda etmediklerinin hatırlatıldığını beyan etmektedir. Bu, sürgün hayatlarının sona ermesi ve kırk yıl boyunca girmeleri yasaklanan şehre⁵⁷ giriş nimetidir. Allah’ın emirleri karşısında şükretmemelerinden dolayı kırk yıl boyunca Sina’nın kızgın çöllerinde sürgün edilmişlerdi. Daha sonra kırk yıldır gitmeyi istedikleri topraklara gidip oraya yerleşmeleri emredildi. Bu belde bereketli, nimeti bol, yaşamak için uygun, mukaddes ve şerefli bir beldeydi, kutsal toprakların bir bölümünde bulunan özel bir şehirdi; İsrail oğulları Allah’ın nimetlerine ve özellikle de Tih çölünden kurtuluşlarının şükran göstergesi olarak, o beldenin özel kapısından yahut ibadethaneye ait kubbeden veya Beytu’l-Mukaddes’in özel kapısından saygı ve eğilerek girmeleri gerekiyordu.

İsrail oğulları “hitte” kelimesini söyleyerek, bütün kalpleri, gönülleri ve ruhlarıyla günahlarını ve manevî kirlerini yıkayacak olan halisane bir tövbeyle görevlendirilmişlerdi.

Rivayetlerin de teyidiyle ayetin zâhirinden de anlaşılacağı üzere onlar şehre bu kapıdan girerken Allah tarafından “hitte” kelimesini söylemekle emrolunmuşlardı. Her ne kadar bu özel kelime, bir tür günahlarını, yorgun ruhların ihtiyaçlarını ve huşu içindeki bir kalbi itiraf etmeyi gösteriyorsa da Arap dilinin yahut Süryani dilinin farklılığı göz önüne alındığında Arapçada “hitte” olarak geçen kelimeyle, bu ayette kastedilen şeyin sadece bir kelimenin

⁵⁶ Bakara Sûresi, 58-59.

⁵⁷ Maide Sûresi, 26.

söylenmesi olmama ihtimali vardır, belki bir tür tövbe ve günahlardan bağışlanma isteğidir.

Her halükarda, İmam Hasan Askerî'nin tefsirinde yer alan ve halkın genel kabulüyle Resûlullahın bir sonraki ayette geçen, “*Sözü bir başkasıyla değiştirdiler*” cümlesi hakkındaki rivayetler gibi bazı haberler, onların “hitte” kelimesi yerine buna benzer başka bir kelimeyi dile getirdiklerini teyit etmektedir.⁵⁸ Oysa sadece “hitte” kelimesinin söylenmesi de Allah'ın isteğiydi; çünkü bu özel kelimenin dile getirilmesi, günahların itirafının göstergesi olduğundan, kibirli ve asi insanlar için kolay bir iş değildir. Şer'i literatürde de namaz, umre ve hac ihramındaki kelimeler ve selama karşılık verilmesi gibi, mükelleflerin telaffuz etmekle yükümlü oldukları pek çok kelime bulmak mümkündür. Ayrıca İslam şeriatında esas olarak kulun Yaratıcısı karşısında rükû ve secde gibi tevazu, huşu ve küçüklüğünü gösteren her amel çoğunlukla Yaratıcının büyüklüğüne ya da kulun küçüklüğü ve itaatine işaret eden birtakım kelimelerle yapılır. Tıpkı rükûda “Subhâne Rabbiye'l-Azim ve bihamdi” ya da secdede “Subhane Rabbiye'l-Alâ ve bihamdi” zikrinin söylenmesi gibi.

Özetle İsrail oğulları hata ve günahlarından affolunmak için üç şeyle mükelleftiler:

1- Şehre özel bir kapıdan girmek. Bazı müfessirler bu kapının alçak girişli olduğunu oradan geçmek için eğilmek gerektiğini⁵⁹ ve böylesi bir girişin de insanın gururunu kırdığını ve kibirli insanları alçak gönüllülüğe mecbur bıraktığını söylemektedir. Elbette bu durumda secdeden kastedilen, rükû ve yere kapanmak değildir, çünkü alçak bir kapıdan girmek için gereken tabii giriş şekli eğilerek girmektir.

2- Secde halinde şehre girmeleri.

3- Girerken “hitte” kelimesini söyleyerek girmeleri.

⁵⁸ *et-Tefsiru'l Mensub ile'l İmâmi'l Askerî*, tahkik: Medrese-i İmam Mehdi, birinci baskı, Kum, Medrese-i İmam Mehdi, 1409 h.k., s. 260; Ahmed bin Hanbel, *a.g.e.*, c. 2, s. 312.

⁵⁹ Bkz. el-Kurtûbî, *el-Câmiu'l Ahkâmu'l Kur'an*, birinci baskı, Tahran, Nâsır-ı Husrev, 1364 ş., c. 1, s. 411; Abdullah Cevâdî Âmulî, *Tesnim*, c. 4, s. 565.

İsrail oğullarının rahat yaşama tutkuları, ayette konu edilen yapmaları gereken işleri kendi arzuları doğrultusunda değiştirmelerine yol açtı. Gerçi “Yiyin” emri çok açık bir emir olup onların şehvetlerine uygun olduğu için kabul ettiler, ancak üç emir hususunda; şehre giriş konusunda Hz. Musa ile mücadele ettiler, şehre secde halinde girme konusunda isyan edip, kibirli ve asi bir şekilde girdiler, üçüncü olarak da “hitte” kelimesi ve bağışlanma talebi konusunda isyan ettiler. Bazı karinelere göre bu kelime, kelime-i tevhit ile beraber, İslam Peygamberinin ve Ehl-i Beyt'inin velâyetini kabul etmektir. Fakat onlar müstekbirce ve inkârcı bir şekilde davrandılar.⁶⁰

Bu ayet-i kerimeyi, İslam Peygamberinin, Masum Ehl-i Beyt'inin ve Hz. Zehra'nın velâyetine tatbik ettiğimizde, farklı rivayetlerin buna şahidlik ettiğini görebiliriz. Örnek olarak bunlardan bazılarına işaret edilecektir:

a- Emirel mü'minin ve İmam Bâkır'dan, “İyilik (birr), evlere arkalarından gelmeniz değildir, ama iyilik sakınan (in tutumudur). Evlere kapılarından girin.”⁶¹ ve “Bir vakit şu şehre girin.”⁶² ayetleri hakkında şöyle rivayet olunmuştur: “Biz Allah'ın kapılarından girilmesini emrettiği evleriz.”⁶³

b- İmam Bâkır şöyle buyurdu: “Bizler sizin ‘hitte’ kapınızız.”⁶⁴

c- Allah Resûlü buyurdu: “Allah azze ve celle Ehl-i Beyt'imi ümmet içinde Nuh'un gemisi ve İsrail oğullarının ‘hitte’ kapısı kıldı, her kim ona dahil olursa emanda olacaktır.”⁶⁵

d- İmam Bâkır (a.s.): “Cebrail bu ayeti Muhammed (s.a.a.)'e şu şekilde açıkladı: ‘Zulmedenler, kendilerine söylenmiş olan Âl-i Muhammed hakkı sözünü başka sözle değiştirdiler. Biz de böylece Âl-i

⁶⁰ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Tesnîm*, c. 4, s. 579.

⁶¹ Bakara Sûresi, 189.

⁶² Bakara Sûresi, 58.

⁶³ İbni Şehrâşûb, *a.g.e.*, c. 2, s. 34; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 40, s. 205.

⁶⁴ el-Ayyâşî, *a.g.e.*, c. 1, s. 45; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 23, s.122.

⁶⁵ Hasan bin Fazıl bin el-Hasan et-Tabersî, *Mekârimu'l Ahlak*, dördüncü baskı, Kum, Şerif Razî, 1412 h.k. / 1380 ş., c. 459; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 74, s. 75.

Muhammed hakkına zulmedenlere, yoldan çıkmalarından dolayı gökten azap indirdik.’ ”⁶⁶

İslam’da velâyeti, İsrail oğullarının “hitte” kapısı gibi görmeye aklen bir engel olmadığı gibi, aksine velâyetin manevî oluşu ve hitte kapısının maddî oluşu Ehl-i Beyt’in velâyetini İsrail oğullarının “hitte” kapısından daha üstün kılmaktadır.

Bu tür hadislerden elde edilen en önemli konu, ismet ve paklık Ehl-i Beyt’inin özellikle de Hz. Zehra’nın velâyet makamı, İsrail oğullarından kurtulanlarla özdeşleştirilmiştir. Âdemden ve ondan sonrasına kadar İmamlara, kavimlere, enbiya ve evliyaya yönelik gelen farklı rivayetler, Hz. Zehra gibi ilahî hilafetin ilk elden karşılığı olan kâmil ve seçkin insanların, Allah’ın tamamlayıcı kelimeleri olduğunu ve Hz. Âdem’in bu isimleri aldığını diğerlerinin de bundan yararlandığını bildirmektedir. İsrail oğulları da “hitte” kapısından giriş esnasında, onların karşısında saygıyla eğildiler.⁶⁷

Bu ayetin, ismet ve paklık Ehl-i Beyt’ine tatbik edilmesi Ehl-i Sünnet hadislerinde de geçmektedir. Örneğin, Peygamber buyurdu:

“Ümmetin arasında benim Ehl-i Beyt’imin misali, İsrail oğulları arasında hitte (istiğfar) kapısının misali gibidir, her kim o kapıdan (istiğfar) girerse bağışlanmış olacaktır.”⁶⁸

Yani, tıpkı insanın tövbe ile günahlardan ve kirlerden arınması gibi, Peygamberin Ehl-i Beyt’ine ve Hazret-i Fâtıma’ya tevessül etmek de günah ve kirlerden kurtulma sebebidir.

Allah’ın Hücceti ve Gerçek İmanın Şartı

“Elçi, kendisine Rabbinden indirilene iman etti, mü’minler de. Tümü, Allah’a, meleklere, kitaplarına ve elçilerine inandı...”⁶⁹

⁶⁶ el-Kuleynî, a.g.e., c. 1, s. 423-424.

⁶⁷ Abdullah Cevâdî Âmulî, *Tesnîm*, c.4, s.586

⁶⁸ Ali bin Ebîbekr el-Heysemî eş-Şâfîî, *Mecmeu’z-Zevâhid ve Menbeu’l Fevâid*, Beyrut, Dâru’l Kütübü’l İlmiye, 1408 h.k./1988 m., c. 9, s.168.

⁶⁹ Bakara Sûresi, 285.

Ali bin Ebî Tâlib'in ve ismet ve paklık Ehl-i Beyt'inin velâyetini kabul etmeyi Allah'a, meleklerine, semavî kitaplarına ve resûllerine iman etmekle eş gören, Ehl-i Beyt'in velâyetine ve onların makamlarına iman etmeleri halinde insanları mü'min olarak adlandıran pek çok hadis vardır. Bunlara örnek olarak:

a- Ebî Selma'dan rivayet etti: Peygamberin şöyle dediğini duydum: “*Miraçta Allah azze ve cellenin sesini duydum: ‘Elçi, kendisine Rabbinden indirilene iman etti.’ dedim: ‘Mü’minler de. Tümü, Allah’a (iman etti).’* Buyurdu: ‘Doğru söyledin ey Muhammed! Senden sonra ümmetinin halifesi kimdir?’ Dedim: ‘En hayırlıları.’ Buyurdu: ‘Ali bin Ebî Tâlib mi?’ Dedim: ‘Evet Rabbim!’ Buyurdu:... ‘Sizin velâyetiniz göklerin ve yerlerin ehline arz olundu, kim onu kabul ederse benim indimde mü'mindir ve kim savaşırsa benim indimde kâfirlerdendir. Ey Muhammed! Kullarımdan bir kul takati kesilene ve içi boş deri gibi kuruyana kadar bana ibadet etse sonra benim huzuruma velâyetinizi kabul etmeden gelirse, onu velâyetinizi kabul etmeyene kadar bağışlamayacağım...’”⁷⁰

b- Abdussamed bin Beşir şöyle dedi: Ebâ Abdullah'ın şöyle dediğini duydum: “*Cebrail Resûlullah'ın yanına geldi ... dedi: ‘Allah seninle konuştu: .... ‘Elçi, kendisine Rabbinden indirilene iman etti.’ Dedi ki: ‘Evet ya Rabbi! ‘Mü’minler de. Tümü, Allah’a (iman etti).’ Allah Tebareke ve Teâlâ: ‘Allah insanlara çekebileceklerinden fazlasını yüklemesin...’ Resûlullah: ‘Rabbimiz bizi sorgulama...’ Allah'ın şöyle dediğini söyledi: ‘Ya Muhammed! Senden sonra ümmetin ne halde olacak?’ Dedi: ‘Allah en iyi bilendir...’*”⁷¹

c- Resûlullah şöyle buyurdu: “*Ey insanlar benim size söylediğimi söyleyin ve Mü'minlerin Emiri Ali'ye selam ederek: ‘İşittik ve itaat ettik. Rabbimiz bağışlamamı (dileriz). Varış ancak Sana'dır.’ deyin.*”⁷²

⁷⁰ et-Tüsî, *Kitâbu'l Ğaybetu'l Hucce*, tahkik ve tashih: Abdullah Tahrani ve Ali Ahmed Nâsîh, birinci baskı, Kum, Dâru'l Meârifu'l İslamiye, 1411 h.k, s. 147-148; Allâme Meclîsî, *a.g.e.*, c. 36, s.262.

⁷¹ el-Ayyâşî, *a.g.e.*, c.1, s. 159-160.

⁷² Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî, *el-İhticac*, tahkik: es-Seyyid Muhammed Bâkır el-Musevî el-Horasanî, birinci baskı, Meşhed, Neşri-

Ehl-i Sünnet kaynaklarında da söz konusu ayetin zeylinde benzer hadisler rivayet edilmiştir. Örneğin, Peygamberden nakledilen bir hadiste şöyle diyor: Peygamber miraca gittiğinde, Allah Teâlâ buyurdu: “Elçi, kendisine Rabbinden indirilene iman etti mü'minler de. Tümü, Allah'a (iman etti)...” Peygamber arz etti: “Mü'minler?” Allah Teâlâ buyurdu: “Doğru dedin. Ümmetinin içinde senin halifen kim olacak?” Peygamber dedi: “En hayırlıları.” Allah buyurdu: “Ali bin Ebi Talib.” Resûlullah arz etti: “Evet Rabbim!” Allah Teâlâ buyurdu: “Ey Muhammed! Ben seni, Ali'yi, Hasan ve Hüseyin'i ve Hüseyin'in evlatlarını yaratıp kendi nurundan kıldım, sizin velâyetinizi gök ve yer ehline arz ettim, her kim kabul ederse o mü'mindir ve kim de kabul etmezse, benim nezdimde kafirdir. Ey Muhammed! Kul-larımdan bir kul takati kesilene ve içi boş deri gibi kuruyana kadar bana ibadet etse sonra benim huzuruma velâyetinizi kabul etmeden gelirse, onu velâyetinizi kabul etmeyene kadar bağışlamayacağım. Ey Muhammed! Evlatlarını görmek ister misin?” Peygamber arz etti: “Evet.” Allah Teâlâ buyurdu: “Arşın sağına bak.” Peygamber baktı, Ali, Fâtıma, Hasan, Hüseyin, Ali bin Hüseyin, Muhammed bin Ali, Cafer bin Muhammed, Musa bin Cafer, Ali bin Musa, Muhammed bin Ali, Ali bin Muhammed ve Hasan bin Ali'yi nurdan bir hale içinde gördü, onların ortasında da Hz. Mehdi vardı ve oturmuş namaz kılıyordu, tıpkı yıldızlar gibi parlıyordu. Allah Teâlâ buyurdu: “Ey Muhammed! Bunlar benim hüccetlerimdir...”⁷³

Bu rivayette Hz. Zehra'nın adı ismet ve paklık Ehl-i Beyt'inin diğer fertlerinin yanında Allah'ın hücceti olarak parlamaktadır.

Halkın Rehberi ve Uyulması Gereken Kişi

“Allah'ın ayetleri size okunuyorken ve O'nun elçisi içinizdeyken nasıl oluyor da inkâr ediyorsunuz? Kim Allah'a sınıksız tutunursa, artık elbette o, dosdoğru olan bir yola iletilmiştir.”⁷⁴

Murteza, 1403 k., c. 1, s. 66; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 37, s. 217.

⁷³ el-Harezmi, *Maktele'l Hüseyin li'l-Harizmi*, c. 1, s. 95; Kundüzi, a.g.e., c. 3, s. 380-381; İbni Şazân en-Nişâbüri, *Mietu Menkıbe*, s. 38-39.

⁷⁴ Al-i İmran Süresi, 101.

Allah Teâlâ bu ayeti kerimede, kâfirlere soru şeklinde buyuruyor: İmana götüren bütün şartlar ve faktörler sizin için hazırken, nasıl küfre düşebiliyorsunuz. Çünkü ilahî ayetler size okunuyor ve bunun sizin imanınızı arttırması gerekir, aynı şekilde Allah Resûlü de aranızdadır, ilahî ayetleri tefsir ve beyan ediyor. O, sizin için uygun bir örnek ve modeldir. Müslümanlara da düşmanın vesveselerinden kurtulmak ve sırat-ı müstakime hidayet olmak için Allah'ın lütfuna sarılmalarını, O'nun pak zâtına ve Kur'an ayetlerine sarılmalarını, Peygamberin yaşam tarzını ve davranışlarını kendilerine model olarak almalarını tavsiye ediyor. Allah'a dayanmak ve tevekkül etmek, O'ndan yardım dilemek bütün vesveselerden, akidevî ve ahlakî bütün sapmalardan korunmanın sırrıdır. Peygamberi örnek almak ise ilahî yolun doğru anlaşılmasının kefilidir.

Bu ayetteki resûlden kasıt peygamberin hukukî şahsiyetidir, yani O'nun masumane sünnetleridir. İsmet ve paklık Ehl-i Beyt'i tek bir nur olduklarından, şu halde Peygamberin masum sünnetinden murat edilenin, O'nun pak soyunun masumane sünnetidir. Bu Kur'anî tahlile göre, tam kapsamlı bir düşünceden sonra, Sakaleyn hadisinin içeriğini bu ayetten yola çıkararak ortaya koyabiliriz.⁷⁵

Peygamber bu ayet hakkında bir hadisinde şöyle buyurdu:

*“Allah Teâlâ Ali'yi, zevcesi Fâtıma-i Zehra'yı ve evlatlarını yarattıklarının üzerine kendi hüccetleri kılmıştır; onlar benim ümmetim içinde ilmin kapılarıdır ve her kim onlara uyarırsa, sırat-ı müstakime hidayet olmuş olur.”*⁷⁶

Bu rivayette Hazret-i Fâtıma da İmamlarla beraber Allah'ın hücceti, rehberi ve insanların uyacakları kişi olarak tanıtılmıştır. Gerçekte ayet ve hadisin ortak mefhumu, İmamlara ve Hz. Zehra'ya tutunmak, Allah'a tutunmaktır. İmam Hadi'den gelen, Camie-i Kebire ziyaretinde şöyle buyuruyor:

*“İlahî evliyalara ve İmamlara sığınıp, tevessül etmek, hakikatte kendini Allah'ın sığınmasına ve himayesine sokmaktır.”*⁷⁷

⁷⁵ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Tesnîm*, c.15, s.187 -190

⁷⁶ el-Hâkîmu'l Haskânî, *a.g.e.*, c. 1, s. 76; Bkz. Kundûzî, *a.g.e.*, c. 1, s. 197.

⁷⁷ Şeyh Sadûk, *Men lâ Yehzuru'l Fakih*, tashih: Ali Ekber Ğaffari, ikinci baskı, Kum, Müessesesi-i İntişârât-ı İslâmî, 1413 h.k., c. 2, s. 613.

Allah'a tutunmak, Masumların ve Fâtıma-i Zehra'nın sözlerine, tavır ve davranışlarına uymaktır.

Allah'ın İpi

“Hepiniz Allah'ın ipine sımsıkı sarılın. Dağılıp ayrılmayın. Ve Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani siz düşmanlar idiniz. O, kalplerinizin arasını uzlaştırıp-ısındırdı ve siz O'nun nimetiyle kardeşler olarak sabahladınız. Yine siz, tam ateş çukurunun kıyısında-yken, oradan sizi kurtardı. Umulur ki hidayete ersersiniz diye, Allah, size ayetlerini böyle açıklar.”⁷⁸

Allah'a doğru gitmek, yükselmektir, yükseliş bir vesile gerektirmektedir. İnsan yükseliş yolunda bir ipe muhtaçtır ve sapmaktan korunmak, çürük ipe tutunmamak ve diğer tuzaklara düşmemek için, sadece ilahî ipe tutunmalıdır. İp, lügatta, kesintisiz ve uzun, kendisiyle maksada ulaşılan, yahut bağlamak ve sağlamlaştırma yapılan şey demektir. İpin hem maddî hem de manevî karşılığı vardır.⁷⁹

Allah Teâlâ önceki ayetlerde Allah'a tutunmanın gerekliliği konusunda şöyle buyuruyor:

“Kim Allah'a sımsıkı tutunursa, artık elbette o, dosdoğru olan bir yola iletilmiştir.”⁸⁰

Ayette bahsi geçen “Cemien (hep beraber)” kelimesi “Va'tesimu (tutunun)”nun ilahî ipe ferdî anlamda bir tutunma anlamına gelmediğini göstermektedir, aksine toplum olarak, tek parça halinde bir tutunma kastedilmiştir.⁸¹

Allah'ın ipine tutunmak, toplum olarak yükselmenin yolunu açmaktadır ve tek başına “Nitekim (ikisi arasındaki uzaklık) iki yay kadar (oldu) veya daha yakınlaştı.”⁸² konumuna kadar yükselen

⁷⁸ Al-i İmran Sûresi, 103.

⁷⁹ Allâme Hasan el-Mustafavî, *et-Tahkik fi Kelimâti'l Kur'âni'l Kerîm*, birinci baskı, Tahran, Bongâhi Tercüme ve Neşr-i Kitab, 1402 h.k / 1460 ş, c.2, s.161, Abdullah Cevâdi Âmulî, *Tesnîm*, c. 15, s. 216-217.

⁸⁰ Al-i İmran Sûresi, 101.

⁸¹ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Tesnîm*, c. 15, s. 220.

⁸² Necm Sûresi, 9.

Peygamber, ümmetine bu yükselişte yardım etmekle görevlendirildi: “*Ve mü’minlerden, sana tabi olanlara (koruyucu) kanatlarını ger.*”⁸³ ki böylece diğerleri de yükselebilir, imam ve ümmetten oluşan toplum uyum içinde, düzenli bir şekilde, hakka yakınlaşma yolunu kat edebilir. Demek ki, Allah’a doğru gitmek yükselmektir ve yükseliş bir vesile, araç gerektirmektedir:

“*Ey iman edenler, Allah’tan korkup-sakının ve (sizi) O’na (yaklaştıracak) vesile arayın; O’nun yolunda cihad edin, umulur ki kurtuluşa erersiniz.*”⁸⁴

Bu vesile de dinin sağlam ip olarak söz ettiği Kur’an ve İtredir. Bazı Kur’an müfessirleri, Kur’an’daki ayetlerden, Kur’an’la beraber Peygamberin Ehl-i Beyt’i ve Masum İmamların da bahsi geçen Allah’ın ipi olduklarını çıkarmışlardır. İmam Bâkır, “*Biz Ehl-i Beyt, Allah’ın ipiyiz.*” demiştir.⁸⁵ Ehl-i Sünnet kanalıyla gelen bir rivayette de İmam Sâdık’ın şu sözü nakledilmiştir:

“*Biz Allah’ın ipiyiz ki, Allah Teâlâ herkese bu ipe sarılmalarını ve ayrılığa düşmemelerini emretmiştir.*”⁸⁶

Beyan edildiği üzere, ismet ve paklık Ehl-i Beyt’inin mihveri Hazret-i Fâtıma-i Zehra’dır ki, hem ümmet için en iyi örnek ve hem de Pak İmamlar için Allah’ın hüccetidir. Bu yüzden İslam Peygamberi Allah’ın rıza ve öfkesini, Fâtıma’nın rıza ve öfkesi olarak beyan etmiştir. Nitekim Peygamber şöyle buyurmuştur:

“*Fâtıma benim kalbidir. Evlatları kalbimin meyvesidir, kocası Ali ise gözümün nurudur. Ali’nin Fâtıma’dan olan evlatları Allah’ın emindirlerdir, onlar Allah ve insanlar arasındaki sağlam iptirler, her kim bu ipe tutunursa, kurtuluş bulur ve her kim de onu bırakırsa devrilir.*”⁸⁷

⁸³ Şuara Sûresi, 215.

⁸⁴ Maide Sûresi, 35.

⁸⁵ Emîne’l İslam Tabersî, a.g.e., c. 2, s. 805.

⁸⁶ Ebûbekir Hazremî Şâfî, *Raşfetü’s-Sâdi*, c. 70; eş-Şeblencî, *Nur’ul Ebsar fi Menâkibi Âl-i Nebi el-Muhtar*, s. 1; Muhammed bin Ali es-Sabbân, *İs’âfu’l Râğibin fi Sireti’l Mustafa*, s. 109.

⁸⁷ ed-Deylemî, *İrşâdu’l Kulûb ilâ Sevâb*, birinci baskı, Kum, Şerif Râzî, 1412 h.k, c. 2, s. 423; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 23, s. 110.

Dördüncü Bölüm

Hazreti Fâtıma'nın Sîresi

Birinci Fasl

İlim ve Marifet Yönünden Kişiliği

Hazret-i Fâtıma-i Zehra'nın sahip olduğu seçkin konum, onun İslamî öğretileri aracısız olarak değerli babasından alma fırsatını sağladı. Saf ilahî öğretileri idrak etmek, anlamak ve almak o hazretin ulaşılamaz ilim ve marifet makamının göstergesidir. Kendisi ve evlatlarının dışında başka hiç kimse bunların künhüne ve derinliğine ulaşamaz. Hazret-i Fâtıma'dan Peygamberden nakil ile çok sayıda ahlakî hadis, sosyal, itikadî ve tefsirî hadis rivayet edilmiştir. Bunlara örnek olarak, eşe ihtiram, komşuların haklarına riayet etmek, diğer konular, Ali'nin ve Şiîlerinin ve o hazretin takipçilerinin faziletleri, bir takım öngörüler, bazı dualar ve bunların kabul olma zamanları hakkındaki rivayetler gösterilebilir. Gerçekten, Peygamberden sonra ümmetin bu gizli mücevherden hiç yararlanmamış olması, bu yüce hanımın kadınlarla ilgili mühim açıklamalarını, güzel dersleri, salih amellerle dolu bir hayatın yol ve yöntemlerini içeren o mübarek sözlerini duymazdan gelerek, onun kalbini kanla doldurmaları gerçekten üzüntü verici bir durumdur.

İlahî öğretileri beyan etmesi

Bu on sekiz yaşındaki hanım, hikmet ve marifet dünyasına damgasını vurmuştur, aynı makama sahip olan Emîrelmü'minîn gibi nükte ve hekimce konuşmalar yoluyla ilahî öğretileri beyan etmede parıldamaktadır.

Fâtıma gibi muhlis ve pak kullar için diğerlerinin ulaşamayacağı bir makamlar vardır; öyle ki vesvasların tuzağından ve şeytanın aldatmasından korunmuşlardır:

*“Ve onların tümünü mutlaka kışkırtıp-saptıracağım. Ancak ihlase sahip edilmiş kulların müstesna”*¹

Bunlar hesaba durulacak makamdan amel ve davranışlarıyla uzaktırlar:

*“Gerçekten onlar; (azap için getirilip) hazır bulundurulacak olanlardır. Ancak ihlase eren Allah kulları müstesna.”*²

Ve yaptıkları amellerin de ötesinde mükâfata layıktırlar:

*“Yaptıklarınızdan başkasıyla cezalandırılmayacaksınız. Ancak ihlase eren Allah kulları müstesna.”*³

Bu yüzden Hazret-i Zehra'nın en seçkin ilmî makamını, Allah'ın zâtını doğru şekilde vafeden bir kudret olarak görmek mümkündür. Bu makam Allah'ın halis kulları dışında hiç kimseye verilmemiştir.

*“Onların vafettiklerinden Allah yücedir. Ancak ihlase eren Allah kulları müstesna.”*⁴

Ehl-i Beyt tahir bir şaraptan içtiler ve ilahî marifetler çağıldayan bir kevser gibi onların ilmi ve ameli yaşamında dalgalandı. Bu yolla Hazret-i Zehra, paha biçilmez sözlerinde ilahî marifetleri tıpkı değerli eşi Hazret-i Ali gibi beyan etmektedir. Burada bir kaç örneğine işaret edilecektir:

1- *“Nimet verdiği şeyler dolayısıyla Allah'a hamdolsun. Bu nimetler, sayılamayacak kadar çoktur. (Saymaya çalışmak, bu nimetlerin)*

¹ Hicr Sûresi, 39-40.

² Saffat Sûresi, 127-128.

³ Saffat Sûresi, 39-40.

⁴ Saffat Sûresi, 150 -160.

sonunu karşılamaktan uzaktır; ebedi farklılığı da idrak edilemez.”⁵ Bu seçkin kelimelerle ifade edilen hamd, onun eşi Hz. Ali'nin meşhur hamdına eş değerdedir:

“Hamd, Allah'a ki, övenler onu lâıykıyla övemezler; nimetlerini sayıp dökenler, onları söyleyip bitiremezler; çalışıp çabalayanlar, hakını edâ edemezler.”⁶

Bu iki sözün kökü de Kur'an'a dayanmaktadır:

“Eğer Allah'ın nimetini saymaya kalkışacak olursanız, onu bir genelleme yaparak bile sayamazsınız.”⁷

2- Allah'ın marifeti, maddi ifadelerin ötesindedir, O'nu tarif etmek kelimelerle, sözlerle mümkün olmaz, aksine insanın kalbi o marifetlerle bağlantı kurar ve akıl onun nuruyla aşına olur:

“Ve şehadet ederim Allah'tan başka ilah olmadığını! Bu, teveli ihlas olan, ondan ulaşan (hakikatleri) kalbin tanzim ettiği, ondan akledilenin fikri nurlandırdığı bir kelimedir. O Allah ki, gözler onu görmekten, diller O'nun sıfatlarını yerine getirmekten, fikirler de O'nun keyfiyetini idrak etmekten engellenmiştir.”⁸

Bu muhteşem vasıflandırma, tıpkı Hazret-i Ali'nin meşhur tarifine benzemektedir:

“Gözler O'nu açıkça görüp idrak edemez, fakat kalpler, O'nu iman hakikatleriyle görür.”⁹

3- Cihanın yaratılması, ne ezeli maddeden, ne önceden yapılmış olan bir örnek ve modelden, ne de Yaratıcının zâtının dışında bir hedefe ulaşmak içindir, çünkü bunların her biri aklî olarak bir problem teşkil etmektedir:

“Şeyleri, onlardan önce bir şey var olmaksızın yarattı; meydana getirdi onlar gibi örnekler edinmeksizin; var etti, tamamen kendi

⁵ Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî, a.g.e., c. 1, s. 98.

⁶ *Nehcû'l Belâğa*, Hutbe 1.

⁷ Nahl Sûresi, 18.

⁸ Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî, a.g.e., c. 1, s. 98.

⁹ *Nehcû'l Belâğa*, Hutbe 179.

kudretiyle... Onun varlığına ihtiyaç duymaksızın ve onu tasvir etmekten bir fayda elde etmeksizin.”¹⁰

Yaratılış nizamına yönelik bu akli tahlil cihan hanımlarının efendisinin sözleri, Hazret-i Ali'nin derin delilleriyle aynı düzlemindedir:

“Ne bir şeyden var oldu ve ne de olanları da bir şeyden yarattı. Mahlûkatı, önceden var olan bir örneği edinmeksizin yarattı; yaratmaktan dolayı yorulmadı ve bitkinliğe de düşmedi. Her yapıcının yaptığı, bir şeyden yapılmışken, Allah'ın yaptığı ise hiçbir şeyden yapılmış değildir... Rabbimi bu şekilde vassfederim.”¹¹

Kur'an'dan ilham alan bu nurani tabirde hem Allah'ın ezeli oluşu beyan edilmiş, hem maddenin ezeli olması ihtimali ortadan kaldırılmış ve hem de gündeme gelen birçok şüpheler giderilmiştir.

Bu iki eşdeğer masumun sözlerindeki güzellik, tıpkı diğer derin akli nüktelerindeki gibi, Kuleynî'yi hutbeyi naklettikten sonra şunları demek zorunda bırakmıştır:

“Bu meşhur hutbelerdendir... Bu, içindekileri etraflıca düşündüğünde, tevhit ilmini isteyen için yeterlidir. Eğer peygamberler hariç, insan ve cinlerin dilleri tevhit ilmini açıklamak için bir araya gelse, annem ve babam üzerine şunu söylüyorum ki, bu söz gibisini ortaya koyamazlardı. Eğer O'nun (a.s.) kızı olmasaydı, insanlar bu ilmi nasıl elde edeceklerini bilemeyeceklerdi. Şu sözüne bakmıyor musun: ‘Ne bir şeyden var oldu ve ne de olanları da bir şeyden yarattı.’”¹²

Molla Sadra, Kuleynî'nin eşsiz makamıyla ilgili olarak müellifin sözünün açıklamasında şunları yazmıştır:

Merhum Kuleynî şunları kastetmiş olmalıdır: Eğer cin ve insanlar toplansalar ve büyük nebiler onların aralarında olmasa, tevhidî böylesi bir şekilde açıklayamazlar.¹³

¹⁰ Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî, a.g.e., c. 1, s. 98.

¹¹ el-Kuleynî, a.g.e., c. 1, s. 134-136.

¹² el-Kuleynî, a.g.e., c. 1, s. 136.

¹³ Sadru'l Muteellihîn, Şerh-u Usûlu'l Kâfi, c. 4, s. 47.

4- Mead'ın zorunlu oluşu nefislerin güzelleştirilmesinde hatırı sayılır bir etkiye sahiptir; bir grup insanlar cennet arzusu ile ilahî emirleri yerine getirirler, başka bir grup ise cehennem korkusundan dolayı yönelirler:

“Sonra itaat için sevap ve isyan için cezalandırmayı hak kıldı; kullardan bir çoğu cezadan kurtulup cennete kavuşmak ister.”¹⁴

Bu beyan, kıyametin gerekli olduğu konusunu tıpkı Hz. Ali'nin meadın kesin oluşu hakkındaki farklı şekillerde nakledilmiş sözleri gibidir:

“Artık mükâfat olarak cennet, azap olarak da cehennem yeter. Muhakeme edici ve yardım edici olarak Allah kâfidir. Hücet olarak da Kur'an yeter.”¹⁵

5- Vahyin ve risaleten zorunlu oluşu ve Peygamberin nübüvvet makamına getirilmeden önce seçilmesi hakkında şöyle buyurmuştur:

“Şahadet ederim ki babam Muhammed Allah'ın kulu ve risaletinden önce seçilmiş resûlüdür... İnsanlar bâtil dinleri konusunda birkaç fırkaya ayrılmışlardı ve bozulup tahrif edilmiş dinlerinin ateşi karşısında ya ateşkedede ya da puthanede saygıyla tapınıyorlardı ve Allah Teâlâ'yı fitratlarının tersine inkâr ediyorlardı, ama Allah, babam Hazret-i Muhammed vesilesiyle bütün o karanlıkları aydınlattı.”¹⁶

Risaletin zorunluluğu konusundaki bu güçlü konuşma, Hz. Ali'nin vahiy ve nübüvvet hakkında yaptığı konuşmaya eş değer bir konuşmadır. Hz. Ali buyuruyor:

“Ta ki münezzehe olan Allah vadini gerçekleştirmek, nübüvvetini tamamlamak ve peygamberlere verdiği sözü tutmak için kendini müjdeleyen elçilerin kitaplarında yazılı, alametleri meşhur ve doğumu yüce olan Muhammed'i (s.a.a) gönderdi. Yeryüzü ehli o gün çeşitli dinler, dağınık istekler ve farklı yollara yönelmişlerdi. Kimisi Allah'ı yaratıklarına benzetmiş, kimisi isminde ilhada düşmüş (müsemmanın hakikatinde yanılığa düşmüş) kimisi de başkasına işaret etmişti, (şirk

¹⁴ Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî, a.g.e., c. 1, s. 98-99.

¹⁵ Nehcül Belâğâ, Hutbe 83.

¹⁶ Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî, a.g.e., c. 1, s. 99.

koşmuştu.) Böylece Allah Peygamber vasıtasıyla onları hidayete erdirdi ve onları cehaletten kurtardı.”¹⁷

Kur’an-ı Kerim ve onun apaçık hidayetleri hakkında da bu iki Masum ortak ve benzer beyanlarda bulunmuşlardır.

Pek çok ilahî hüküm ve farzların esrarları Hazret-i Zehra’nın beyanlarında ışık gibi parıldamaktadır.¹⁸ Emîrelmü’mininin pek çok hikmetli sözlerinde de bunu görmekteyiz, tıpkı dinin rükünlerini beyan ettiği hutbesinde¹⁹ ve yine imametın aslı ve Ehl-i Beyt’in rehberliği konusunda şöyle buyurmuştur:

“Onlar, (Ehl-i Beyt) ilmin hayatı ve dirilişi, cehaletin ölümüdürler. Hilmleri, size ilimlerinden, zâhirleri bâtınlarından ve sükûtları konuşmalarındaki hikmetlerinden haber verir. Hakta ayrılığa düşmez, ona karşı durmazlar. Onlar, İslam’ın direkleri ve halkın sığınaklarıdır. Hak, onlarla yerine gelir, bâtil onlarla yerinden ayrılır ve dili künden kesilir.”²⁰

6- Zulüm ile savaşta, bâtil ile mücadelede, muzlumun hakkını almada ve zalime karşı çıkmada bu iki eş değer Masumun sert beyanları bulunmaktadır ki, baştan başa Hz. Zehra’nın hutbeleri ve yine Emîrelmü’mininin mektup ve hutbeleri buna şâhidlik etmektedir. Bu nuranî hutbeler esasınca, eğer nizam mazlumların hamisi olmuyorsa, İslam adıyla olsa bile bu cahilî bir hükümettir:

“Bize miras düşmediğini iddia ediyorsunuz: ‘Onlar hâlâ cahiliye hükmünü mü arıyorlar? Kesin bilgiyle inanan bir topluluk için hükmü, Allah’tan daha güzel olan kimdir?’²¹ Bunu bilmiyor musunuz? Evet sizlere güneş gibi açık bir şekilde tecelli etmiştir, ben O’nun kızıyım, ey Müslümanlar...²²; yoksa kapkaranlık körlüğe sabır mı edeyim... mirasımın yağmalandığını görüyordum...”²³

¹⁷ *Nehcü’l Belâğa*, Hutbe 1.

¹⁸ Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî, *a.g.e.*, c. 1, s. 99.

¹⁹ *Nehcü’l Belâğa*, Hutbe 110.

²⁰ *Nehcü’l Belâğa*, Hutbe 239.

²¹ Maide Süresi, 50.

²² Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî, *a.g.e.*, c. 1, s. 102.

²³ *Nehcü’l Belâğa*, Hutbe 3.

Özgür Müslümanlar, zulme rıza gösterme geleneğini izzet ve ke-
ramet Ehl-i Beyt'inin rehberliğinde yok ettiler; çünkü zulmü aşağı-
lık insanlardan başkası kabul edemez... “*Korkak ve zelil kişi zulme
engel olamaz.*”²⁴ Özgür insanların zulme karşı savaşları hürriyet
ve cesaret Ehl-i Beyt'inin önderliğinin ışığında sağlamlaşmaktadır:

“*Bize itaat millet için düzen ve imametimiz ise fırkalar için güvendir.*”²⁵

“*Allah'a andolsun ki, falan kimse hilafete göre yerimin değerimen
taşının mili gibi olduğunu bildiği halde...*”²⁶

Her ne kadar dua mü'minin zırhı ve silahı, dinin sütunu, gök-
lerin ve yerin nuru,²⁷ dertlerin devası²⁸ ve isteklerin kabulü için
uygun bir zemindir:

“*... Dua kabulün sebebidir, tıpkı bulutların yağmurun sebebi ol-
ması gibi.*”²⁹

Ancak en iyi dua temiz bir gönül, pak bir kalp ve tam bir ih-
lasla yapılmış olan duadır³⁰ ve orada istenen tam bir tevazuuyla
kemale doğru gidiş olmalıdır:

“*... Allah'ım! Muhammed ve Ehl-i Beyt'ine rahmet eyle ve seni ça-
ğırduğumda duamı icabete erıştır; seni nida ettiğimde, nidamı duy; sana
yalvarıp yakardığımda bana (lütuf gözüyle) bak. Ben sana doğru yö-
nelmiş, sana boyun eğip yalvararak ve katındaki sevabı dileyerek hu-
zurunda durmuşum. İçimde olanı biliyorsun; ihtiyacımdan haberdar
ve kalbimdekine vâkıfsın. Dönüşüm ve döneceğim yer, söylemek iste-
diğim söz, dile getirmek istediğim ihtiyaç ve akibetim için umdukla-
rım sana gizli değildir...*”³¹

²⁴ *Nehcül Belâğa*, Hutbe 29.

²⁵ Ahmed bin Ali bin Ebi Tâlib et-Tabersî, *a.g.e.*, c. 1, s. 103.

²⁶ *Nehcül Belâğa*, Hutbe 3.

²⁷ el-Kuleynî, *a.g.e.*, c. 2, s. 468.

²⁸ *A.g.e.*, c. 2, s. 470.

²⁹ *A.g.e.*, c. 2, s. 471.

³⁰ *A.g.e.*, c. 2, s. 468.

³¹ Seyyid bin Tâvus, *el-İkbal bi'l A'mâlu'l Hasene fîmâ Ye'mel Merret-u fiş-
Sünne*, ikinci baskı, Tahran, Dâru'l Kutubu'l İslamiye, 1409 h.k., c. 2, s.

Yakarma, kabul şartları vb. gibi zikredilen konularda bu iki eş değer Masumun ibadet ve dualarında pek çok örneğe rastlamaktayız ve duadaki en önemli hususun Allah karşısında tevazu hissi olduğundan, bu nimet de diğer nimetler gibi en başından insanın varlığında mevcuttur:

“*Nimet olarak size ulaşan ne varsa, Allah'tandır..*”³²

Dolayısıyla Sıddıka-i Kübra bu fazilette de tıpkı kocası gibi Allah'ın huzurunda şöyle dua etmiştir:

“*...Allah'ım nefsimi nefsimde alçalt ve kendi şanını nefsimde yücelt, bana itaati ve razı olduğun amelleri yapmayı ve hatalardan kaçınmayı ilham et. Ey merhametlilerin en merhametlisi!*”³³

Kendini beğenmişlik hicap olduğu için bu perde Allah karşısında tevazu duygusuyla açılır, yoksa Allah'ın cemalinin azameti ortaya çıkmaz. Bu durumda mütevazı insan, Allah'ın şanının yüceliğini ruhunda müşahede eder, sonra Allah'ın emirlerini yerine getirmeye çalışır ve Allah'ın razı olduğu şeyi yapar ve Allah'ın hoşlanmadığı şeylerden kaçınır.

Son olarak, tıpkı kendisiyle eş değerde olduğu kocasının dualarıyla aynı nitelikte olan Sıddıka-i Kübra'nın dualarından bir kısmını burada nakledeceğiz:

“*Aziz ve yüce olan Allah her şeyden münezzehtir. Hamd o Allah'a ki, nimetleri yoluyla tanınır ve amel O'nun içindir, rağbet O'nadır ve O'nun emrine itaat edilir. Hamd o Allah'a ki, beni kitabını ve emirlerini inkâr edenlerden kılmadı. Hamd o Allah'a ki, beni dininin takipçisi yaptı ve kendinden başkasına ibadet etmeyenlerden kıldı.*”³⁴

687; Şeyh Abbas Kumî, *Mefâtihu'l Cinân*, Münâcat-ı Şâbaniye Duası, birinci baskı, İntişârât-ı Usve, 1389 ş.

³² Nahl Sûresi, 53.

³³ Seyyid bin Tâvus, *Mehcu'd-Deavât ve Menhecu'l İbâdât*, tahkik ve tashih: Ebû Tâlib Kirmânî ve Muhammed Hasan Muharrer, birinci baskı, Kum, Dâru'z-Zehâir, 1411 h.k., s. 141; Muhsin el-Emin, *a.g.e.*, c. 1, s. 323.

³⁴ Seyyid bin Tâvus, *Felâhuş-Sâil ve Necâhu'l Mesâil*, c. 173; bkz. Allâme Meclîsî, *a.g.e.*, c. 83, s. 66.

Bu duada Allah'ı tanıma, O'nun için amel etme, O'na rağbet gösterme ve O'nun emirlerini yerine getirmenin ışığı görülmektedir. Özellikle her türlü iki yüzlülük bu salih kuldan çok uzaktır ve her şeyden önemlisi o hazretin saf tevhid inancıdır ki, burada Allahtan başka her türlü mabudu reddetmiştir.

Şimdi, cihan hanımlarının efendisi olan bu kâmil insan biraz tanındığına göre o hazretin isminin "Fâtıma" konulmasının sırrına dikkat çekebiliriz. İmam Bâkır (a.s.) şöyle buyurmuştur:

"O hanımın doğum anında Allah Teâlâ Peygamberin ona Fâtıma ismini vermesi için bir meleği göndermiştir. Sonra buyurdu: 'Ben seni ilimde ayrıcalıklı kıldım!'"

Ve İmam Bâkır (a.s.) şöyle devam etmiştir:

*"Allah'a yemin olsun! Allah onu ilim ile ayrıcalıklı kılmıştır."*³⁵

Yani onu her türlü cehalet ve gafletten beri kılmıştır, aynı şekilde onun rızası ilim ve marifetle başlamıştır. Selam olsun doğduğuna güne, şehit olduğuna güne ve dirileceğine güne.

İkinci Fasal Eğitim, Terbiye Yöntemi ve Evliliği Yürütme Şekli

Hazret-i Zehra'nın bereketli varlığı, tıpkı yaşamın farklı boyutlarını aydınlatan nurlu bir kandil gibi hevesli kalpleri kemal ve doğruluğa yönlendirip ulaştırmaktadır. Dinî açıdan en iyi terbiye yöntemlerini, çocukların, toplumun eğitim ve öğretim yönteminin beyanını, cevap verme şeklini, dinî meseleleri ve eğitimin diğer boyutlarını öğrenmek için, yine evliliği yürütme şekli açısından da tıpkı Allah Restûlü gibi eşsiz bir modeldir.

Günümüz eğitim bilimleri araştırmacıları, insan şahsiyetinin meydana gelişindeki ve varlık şekillenmesindeki açık ve gizli etkileri araştırıp, bütün alanlarda eğitimin etkenlerine ve engellerine ulaşarak, eğitim bilimlerinin ilerlemesi yönünde kullanmaya

³⁵ Sikâtu'l İslam el-Kuleynî, a.g.e., c. 1, s. 460.

çalışmaktadırlar. Bu açıdan, Hazret-i Zehra'nın tekvin, rüşd ve gelişim merhalelerine baktığımızda, eğitim bilimleri ne kadar çok ilerlerse, Velâyet Kevseri'nin yüce şahsiyetinin ve imametin annesinin daha fazla tanındığını ve Zehra-i Merziye'nin nurlarının kendini daha iyi gösterdiğini ve bu yolda o hazretten daha bariz bir örneğin bulunmadığını göreceğiz.

Hazreti Fâtıma on sekiz yıllık ömründe, kemale erişmek yolunda eğitimin bütün etken ve zeminlerini tecrübe etmiş ve kendi de bu alanda en iyi faydayı sağlamıştır. O hazretin en önemli eğitim araçlarından biri, fertlerdeki kemallere ve iyiliklere karşı içsel bir ilgi, muhabbet ve aşk oluşturmaktı, onun içinde kaynayan muhabbet, davranışlarında ve sözlerinde görülmekteydi. Hz. Zehra'nın başkalarının mutluluğu için bu kadar ilgili olması insanları etkiliyordu, hazretin doğası karşısındakinin onun büyüklüğüne kapılmasına ve hayran olmasına yol açıyor ve bu da insanları mutluluğa doğru sevk ediyordu. Çünkü iyilere karşı muhabbet beslemek ve gönül vermek, insana mutlak kemale ve doğruluk kaynağına ulaşmada yardımcı oluyordu. Aksi taktirde insan muhabbet olmadan asla istenilen hedefe ulaşamayacaktır. İmam Bâkır (a.s.) buyurdu:

*“Acaba din muhabbetten başka bir şey midir?”*³⁶

Bu yüzden Allah Teâlâ risaletin ücretini sadece Hz. Zehra ve Ehl-i Beyt'e karşı muhabbet ve yakınlık olarak belirlemiştir:

*“De ki: ‘Sizden, tebliğime karşılık bir ücret istemiyorum, istediğim, ancak yakınlarıma sevgidir...’”*³⁷

Çünkü bu muhabbet olmaksızın Peygamberin toplumu hidayet ve ümmeti islah için çektiği bütün zahmetler heder olacaktı.

Bu nuranî zâtların yaşamlarındaki muhabbet, bütün mertebeleriyle, Allah'ın muhabbetine uzanmaktadır, yani onların bütün muhabbetleri ilahî aşk ile sonlanmaktadır ve bundan dolayı, ismet ve paklık Ehl-i Beyt'ini sevmek, insanı Allah'a doğru sevk etmektedir. İmam Sâdık (a.s.) buyuruyor:

³⁶ Sikâtu'l İslam el-Kuleynî, a.g.e., c. 8, s. 80.

³⁷ Şura Sûresi, 23.

“Eğer bir insanın sevgisi, düşmanlığı, vermesi ve bağışlaması Allah için olursa, o, imanın en yüksek derecesine ulaşmış ve imanı kâmil olmuştur.”³⁸

Bu şekilde sevgi ve muhabbeti beyan etmek, hevesli gönülleri avlar, kin ve ihtilaf ateşini söndürür, umutsuzlukları tedavi eder ve yaşamın en zor şartlarını katlanabilir kılar.

Hazret-i Fâtıma gelişim ve eğitim etkenleri alanından sahip olduklarına ilaveten, beşeriyetin en başarılı öğretmeninin, Son Peygamberin kucagında eğitilmiştir. Hz. Zehra, ömrünün ilk yıllarında fedakâr annesinin sevgisine, bağışlayıcılığına ve sabrına şâhid olmuştu ve Peygamberin hanımına ve evlatlarına karşı şefkat dolu davranışlarını da zihnine kazımıştı. Yüce İslam Peygamberi Fâtıma'nın ellerine öpücükler kondurarak ve başkalarının karşısında ona karşı özel ilgisini belli ederek, sertlikten ve barbarlıktan başka bir şeyin hakim olmadığı, kız çocuklarının canlı canlı gömülmesinin çok eski bir gelenek olduğu o bölgede sevgi, vefa, muhabbet ve şefkat binasını sağlamlaştırmış ve bu doğrultuda risalet ailesini ilahî bir model olarak tanıtmıştır.

Hazret-i Zehra cahil insanların kız çocuklarına karşı merhametsizliğin zirvesinde olduğu bir dönemde, en fazla muhabbeti yüce babasından görmüş ve bütün bunları başkalarının hayatına da bahşetmiştir. O hazreti “Haniye” olarak adlandırmışlardır; yani kocasına ve evlatlarına karşı çok şefkatli ve düşkün. Yine “Habibe”, yani Allah Resûl'ünün sevgilisi, mahbubu olarak zikretmişlerdir. O'na “Ümmü Ebiha” lakabını vermişlerdir, çünkü değerli babası için sadece bir kız çocuğu değil, belki bir anne gibidir. Hazret-i Zehra başkalarına karşı da şefkatli ve muhabbetli idi. Çünkü şunu inanıyordu:

“Mü'minin güler yüzlü olması, onu cennete sokar.”³⁹

³⁸ Ahmed bin Muhammed bin Halid el-Berkî, *el-Mehâsin*, tashih: Celâleddin Muhaddis, ikinci baskı, Kum, Dâru'l Kütübü'l İslamiye, 1404 h.k., c. 1, c. 263; Sikâtu'l İslam el-Kuleynî, *a.g.e.*, c. 2, s. 124-125.

³⁹ Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 72, s. 401.

Fâtıma, babasının âşığı ve dert ortağı

Fâtıma'nın Hazret-i Resûle gönül vermişliği o yüce insanın hayatının en seçkin sayfalarındandır: Müslümanlar ekonomik ambargodan kurtulduklarında, bir gün Peygamber başını secdeye koymuş, Rabbine dua ediyordu. O esnada Kureyş'ten bir adam ona yaklaştı ve deve işkembesini Peygamberin mübarek başına attı. Bu acı sahneye şahid olan Fâtıma, ileri atılarak babasının başını ve yüzünü temizledi, ancak derin bir hüznün Fâtıma'nın kalbini esir almıştı. Bu açıdan Allah Resûlü şöyle buyurmuştur:

*“Fâtıma insan şeklinde bir melektir, ne zaman cennet kokularını koklamak istesem, kızım Fâtıma'yı kokluyorum.”*⁴⁰

Hazreti Fâtıma şöyle buyuruyor:

*“Peygamberi aranızda, birbirinizi çağırduğunuz gibi çağırmayın.”*⁴¹ ayeti nazil olduğunda, ben de bu ayetle amel etmeye, Peygambere ‘ey baba’ yerine, ‘ey Resûlullah’ diye hitap etmeye çalıştım. Resûlullah birkaç kez bir şey demedi, daha sonra bana şöyle buyurdu: ‘Ey Fâtıma! O ayet, senin, ailen ve neslin hakkında nazil olmadı, sen bendensin ve ben de sendenim, bu ayet Kureyş'in asi ve kibirli, eziyet edici ve kötü huyluları için nazil olmuştur. Sen yine beni baba diye çağır bu kalbimi zinde ve Allah'ı hoşnut eder.’”⁴²

Peygambere ismiyle yahut kin ile seslenenlere karşı ilgi göstermezdi, ancak bir kimse Peygambere “Ya Resûlullah” diyerek seslendiğinde, yüzü güler ve iştiaqla “Lebbeyk ve Sa'deyke” diye cevap verirdi.

Hazret-i Fâtıma babasına karşı öylesine muhabbet duyuyordu ki, O'nun yüzünde rahatsız olduğuna dair en küçük bir iz görmeye bile tahammül edemiyordu. Ahmet bin Hanbel şöyle aktarmıştır: “Allah Resûlü bir sefere gittiğinde, en son kızı Fâtıma ile vedalaşır ve seferden döndüğünde ise görmek için ilk gittiği kimse yine

⁴⁰ Şeyh Sadûk, *el-Emâli*, s. 421; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 4; el-Hâkim en-Nişâbü'rî, *el-Müstedrek ale'l Sahihayn*, tahkik: Yusuf Abdurrahman el-Meraşlî, Beyrut, Dâru'l Mârifetü'l İlmîye, (tarih yok), c. 3, s. 156.

⁴¹ Nur Sûresi, 63.

⁴² İbni Şehrâşûb, *a.g.e.*, c. 3, s. 320.

Fâtıma'ydı. Bir gün Peygamber bir savaştan dönmüştü ve her zaman olduğu gibi Fâtıma'nın evine gitti ve evin duvarında bir perdenin asılı olduğunu gördü, o sırada Hz. Fâtıma evde değişiklikler yapmıştı. Peygamber hemen oradan ayrıldı ve eve girmedi. Fâtıma o an babasının simasından rahatsız olduğunu anladı ve evine aldığı eşyaları babasına gönderdi.”⁴³

Fâtıma babasına öylesine gönülden bağlıydı ki, O Hazretten ayrı kalmak onun için tahammül edilemez bir haldi. Bu açıdan, Allah Resûlü'nden sonra artık kimse Fâtıma'nın mutlu olduğunu ve yüzünün güldüğünü görmedi. O değerli insanın son gülümsemesi, Peygamberin ölüm döşeginde olduğu sırada, aile üyelerini etrafında topladığı zamandı. Fâtıma herkesten daha çok güçsüzdü ve Peygamberden ayrı kalmayı tasavvur dahi edemiyor ve tahammül gösteremiyordu. Ayşe şöyle demiştir: “Hiç kimsenin Fâtıma'dan daha çok Allah Resûlü'ne benzediğini görmedim, konuşması ve diğer davranışları Peygamberi hatırlatıyordu. Fâtıma ne zaman Peygamberin huzuruna gitse, Hazret saygıyla ve bütün bedeniyle ayağa kalkar ve onun için yer açardı, büyük bir mutlulukla ona hoş geldin ve merhaba derdi, ellerini öper ve kendi yanında oturturdu. Zehra, Peygamber ölüm döşegindeyken yatağın kenarına geldi ve Peygamber onunla özel bir şeyler konuştu ve ağladı. İkinci kez kızıyla baş başa kaldığında Fâtıma'nın çehresi gülmeye başladı. Peygamberin vefatından sonra Fâtıma'ya ağlamasının ve gülmesinin sebebini sordum, bana şöyle dedi: ‘Babam ilk seferde bana: ‘Ey Fâtıma! Ben sizin aranızdan ayrılacağım’ dedi ve ben ağladım. Sonra bana şöyle buyurdu: ‘Kızım! Üzülme! Sen ailemden bana ilk kavuşacak kişisin’ dedi ve ben mutlu oldum.”⁴⁴

Çocuk terbiyesinde şiirin çekiciliğinden faydalanmak

Hazret-i Zehra, sadece mü'mince bir yaşam, halis ibadetler ve kerametli dualarıyla küçük çocuklarına dinî öğretileri vermekle

⁴³ Ahmet bin Hanbel, *a.g.e.*, c. 5, s. 275.

⁴⁴ Şeyhu't-Tâife et-Tüsî, *el-Emâlî*, s. 400; bkz. Ahmet bin Hanbel, *a.g.e.*, c. 6, s. 283; *es-Sünenü'l Kübra*, c. 7, s.101

kalmamış, kocasına ve babasına karşı ev içinde ölçülü davranış ve tavırlarıyla çocuklarına en iyi eğitim yöntemiyle dinî ve ahlakî değerleri pratik olarak anlatıyordu. Bu yüce hanım bu doğrultuda eğitimin en küçük inceliklerinden bile faydalıyor, hatta çocuklarına ninni söylediğinde bile onlarla oyun oynuyor, şiir dizeleleriyle ruhî terbiyelerini ve cismî eğitimlerini veriyordu. Örnek olarak, Hz. Hasan'a şöyle diyordu:

*Ey Hasan'ım, baban gibi ol
Hakkın boynundan ipi çıkar
İhsan eden Allah'a ibadet et
Düşmanla dostluk etme.*

Hazret-i Hüseyin'i okşadığında şöyle diyordu:

*Sen babama benziyorsun,
Baban Ali'ye değil*

Ali de Fâtıma'nın sözlerini işitiyor ve gülümsüyordu.⁴⁵

Şefkatli öğretmen

Hazret-i Fâtıma zulmette kalmış, cehalet ve bilgisizliğe saplanmış insanların öğretmeni ve eğitmeni olarak, en güzel yöntemlerle onları eğitmektedir. O eğitimli hanım insanları öylesine cezbediyordu ki, öğrencileri için öğrenme zamanı en zevkli anlar haline gelmişti. İmam Hasan Askeri (a.s.)'dan bu eğitici toplantıların birinde Hazret-i Fâtıma'nın şöyle dediği nakledilmiştir:

Bir gün bir kadın Hz. Sıddıka-i Tahire'nin yanına gelip şöyle dedi: "Hanım! Benim ihtiyar ve güçsüz bir annem vardır ve namazla ilgili bazı şeyleri doğru düzgün bilmiyor. Dinî sorularını sorup doğru cevapları kendisine götürmem için beni sana gönderdi." Hazret-i Zehra: "Buyur sor!" Kadın soruları tek tek soruyor ve cevaplarını alıyordu, böylelikle on soru ve cevaba ulaşılar. O soruların çokluğundan dolayı utandı ve artık soru sormayı bıraktı, utanarak şöyle dedi: "Ey Allah Resûlü'nün kızı! Artık sana zahmet vermeyeyim." Hazret-i Fâtıma,

⁴⁵ İbni Şehrâşûb, *a.g.e.*, c. 3, s. 389; Ahmet bin Hanbel, *a.g.e.*, c. 6, s. 283.

güler yüzle: “Başka sorular varsa onları da sor utanma! Eğer birini bir yükü zeminden yukarıya taşımaya karşılığında yüz altın dinar ücretle işe alırlarsa o kişi böylesi bir işte yorgunluk hisseder mi?” Kadın: “Hayır.” Hazret-i Zehra buyurdu:

“Benim durumum da tıpkı öyle bir işçinin durumu gibidir. Ben Allah huzurunda değerli mükâfatlar almak üzere senin her soruna cevap vermek için işe alındım. Benim mükâfatım mücevherlerden daha çoktur, öyle ki, yerle gökyüzü arasını dolduracak büyüklüktedir. Acaba bu büyük ve değerli mükâfat karşısında sorulan sorulardan yorulur muyum? Şu halde ben senin soruların karşısında cevap vermekten eziyet ve zahmet duymam.

Babamın şöyle buyurduğunu duydum: *‘Bizim Şiîlerimizden olan âlimler, kıyamet günü tüm insanlar toplandığında, ilimlerinin çokluğuna ve sahip oldukları marifetler ölçüsünde, Allah’ın kullarını irşad yolunda çabaladıkları kadar, onlara keramet ve semavî elbiseler giydirilir ve onlardan her birinin vücudu binlerce nuranî libasla süslenir.’* O sırada Allah Teâlâ tarafından mahşer halkına bir nida ulaşır: *‘Ey Muhammed ailesinin yetimlerini sahiplenenler (âlim ve dinî önder olan babalarını kaybeden ve Masum önderlerin artık başlarında olmadığı yetimler) topluluğu! Bunlar sizin dünyadaki talebeleriniz ve sizin sahiplendiğiniz yetimler gibidirler ve onların varlığını ilim ile süslediniz ve onlar da kendi sıraları geldiğinde başka talebeleri eğittiler ve ilim elbisesini onlara giydirdiler. O zaman Allah Teâlâ, böylesi âlimlerin mükâfatlarını arttırmalarını ve kâmil olarak onlara ikram etmelerini emreder.’*⁴⁶

Şiîlerin sığınacağı

Hazret-i Zehra'nın özelliklerinden biri o değerli şahsiyetin İslam ümmetine ve özellikle Emîrelmü'mininin Şiîlerine karşı gösterdiği özendir (inayet), öyle ki, her dua edişinde, babası gibi diğerlerini kendinden önce tutuyordu. Fâtuma dua ettiğinde, mü'min erkeklere ve kadınlara dua ediyor ve kendisine etmiyordu, hazretten bu konuda sorduklarında: *“İlkin komşular sonra ev halkı”* diye cevap verdi.

⁴⁶ *et-Tefsiiru'l Mensub ile'l İmâmi'l Askerî*, s. 340; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 2, s. 3.

Hazret-i Zehra evlendiğinde bir miktar mihr belirlenmişti ve o yüce hanım, belirlenen mihrin miktarını öğrenince, Peygambere şöyle arz etti: “Ey Allah’ın Resülü! İnsanların kızlarının mihrleri dirhemlerle ölçülür, şu halde benim ve onların arasında ne fark var? Senden rica ediyorum benim mihrimi geri öde ve Allah’tan benim mihrimin ümmetimin günahkârlarına şefaathetmek olarak belirlemesini iste.” O esnada Hazret-i Cebrail nazil oldu ve elinde ince bir ipek kumaş vardı ve onun üstünde şöyle yazıyordu: “Allah Teâlâ Fâtıma-i Zehra’nın mihrini babasının ümmetinin günahkârlarına şefaathetmek olarak belirledi.” Fâtıma ölüm döşeğine düştüğünde, o ipek kumaşı kefenin içinde göğsüne koymalarını vasiyet ederek şöyle buyurdu: “Kıyamet günü toplandığımızda, bu nişaneyi havaya kaldırıp, babamın ümmetinin günahkârlarına şefaathetmedim.”⁴⁷

Esmâ binti Umeys diyor ki: “Hazret-i Fâtıma’nın ömrünün son anlarında yanındaydım. O dünya hanımlarının efendisi, gusül aldı, elbiselerini değiştirdi ve evin bir köşesinde ibadet ve duayla meşgul oldu. O yüce insanın Allah’a neler fısıldadığını duymak için yaklaştım. Fâtıma kibleye doğru oturmuş, ellerini semaya açmış ve tam bir ihlas ile şunları mırıldanıyordu: ‘Allah’ım! Ey efendim! Senin katında seçkin olan insanların, benim ayrılığımın sonra iki evladımın nâleleri hakkı için senden istiyorum! Benim Şiîlerimin ve iki evladımın yolundan gidenlerin günahlarını bağışla.’”⁴⁸

Cabir bin Abdullah Ensârî Allah Resülünden şöyle naklediyor:

“Kıyamet günü, kızım Fâtıma büyük bir celal, şân, izzet ve ihtiram ile melekler topluluğunun arasında mahşer yerine geldiğinde bir münadi şöyle seslenir: ‘Ey mahşer halkı! Gözlerinizi kapatın, Muhammed’in kızı Fâtıma geçecektir.’ O gün peygamberler, ilahî evliyalar, şehidler ve bütün insanlar Fâtıma’nın nurdan haleler arasında mahşer topluluğunun arasından geçmesi için gözlerini kapatacaklar ve ilahî arşın

⁴⁷ Seyyid Şehâbeddin el-Maraşî Necefî, *Şerh-u İhkâku’l Hak*, tahkik ve notlandırma: Seyyid Şehâbeddin el-Maraşî, Kum, Mektebet-u Ayetullahi’l Uzmâ el-Maraşî, c. 10, s. 376.

⁴⁸ Şeyh Cevad el-Kayyûmî, *Sâhifetu’z Zehrâ*, birinci baskı, Kum, Müesseset-u Neşru’l İslâmî Câmiâtu’l Müderrisin, 1373, s. 210.

karşısına ulaştığında şöyle arz edecek: ‘Allah’ım! Ey efendim! Evlatlarım, Şiilerim, evladımın yolundan gidenler, dostlarım ve evlatlarımla dostları(nı kurtar)!’ Bunun üzerine Allah Teâlâ ferman edecek: ‘Fâtıma’nın evlatları, Şiileri, dostları ve evlatlarının dostları nerededir?’ Onlar etraflarını melekler kuşattığı halde öne doğru çıkarlar ve Fâtıma onların hepsini cennete dahil eder.”⁴⁹

Fâtıma’nın evlilik yaşantısı

İslam Peygamberi, Hazret-i Zehra’nın evliliğinin üzerinden bir müddet geçtikten sonra Ali’ye şöyle sordu: “Eşin Fâtıma’yı nasıl buldun?” Arz etti: “Allah’a kulluk ve itaatte en iyi yardımcı.” Aynı şeyi Fâtıma’ya sorduğunda ise şu cevabı aldı: “O eşlerin en iyisidir.”⁵⁰

Hazret-i Fâtıma, Hz. Ali’nin eşi olarak onun evine ayak bastığında, İslam toplumuna ve özellikle İslam’ın biricik hanımının hayatına çok zor şartlar hakimdi. Bir taraftan İslam ordusu her zaman seferberlik halindeydi, her yıl bir kaç savaş oluyordu ve Ali o savaşların hepsinde yahut büyük bir bölümünde İslam ordusunun başını çekiyordu. Müşriklerle yapılan savaştan ve İslam sınırlarını savunmaktan geri döndüğünde de çok sayıda yaradan ve parçalanmış kanlı elbiselerden başka bir şeye sahip olmuyordu. Hazret-i Zehra onun vücudundaki yaraları pansuman ediyor, kana bulanmış elbiselerini yıkıyordu.⁵¹ Fedakârlıklarını ve cesaretini överek onu mutlu ediyor, gelecekteki savaşlar için hazırlıyordu. Onların geçim durumu da özellikle ortak yaşamlarının başladığı ilk yıllarda öylesine zorluydu ki, Hazret-i Ali Medine’deki hurmalıklarda ve bağlarda çok yorucu işlerde çalışmasına rağmen yine de yaşamını sürdürebilmek için borç almaya mecbur kalıyordu ve bazı günler evde yiyecek bir şey bulunmuyordu. Hazret-i Ali yorgun ve bitkin bir şekilde işten eve döndüğünde, aziz eşinin şefkati, muhabbeti ve sevgisi onun bütün yorgunluklarını unutturuyordu. Ali şöyle

⁴⁹ Şeyh Sadük, *el-Emâli*, s. 17-18; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 220.

⁵⁰ İbni Şehrâşüb, *a.g.e.*, c. 3, s. 356; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 117.

⁵¹ İbni Hişâm, *es-Siretu’n Nebeviye*, tahkik: Mustafa es-Sakâ - İbrahim el-İbyârî - Abdülhafız Şelbî, Beyrut, Dâru’l Mâriفة, tarih yok, c. 2, s. 100.

diyordu: “Gerçekten ona baktığım zaman bütün dertlerim ve hüznüm kayboluyordu.”⁵²

Kanaat, sadelik ve şükür etmek

Selman-ı Fârisî naklediyor: “Bir gün Hazret-i Fâtıma’yı gördüm, üzerinde sade bir örtü vardı. Şaşkınlıkla sordum: ‘İlginç! İran padişahının ve Rum kayserinin kızları altından tahtlara oturuyor ve altın dokumalı kumaşlar giyiniyorlar, ama Allah Resûlü’nün kızı onlardan daha üstün ve azametli olduğu halde üzerinde ne pahalı bir örtü var, ne de pahalı ve güzel elbiseler giyiniyor.’ Hazret-i Fâtıma bunun üzerine Resûlullah’ın huzuruna giderek arz etti: ‘Ey Allah’ın Resûlü! Salman benim sade elbise giyinmeme şaşırdı. Seni risalet göreviyle gönderen Allah’a yemin olsun! Ben ve eşim Ali, her zaman sade yaşantıyı tercih ettik, evimizdeki halı koyun derisidir, gündüzleri demimiz onun üzerinde otunu yer ve geceleri de biz onun üzerinde yatıyoruz, yastığımız ise hurma lifleriyle doldurulmuş bir deridir.’”⁵³

Bir gün Allah Resûlü Hazret-i Zehra’nın evine geldi ve kızını toprağın üzerine oturmuş bir halde gördü, bir eliyle oğlunu kucağına almış süt veriyor ve diğer eliyle el değirmeninde buğday öğütüyordu. Hazret-i Fâtıma’nın sade, ama sıcak ve muhabbet dolu yaşamını görünce Allah Resûlü’nün gözleri doldu ve buyurdu: “Ey kızım! Ahiret hayatının güzelliklerini düşünerek, dünya hayatının zorluklarına tahammül et.” Hazret-i Fâtıma da şöyle arz etti: “Ey Allah’ın Resûlü! Bize verdiği bunca nimette karşılık Allaha şükürler olsun.”⁵⁴

Erkeklerin yapması gereken işlerden kaçınması

İmam Bâkır (a.s.) buyurdu:

“Ali ve Fâtıma-i Zehra aile düzenindeki karşılıklı dayanışmalarını güçlendirmek amacıyla kendilerini yönlendirmesi için Allah Resûlü’nün

⁵² el-Erbilî, a.g.e., c. 1, s. 363; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 43, s. 134.

⁵³ Allâme Meclisî, a.g.e., c. 8, s. 303.

⁵⁴ İbni Şehrâşûb, a.g.e., c. 3, s. 342; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 43, s. 86.

huzuruna vardılar. Allah Resûlü Hazret-i Fâtıma'yı evin iç işleriyle ve evin dışındaki işler için de Ali'yi görevlendirdi. Bu yönlendirmeden sonra Hazret-i Zehra memnuniyetini dile şu sözlerle dile getirdi: Bu iş bölümünden sonra ne kadar mutlu olduğumu ancak Allah bilir; çünkü Allah Resûlü beni erkeklerin yapması gereken işlerden muaf kıldı.”⁵⁵

Kocasına karşı mütevazi ve anlayışlı

Hazret-i Zehra, değerli kocasına karşı öylesine ilgili ve anlayışlıydı ki, hilafeti gasp edenler Sakife ve Fedek'teki acı olaydan sonra onunla görüşmeye geldiklerinde Hazret-i Ali eve girerek şöyle dedi: “Fâtıma! Bu iki kişi kapının arkasında seninle görüşmek için izin istiyorlar. Sen ne diyorsun?” Hazret onlardan gördüğü bütün zulümlere rağmen büyük bir tevazuuyla arz etti: “Ev senin evindir ve ben senin eşinim, sen nasıl istersen öyle olsun.”⁵⁶

Yaşamın zor olduğu günlerdi, İmam Ali'nin evinde yiyecek pek bulunmuyordu. İmam hanımına sordu: “Fâtıma! Açlığımı bastırmak için biraz yiyecek var mı?” Fâtıma cevap verdi: “Senin makam ve azametini yükselten Allah'a yemin olsun! Üç gündür evimizde yeterli yiyecek yok, çok az bir miktar vardı ve sana verip kendim açlığa tahammül ettim.” İmam Ali buyurdu: “Neden bana söylemedin?” Hazret-i Zehra cevaben buyurdu: “Allah Resûlü senden bir şey istemeyi yasakladı ve ‘amca oğlumdan bir şey isteme’ diye tavsiye etti. ‘Eğer kendisi bir şey getirirse al, yoksa sen bir şey isteme.’ dedi.”⁵⁷

İffet ve hayâsını koruma

Hazret-i Zehra'nın hanımlara öğrettiği en güzel derslerden biri de iffet ve hicabın korunmasıydı. Bir gün kör bir adam Ali'nin evine

⁵⁵ Abdullah bin Cafer el-Humeyra el-Kumî, *Kurbu'l İsnâd*, tahkik: Müessesesi-i Âlu'l Beyt, birinci baskı, Kum, Müessesesi-i Âlu'l Beyt, 1413 h.k, s. 52; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 43, s. 81.

⁵⁶ Suleym bin Kays el-Hilâlî el-Kûfî, *Kitâb-u Suleym bin Kays el-Hilâlî*, tahkik: Muhammed Bâkır Ensârî Zencânî, birinci baskı, Kum, el-Hâdî, 1405 h.k., c. 2, s. 869; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 28, s. 303.

⁵⁷ el-Ayyâşî, a.g.e., c. 1, s. 171.

girmek için izin istedi. Hazret-i Zehra onun girmesiyle perde arkasına geçti ve hicabını kuşandı. Orada bulunan Allah Resûlü sordu: “Kızım! O kördür ve seni görmeyeceği halde neden perde arkasına geçtin ve örtünü kuşandın?” Hazret-i Fâtüma cevap verdi: “Her ne kadar o beni görmüyorsa da ben onu görüyorum ve o (namahrem bir kadına ait) kokuyu hissedebilir.”⁵⁸ Allah Resûlü buyurdu: “Şehadet ederim ki, sen benim bir parçamsın.”

Fâtüma ortak yaşamı boyunca hiçbir zaman kocasını sinirlendirecek bir iş yapmadı. Ali'ye veda ettiği esnada şöyle dedi: “Ey Amcam oğlu! Asla yalancı ve hain olmadım, benimle yaşadığın günden itibaren asla sana karşı gelmedim.” Ali buyurdu: “Allah'a sığırım! Sen Allah'ı tanıyan, iyilik sahibi, takvalı birisin, büyüklüğün ve Allah korkun öylesine bir hadde ulaşmıştı ki, hayatında bana karşı gelmek için boş bir anım yoktu.”⁵⁹

Üçüncü Fasıl Sosyal ve Siyasî Yaşamı⁶⁰

İslam'ın biricik hanım efendisi Hazret-i Zehra, kısa ve çok bereketli ömründe, velâyeti savunmada, Emîrelmü'minînin ve ismet ve paklık Ehl-i Beyt'inin haklılığını ispatta kendine has bir rol ifa etmiştir. Hazret-i Zehra, yüce İslam Peygamberinin vefatı sonrası ümmetin hidayet yolundan başka yollara yönelmesi üzerine, bu sapmayı düzeltmek için mücadele bayrağını açmıştır. O, Ehl-i Beyt düşmanlarının içyüzlerini ve kişiliklerini ortaya çıkararak, gasıpların zulmüyle en karanlık ve en mazlum kalınan dönemlerde onlara karşı ömrünün son anına kadar bütün varlığıyla direnmiş ve kendine has konumuyla Emîrelmü'minînin hakkının elde edilmesi

⁵⁸ Numan bin Muhammed et-Temîmî el-Mağribî el-Kadı Numan, *Deâimu'l İslam*, tahkik: Asif Ali Asgar Feyzî, ikinci baskı, Kum, Müesseset-u Âlu'l Beyt, 1385 h.k, c. 2, s. 214.

⁵⁹ Muhammed bin el-Hasan İbni Fettâl en-Nişâbüri, *Ravzatu'l Vâizîn ve Basiretu'l Muteazîn*, tahkik: Seyid Muhammed Mehdi Horasân, Kum, İntişârât-i Razî, 1375 ş., c. 1, s. 151; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 191.

⁶⁰ Bkz. Abdullah Cevâdi Âmulî, *Iyd-i Velâyet*, 1387 ş., s.113

için çalışmıştır. Alimce ve delillerle donattığı aynı zamanda ezici ve düşmanları kahreden hutbeleriyle Peygamberin Ensar'ından yardım aramış, hak ve adaletin mazlumluk ve yalnızlık feryadını tarih kayıtlarına geçirmiş, Ehl-i Beyt'in mazlumiyet ve hakkaniyet bayrağını ebediyete kadar dalgalandırmıştır.

Bu yüzden Hazret-i Zehra'nın o günlerdeki özel fonksiyonunu derk etmek için, toplumun içinde bulunduğu şartları, Emirelmü'mininin ve velâyet Ehl-i Beyt'inin o toplumdaki konumunu ortaya koyup araştırmak lazımdır.

İslam Peygamberi çeşitli olaylar üzerine, tıpkı Gadir-i Humm hadisi gibi imamet, velâyet ve Hazret-i Ali'nin ilahî hilafeti hakkındaki Allah'ın iradesini topluma ilan etmiş ve hiç kimse için en küçük bir tereddüde mahal bırakmamıştı. Ancak Arap toplumunun kültür, âdap ve geleneklerinde hakim olan unsurlara sahip kişilerin, Peygamberin büyük zahmetlerle İslam fidanını onların arasında diktğinde başka bir beklentisi vardı. Her ne kadar onlar zahiren Peygamberin istekleri karşısında temkinli davranıyor olsalar da kalplerinde kök salmış, cahili ve kabilevî haset ve kinler özellikle de Kureyş arasında için için yanmaktaydı. Öyle ki, Peygamber de bu durumdan endişe duyuyordu ve defalarca Kureyş'in kinlerinden duyduğu bu endişesini Emirelmü'minine söylemişti. Birçok etken Peygamberin vefatından sonra İslam ümmetinin Emirelmü'minine sırtını dönmesine ve hilafeti başkalarına vermesine sebep oldu. Örneğin, onlardan bazıları kavmi taassupları ve kabilevî gururları yüzünden bir kez daha Benî Haşim'den birinin İslam toplumunun hakimiyetini ele geçirmesini istemiyordu. Rivayet edildiği üzere Ömer, İbni Abbas'a şöyle demiştir: "Kureyş, nübüvvet ve hilafetin beraber sizin ailenizde (Benî Haşim) toplanmasını istemiyordu."⁶¹

Halkın bir kısmı, özellikle Kureyşliler Emirelmü'mininin konusunda özel bir rahatsızlığa sahiptiler, çünkü o hazret İslam'ın ilk yıllarındaki savaşta kâfir Kureyş'in birçok elebaşını cehenneme

⁶¹ Muhammed bin Cerir bin Yezid et-Taberî, *Târihu'l İmam ve'l Mülük* (*Târihu't-Taberî*), tahkik: Muhammed Ebulfazl İbrahim, ikinci baskı, Beyrut, Dâru't-Teras, 1387 h.k / 1967 m., c. 4, s. 223.

göndermişti. Bu yüzden Kureyş'in bir çoğu hatta Mekke'nin fet-hinden ve Peygamberin büyüklüğüne teslim olup zahirde Müslü-manlığı kabul ettikten sonra bile, Peygambere ve Emîrelmü'minîne karşı yüreklerinde derin bir kin besliyordu. Peygamber hayattay-ken bunu açıklamaya cüret edemiyorlardı, ancak böylesi bir bakış açısı daha sonradan Emîrelmü'minîne karşı ortaya çıkarılan fitne-lere zemin hazırlamıştı. Hz. Ali bu konuya işaret ederek şöyle bu-yurmuştur:

*“Kureyş Peygambere karşı kalbinde gizlediği bütün kini bana aleni bir şekilde yöneltti ve gelecekte de benim evlatlarıma yöneltecek...”*⁶²

Bu yüzden Peygamberin vefatından ve hilafetin gasp edilme-sinden sonra Emîrelmü'minîn savaşları ve kan dökülmesini önle-mek için itiraz edici bir suskunluk siyasetinin yanı sıra halifelerle hesap edilmiş bir işbirliğiyle maslahat olarak ümmetin helak ol-maktan ve sapkınlığa düşmekten kurtuluşu için en iyi yolu seçti.⁶³

Bir tarafta Benî Ümeyye'nin fitne peşinde oluşu, diğer tarafta yeni Müslüman olmuş kabilelerin dinden dönmesi ve merkezî hü-kümete savaş açması ve İslam ümmeti arasında iç çekişme tehli-kesi Emîrelmü'minîne seçecek fazla bir yol bırakmamıştı. Özellikle de o ortamda hazretin hakkını talep etmek üzere yaptığı her giri-şim çoğunluk tarafından yanlış anlaşılıyor, onun iktidar peşinde koştuğu, kudret ve menfaati elde etmeye çalıştığı düşünülüyordu. Hazret-i Ali bu suskunluğunun felsefesini şöyle açıklıyor:

*“Gördüm ki, bu olayda sabretmek, Müslümanlar arasında tefrika çıkmasından ve kanlarının dökülmesinden daha iyidir. Oysa insanlar yeni Müslüman olmuşlardır ve din tıpkı bir süt kırbası gibi çalkalanıp durmaktadır, en küçük bir ihmâl onu bozacak ve en küçük bir ihanet onu yerle bir edecektir...”*⁶⁴

Emîrelmü'minînin sükûtu, İslam ümmetinin vahdetini ve İslam hükümetinin güçlenmesini sağladı ve kötü niyetlilerin planlarını

⁶² İbni Ebî'l Hadid, a.g.e., c. 20, s. 328.

⁶³ Bkz. Abdullah Cevâdî Âmulî, *Edeb Fenâ-i Mukarribân*, c. 4, s. 221.

⁶⁴ İbni Ebî'l Hadid, a.g.e., c. 1, s. 308; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 32, s. 62.

bozdu. Ancak bu mecburî ve maslahatçı sessizlik, Emîrelmü'minînin ve ismet ve paklık Ehl-i Beyt'inin velâyet gerçeğinin her zaman gizli kalmasına ve bunun yarınının unutulmasına sebep olmamalıydı. Bu süreçte Hazret-i Fâtıma, hidayet etme sorumluluğunu ve bu helake götüren sapkınlığın ipliğini pazara çıkarma sorumluluğunu üstlendi. Fâtıma'nın ümmet arasındaki seçkin konumu ve büyük kutsiyeti bu boğucu atmosferde hak iddia edenler için hakikatleri ortaya çıkarabilirdi. Hazret-i Fâtıma şartları ve Emîrelmü'minînin sessizliğinin sırrını idrak ederek, mazlumca ve tek başına velâyeti savunma işine girşerek, farklı yöntemlerle hakikati açığa çıkardı. Bütün mazlumiyet ve garipliğine rağmen, söz ve delillerinin kıyamet gününe kadar hakkın peşinde koşanları aydınlatması için ilim ve hikmetle velâyet siperlerini savundu.

Toplumsal siyasî konumun üstünlüğü

Burada, İslam ümmeti içinde Hazret-i Zehra'nın toplumsal siyasî konumunun daha üstün oluşuna sebep olan bazı etkenlere işaret edeceğiz.

Peygamberin Hazret-i Zehra'ya olağanüstü bir alakası vardı. Öyle ki, söz ve davranışlarının ardından o biricik hanım efendiyi övüyor ve onu yüceltiyordu. Onu dünya hanımlarının efendisi, kendinden ve ciğerinin bir parçası olarak tanımlamış ve onun rızasını Allah'ın rızası, onun kızgınlığının Allah'ın kızgınlığı olduğunu bildirmişti. Allah Resûlü, her ne kadar her fırsatta Ali'nin faziletlerini beyan ediyor olsa da aynı zamanda bazı sınırlara dikkat ediyordu, çünkü bu, ashabın önderlerinden bazılarında haset ve Müslümanlar arasında ayrılığa sebep oluyordu. Bu yüzden, toplumsal vahdetin ve düzenin korunması için Ali'nin kemallerini, menkıbelerini ve seçkin konumunu herkesin bulunduğu toplulukta ve kalabalık ortamlarda beyan etmekten kaçınıyor, ancak Hayber'in fethi ve müşriklerden beraat ilanı görevi gibi olaylarla Ali'nin faziletlerini ortaya çıkaracak zeminleri hazırlamakla iktifa ediyordu. Elbette Gadir olayında Peygamber ilahî bir emirle Ali'nin velâyet ve imametini bütün topluluğa ilan etmişti ve bununla ilgili ayette de

Peygamberin kâfir ve münafıkların Hz. Ali'ye karşı olan haset ve kinlerinden duyduğu endişe ve korku göze çarpmaktadır:

“... Bugün inkâra sapanlar, sizin dininizden (dininizi yıkmaktan) umut kesmişlerdir; artık onlardan korkmayın benden korkun...”⁶⁵

Hazret-i Zehra konusunda böyle bir hassasiyeti yoktu. Peygamberin değerli kızını yüceltmesinden her ne kadar bazı hanımları rahatsız olup itiraz etseler de yeni kurulmuş İslam hükümeti ve toplum için bir tehlike oluşturmuyordu.⁶⁶

Dolayısıyla Allah Resûlü her fırsattan yararlanıyor ve Hazret-i Zehra'nın yüce şahsiyetini ashabına anlatıyordu. Hazret-i Zehra'nın birçok fazileti, Peygamberin ailesinden olmayan pek çok insan tarafından nakledilmiştir. Bu hakikat, Peygamberin Hazret-i Fâtüma'nın faziletlerini ashabına açıkladığını ve bu yolla o hazreti tanıtop onun yüce makam ve şanını toplumda sağlamlaştırmak istediğini göstermektedir. Örneğin, Sad bin Ebi Vakkas şöyle diyor: Peygamberden işittim: “Fâtıma benden bir parçadır; her kim onu mutlu ederse beni mutlu etmiştir ve her kim ona kötülük ederse bana kötülük etmiştir; Fâtıma benim nezdimde yaratılmışların en değerlisidir.”⁶⁷ Ebû Hüreyre Ehl-i Beyt'e olan bütün o karşılığına rağmen şöyle diyor: Allah Resûlü buyurdu: “Cennete girecek olan ilk kimse, Fâtıma'dır.”⁶⁸

Peygamberin Hazret-i Fâtüma'ya karşı olan davranışları da o yüce hanımın toplumsal güç ve konumunun artmasına neden oluyordu. Allah Resûlü seferden döndüğünde kendi evine gitmeden önce Hazret-i Fâtüma'ya gidiyor ve uzun zaman onunla kalıyordu. Bazen ashab Peygamber dışarı çıkana kadar Hazret-i Fâtüma'nın kapısının önünde bekliyordu.⁶⁹ Peygamber defalarca değerli kızının ellerini öpüyordu.⁷⁰

⁶⁵ Maide Süresi, 3.

⁶⁶ İbni Şehrâşûb, *a.g.e.*, c. 3, s. 334; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 42.

⁶⁷ Şeyh Müfid, *el-Emâlî*, tahkik: el-Hüseyin Üstad Veli, Ali Ekber Çaffârî, birinci baskı, Kum, Kongre-i Şeyh Müfid, 1413 h.k., s. 260; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 39.

⁶⁸ İbni Şehrâşûb, *a.g.e.*, c. 3, s. 329; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 37, s. 70.

⁶⁹ Şeyh Sadûk, *el-Emâlî*, s. 234; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 20.

⁷⁰ Şeyhu't-Tâife et-Tüsî, *el-Emâlî*, s. 400; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 25.

Peygamberin tekrar tekrar Hz. Fâtıma hakkında yaptığı övgüler herkesin kulağına gidiyordu, öyle ki, bütün meşhur sahabeler ve toplumun önde gelenleri Fâtıma'nın Peygamber nezdinde en sevilen insan olduğunu biliyorlardı. Ebû Said Hudrî,⁷¹ Büreyde ve hatta Ayşe tarihte bu hakikate şahidlik etmişlerdir. Bu yüzden Peygamberin ashâbı Hazret-i Fâtıma'ya özel bir saygı duyuyorlardı. Bunlara ilaveten, Peygamberin iftiharları olan çocukları da Hz. Zehra'nın sosyal konumunun ve sevilmesinin artmasına neden oluyordu. Yine Peygamberden geriye kalan tek yadigar olan Hz. Zehra'nın görüş ve istekleri, Peygamberin görüş ve istekleri gibi kabul ediliyordu.

Bu esas üzerine, Hazret-i Zehra belki halkın beklemediği ölçüde, İslam toplumunun sapmasında etkisi olanlara karşı mücadele alanına atıldı ve yetmiş beş yahut doksan beş gün zarfında öylesine bir kahramanlık ortaya koydu ki, bu mücadeleyi onlara dar etti ve onları pişmanlıklarını ve özürlerini açıklamak zorunda bıraktı. Hepsinden önemlisi, kendinden sonra Ali'nin susmak zorunda bırakılmasıyla, gözü yüksekte olan ve fırsatçı ashap önderlerinin bulanıklaştırdığı saf İslam'ı berrak hale getirdi.⁷²

Akıllica mücadele

1- Gaflete düşüş ve uyanış hareketinin başlaması

Zehra-i Merziye, babasının vefatından kaynaklanan büyük musibetin acısıyla yanıyordu. Sakife olayından, Muhacir ve Ensar'ın büyük kısmının ilahî emre sırt çevirmelerinden ve velâyet sıratı müstakiminden sapmalarından haberdar olduktan sonra, tek başına bütün azametiyile İslam ümmeti arasında sahip olduğu özel şan ve konumuyla akşam vakti bir katıra binerek mazlumca susturulan Emîrelmü'minin ile beraber Peygamberin torunlarının ellerini tutarak tek tek Ensar'ın kapısını çaldı ve Gadir olayını hatırlatarak, ilahî irade ve emrin, hakkın yerini bulması ve ümmetin hidayet yoluna döndürülmesi için onlardan yardım istedi. Birçok

⁷¹ Şeyhu't-Tâife et-Tüsî, *el-Emâlî*, s. 400; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 40.

⁷² Abdullah Cevâdi Âmulî, *İyd-i Velâyet*, s. 117.

sahabe böylesi bir durumla karşılaşmalarından dolayı büyük bir şaşkınlığa ve vicdan azabına duçar oldular ve pişmanlıklarını dile getirerek yarın yardım edeceklerine dair söz verdiler. Ancak diğerlerinin akıbetinden duyulan korku onların bir eylem yapmasına engel oldu. Hazret-i Fâtıma'nın gece yaptığı bu çalışma, onun Peygamber nezdindeki seçkin konumu dikkate alındığında insanlar üzerinde derin etki bırakıp onları Sakife'deki tatsız olay hakkında şüpheye düşürüyordu. Bu gizli mücadele bir kaç gece daha devam etti ve neticede bazı sahabelerin kabahatlerinden büyük özürleriyle sonlandı, onlar şu bahaneye sarılmışlardı: "Ey Allah Resûlü'nün kızı! Eğer Ali hilafet konusunda çabuk davransaydı ve sizin onun hakkı olduğu yönündeki bu beyanlarınızı daha önce duysaydık, kesinlikle onun yanında yer alırdık, ancak ne yapalım başkası önce davrandı..."

2- Gasp edilen hilafetin meşru olmadığını ilan etmek

Sakife'nin kazanan tarafı sahabelerin bir kısmından biat aldıktan sonra, vakit geçirmeden Ali'ye gittiler, bir an önce ondan biat almak ve kendi hilafetlerinin meşruiyetini imzalatmak istediler. Onlar Ali'nin İslam'ı korumak, ayrılık ve ihtilafların önünü almak için savaşa başvurmayacağını biliyorlardı. Onun biati Benî Haşim'in ve Ehl-i Beyt destekçilerinin muhalefetinin önünü alacak ve böylece hilafetlerinin temeli sağlam hale gelecekti. Bu yüzden Ali'yi büyük bir baskı altına aldılar ve Peygamberin ölümünden sonraki ilk günlerde, ona karşı en çirkin davranışlarda bulundular ve hatta işi onu öldürmeye kalkışmaya kadar vardırıdılar. Hilafeti gasp edenler iki sakınca arasında sıkışıp kalmışlardı; biryandan Emîrelmü'minin biati onlar için çok önemliydi, çünkü onun biati geciktirmesi hilafetlerinin Peygamber nezdinde seçkin bir şahsiyet tarafından kabul edilmediğinin göstergesiydi ve bu, Medine'de kurmak istedikleri hükümeti temellerinden sarsardı. Eğer onun razı olmadığı haberleri Yemen gibi bölgelere ulaşırsa yahut Gadir-i Humm'da hazır bulunan başka ülkelerdeki Müslümanlar bu konudan haberdar olurlarsa, onların hilafetlerinin meşruiyeti azalacaktı. Öte yandan

Peygamberin kızına karşı fazla cüretkâr olmak da hükümetlerinin temellerini sarsabilirdi.

Her halükârda, Hazret-i Fâtüma'ya karşı savaşmak halifelerin işini zorlaştırdı. Hz. Zehra Sakife olayına karşı her yönden yaptığı muhalefetle ve hilafeti gasp edenlerin Hz. Ali'den biat almak inatlarına karşı yaptığı şaşkıncu direnişle herkese bu hilafetin meşru olmadığını ilan etmiştir.⁷³ Dolayısıyla Mesudi'nin rivayet ettiği üzere, Hazret-i Fâtüma hayatta olduğu müddetçe, onlar Ali'den biat almadılar. Benî Haşim de Zehra-i Ethar'ın şehadetinden sonra biat etti.⁷⁴ Bu olay açık bir senet olarak, o hilafetin Emîrelmü'mininin, Hz. Zehra'nın ve Benî Haşim'in gözünde meşru olmadığı şeklinde tarihe kaydedilmiştir. Elbette Hazret-i Fâtüma'nın hilafetin meşru olmadığını ilan etme yöntemi, sadece Peygamberin ölümünden sonraki ilk günlerde yapmış olduğu aleni mücadeleyle özetlenemez. Aksine Hz. Zehra ömrünün son gününe kadar onlarla ilişkisini keserek, rahatsızlığını ve üzüntüsünü izhar ederek, kamuoyunu Sakife olayı ve hilafetin gaspı konusunda bilgilendirmiş ve bu önemli işin unutulmasına müsaade etmemiştir.

3- Fedek'in gasp edilmesi, siyasi itiraz ve bilinçlendirmek için fırsat

Peygamber hayattayken, savaş yapılmadan elde edilen ve kendi şahsına ait olan Fedek hurmalığını Allah Teâlâ'nın emriyle Sıddıka-i Kübra'ya hediye etti:

“Yakınlarına haklarını ver.”⁷⁵

Bu hurmalıklar Peygamber zamanında Hz. Zehra'nın ve onun vekillerinin kontrolündeydi, ancak halife aceleci bir hamleyle Peygamberin vefatından bir kaç gün sonra oraya el koydu ve Hz. Zehra'nın işçilerini oradan çıkardı. Yapılan bu akılsızca hamle, Hz.

⁷³ İbni Kuteybe ed-Dineverî, *el-İmâme veş-Siyâse*, tahkik: Ali Şîrî, birinci baskı, Kum, Razî, 1413 h.k., c. 1, s. 31.

⁷⁴ Mesûdî, *Murûcu'z Zeheb ve Meâdinu'l Cevher*, tahkik: Esed Dağfer, ikinci baskı, Kum, Dâru'l Hicre, 1409 h.k., c. 2, s. 301.

⁷⁵ İsra Sûresi, 26.

Zehra için hilafeti gasp edenlerin gerçek yüzünü ortaya koymak ve Ehl-i Beytin mazlumiyeti konusunda İslam toplumunu bilinçlendirme, siyasî ve kültürel mücadele için en iyi fırsatı hazırladı. Birinci aşamada, onların komplolarını açığa çıkarıp rezil etmek için uygun bir ortam olmadığından, halifeye elçiler göndererek bu el koymaya itirazını ilettiler. Halife cevabında Fedek'i gasp etmelerinin senedi olan uyduruk hadisi beyan etti: "Biz nebiler topluluğu, miras bırakmayız, bıraktıklarımız sadakadır."⁷⁶ Ancak Hz. Fâtıma bu merhalede akıllıca bir hamle yaparak bu, Kur'an'ı ve hadisleri anlamada cahil ve yetersiz olan kimselere cevap vermekten kaçındı, bir kaç gün sonra şartlar o hazretin alenen ve şahsi olarak mücadeleye atılmasına elverişli hale geldiğinde, önceden ilan ederek, çok sayıda Haşimî ve diğer kabilelerden hanımlarla Peygamberin mescidine geldi ve mücadeleyi başlattı.

4- Hilafeti gasp edenlerle yapılan acı görüşme

Hazret-i Fâtıma'nın halifelerden, Medine halkından razı olmasının ardından, hilafetin meşruiyetinin temellerinin geçersiz ve boş bir hale gelmesi birinci ve ikinci halifeyi Medine'de hakim olan atmosferin baskısı altına aldı. Ensar ve Muhacir'in endişelerini gidermek için Hz. Zehra'nın yaşamının son günlerinde ondan görüşme isteğinde bulundular. Hazret-i Fâtıma başlangıçta bu isteği kabul etmedi; ancak Emîrelmü'minin ondan rica ettiğinde, kocasına duyduğu saygıdan dolayı kabul etti. Fakat onlara karşı öylesine soğuk davrandı ki, o görüşmenin muhteşemliği, o hazretin halifelere olan kızgınlığının ispatı olan bir tarihî belge niteliğine dönüştü. Onlar yaptıkları çirkin işlerin üzerini örtmek için Peygamberin kızının rızasını almak istemişlerdi, ama Hz. Fâtıma onların odaya girişleri esnasında yüzünü onlardan çevirdi ve bu yurdu: "Allah için söyleyin! Acaba sizler Resûlullah'ın 'Fâtıma'nın rızası benim rızamdır ve Fâtıma'nın gazabı benim gazabımdır' dediğini işitmediniz mi?" Cevaben: "Evet, Allah Resûlünün böyle dediğini işittik" dediler. Onlardan ikrar aldığında hesap edilmiş

⁷⁶ Allâme Emîni, a.g.e., c. 6, s. 266; İbni Ebî'l Hadid, a.g.e., c. 6, s. 46.

ve bir o kadar da sert ve sarsıcı cümlelerle sonsuza kadar onlardan beri olduğunu ilan ederek şöyle buyurdu: “Ben Allah ve meleklerini şahid tutuyorum ki, siz ikiniz beni öfkeli edindiniz ve sizden razı değilim, Peygamberi gördüğümde, Allah nezdinde sizden şikâyetçi olacağım... Allah’a yemin olsun ki, kıldığım her namazda size beddua edeceğim.”⁷⁷

5- Kabrinin gizli oluşu, en ezici tarihi belgedir

Fâtıma'nın hilafeti gasp edenlere vurduğu son darbe, pak kabrinin gizli kalması yönündeki vasiyeti idi, vasiyetinde Emîrelmü'minîne şöyle buyurdu:

“Sana vasiyet ediyorum, bana zulmedenlerden ve hakkımızı gasp edenlerden hiç biri benim cenazeme katılmasınlar; çünkü onlar benim ve Allah Resûlü'nün düşmanlarıdır. Onlardan ve onların takipçilerinden hiç birinin benim namazımı kılmalarına müsaade etme ve beni gece vakti defnet, onların gözlerinin ağırlaştığı ve uykuya daldıkları zamanda.”⁷⁸

Bu vasiyet Peygamberin makamının vârisi olduğunu iddia eden hilafet için ağır bir darbe oldu. Kıyamete kadar sürecek bir darbe ve halifelerin hükümetlerini mahkum eden, onların Zehra-i Merziye'nin gözünde adil olmadıklarının canlı ve kalıcı bir belgesi oldu.

6- Ali'nin şahsına yapılacak suikast komplosuna karşı duruş

Emîrelmü'minînin muhalifleri, Peygamberin vefatından sonra Ali'ye öylesine sert bir sansür uygulamışlardı ki, Sakife olayında Muhacir'in önde gelenlerinden bir kişi bile Ali'nin adını hilafete layık kişi olarak ağzına almamış ve Ali'nin bütün hizmet ve fedakârlıklarını unutmışlardır. Hatta öyle ki, hilafet konusunda o büyük şahsiyetle meşveret dahi etmemiş ve onun gözlerinden

⁷⁷ Bkz. Allâme Meclisî, a.g.e., c. 43, s. 198-199; İbni Kuteybe ed-Dineverî, a.g.e., c. 1, s. 31.

⁷⁸ İbni Fettâl en-Nişâbü'rî, a.g.e., c. 1, s. 151; bkz. Allâme Meclisî, a.g.e., c. 43, s. 192.

uzakta Peygamberin tayin ettiğinin aksine başka birini seçerek ona biat etmişlerdir.

Ali var olan sakıncalardan dolayı haklarını savunamamıştır. Böyle şartlarda Hazret-i Zehra, Ali'yi yok etme komplosunu ve bunun sonuçlarını çok iyi kavrayıp, yapacağı mücadelede Ali'nin yüce ve seçkin şahsiyetini tanıtmayı birincil hedef olarak belirlemiştir. O yüce hanım efendi hiç kimsenin Ali'nin adını anmaya cüret edemediği şartlarda, Emîrelmü'mininin parlak geçmişini vermiş olduğu hutbelerde dile getirmiş ve onun seçkin çehresini yeni Müslüman olanlara anlatmıştır. Bazen, İslam'ın ilk yıllarındaki ölüm kalım savaşlarında Ali'nin mücahitliğinden bahsetmiş, onun cesaretini, fedakârlığını ve kahramanlığını insanlara hatırlatmış,⁷⁹ bazen de Ali'nin Allah katında ve Peygamber nezdindeki makam ve şanını dile getirmiştir.⁸⁰ Bu şekilde yüksek sesle, feryat edercesine Resûlullah'tan sonra kelimetullahtan en fazla haberdar olan ve İslam hakimiyetini diriltmeye hakkı olan kimseyi eve hapsettiklerini ilan etmiştir. Öyle ki, ne zaman İslam tehlikede olsa, Allah Resûlü onun vasıtasıyla İslam'ı tehlikeden kurtarmıştır.

Zehra-i Merziye, Ali'nin hükümetini, Peygamberin hükümeti, nübüvvet ve risaletin devamı olarak görüyordu. Emîrelmü'mininin evini vahyin indiği ev, Ali'nin şahsiyetinin de dünya ve ahiret işlerinde bilgin olarak tanınılıyordu ve onu bir kenara itmeyi büyük ve aşkar bir hüsrân olarak kabul görüyordu.⁸¹

Hazret-i Zehra'nın bir diğer aydınlatıcı girişimi de bu ihtilal hareketinin mahiyetini ve Ali'ye karşı yürütülen siyasî savaşın köklerini ifşa etmektir. Hazret-i Zehra, Ali'yi sahneden çıkaran kimse-lerin, o hazretin din muhalifleri karşısındaki şiddetli tutumunu,

⁷⁹ Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî, *a.g.e.*, c. 1, s. 100-101; Ahmed bin Abdulazîz Cevherî Basrâ, *a.g.e.*, s. 141; İbni Ebî'l Hadid, *a.g.e.*, c. 16, s. 250.

⁸⁰ Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî, *a.g.e.*, c. 1, s. 100-101; Ahmed bin Abdulazîz Cevherî Basrâ, *a.g.e.*, s. 141.

⁸¹ Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî, *a.g.e.*, c. 1, s. 108; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 160; İbni Ebî'l Hadid, *a.g.e.*, c. 16, s. 233.

İslam düşmanları ve aç gözlüler karşısındaki kesinliğinden korktuğuna inanıyordu. Onlar biliyorlardı ki, Ali adaletin uygulanmasında zerre kadar ihmalde bulunmayacaktır ve ilahî hükümlerin gerçekleşmesi yolunda ölümden bile çekinmeyecektir. Bu yüzden şahsî hedeflerine ve nefsi arzularına kolayca ulaşabilmek için onu kenara ittiler. İslam Peygamberinin kızı şöyle buyuruyor:

*“Hangi sebepten dolayı Ebu'l Hasan'dan intikam aldılar? Allah'a yemin olsun! Kılıcının sertliğinden, ölümden korkusuzluğundan, savaşta onlara karşı yapacağı hamlenin şiddetinden ve onları cezalandırıp vereceği zarardan, onun Allah yolunda öfkelenmesinden dolayı ondan intikam aldılar.”*⁸²

Belki de o günlerde ashabın ve tâbiinin bir çoğu ve yeni Müslüman olmuş kimseler, Ali'yi bir kenara iten ellerin, nefislerinden dolayı böylesi bir günaha düşmüş olabileceklerine inanamıyorlardı; çünkü onlar da zâhirde yıllarca Peygamberin emri altında kılıç salmış ve İslam'a hizmet etmiş kimselerdi. Bu yüzden kimse onlar hakkında kötü zanda bulunmaya ve onları dinsizlikle, ihanetle itham etmeye cüret edemiyordu. İnsanlar iki gruba ayrılmıştı: Bir grup Ali'ye karşı olan düşmanlığın ve karşıtlığın kökeninden habersizdi. Diğer grubun ise hakikatleri ortaya koyacak cesaretleri yoktu. Ancak Hazret-i Zehra büyük bir cesaretle onların kindar tutumlarının mahiyetini ifşa etti ve mevlaya karşı olan fâsid düşmanlığın köklerini açıkça ortaya koydu. Hazret-i Fâtıma bu hareketiyle Sakife olayının karmaşık gibi görünen açıklamasını kolay hale getirerek, Ali'nin yalnızlık ve mazlumluğunun sırrını açtı.

7- Seçkinlerin hoş görüşü ile mücadele

Ehl-i Bey'ti kenara itme komplosu ve onların siyasî, sosyal ve ekonomik haklarının gaspı ashaptan bir kaç fırsatçı vesileyle şekillenmedi, aksine gerçek olan, diğer sahabenin tolerans ve hoşgörüsü bazı makam peşinde olan ve aç gözlü unsurların Ehl-i Bey'ti

⁸² Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî, *a.g.e.*, c. 1, s.108; el-Erbilî, *a.g.e.*, c. 1, s. 492; İbni Ebî'l Hadid, *a.g.e.*, c. 16, s. 233.

apaçık ilahî haklarından mahrum etmesine sebep oldu. Eğer Ensar ve Peygamber ailesine yakınlık duyan diğerleri, Muhacirlerden ve Kureyş kabilesinden daha faal olarak meydanda olsalardı ve ciddi bir şekilde Ali'nin hilafetini ve Hz. Zehra'nın mali haklarını talep etselerdi bu acı olaylar gerçekleşmeyecekti.

Onlar, meşhur sahabeler ve toplumun seçkinleri olarak suskunluklarıyla bu komplonun şekillenmesine ve olgunlaşmasına uygun ortam hazırladılar. Bu yüzden Hazret-i Zehra onları kınadı ve açıkça onlara serzenişte bulundu, böylece ashabın seçkinlerinin icmasının halifeye biatin hücceti olmasını engelledi. Sıddıka-i Tahire bu hamlesiyle sahabenin adaletli olduğu düşüncesinin bâtil olduğunu ilan etti ve “ehli hal ve akd”ın icmasının hakkı ve bâtili teşhiste yanlış olarak kabul etti.

Fâtıma'nın bakışına göre eğer ashab, hoşgörü ve tembelliği bir kenara bırakıp ciddi bir şekilde sapmaların karşısında dursaydı, sorunlar hallolacak ve işler doğru bir şekilde ilerleyecekti. Aynı şekilde Hz. Zehra Fedek'in gaspından dolayı halifeler aleyhine delilleri sıralarken, Ensar'a dönerek şöyle buyurmuştur:

“Ey necip topluluk, milletin güçleri ve İslam'ın muhafızları! Benim hakkım konusunda bu görmezden gelme ve benim adalet talebim karşısındaki bu vurdumduymazlığın sebebi nedir? Acaba babam, Allah Resûlü şöyle demedi mi: ‘Herkesin (hürmeti) onun evlatlarında korunur.’ Ne kadar çabuk bu amellere bulaştınız ve bu zayıf keçi ne kadar da aceleyle suyu ağzından burnundan püskürttü. Oysa sizler çaresini aradığımız şeyde bize yardım edebilirdiniz ve sizin bizim istediğimiz ve kastettiğimiz şeyi (himaye etmenizi) yapacak gücünüz vardır.”

Muhacir ve Ensar'dan hanımlar ziyaretine geldiğinde, hemen hemen konuşmasının başından sonuna onların kocalarını kınadı ve sözlerinin sonunda, onların Peygamberin vasîsine karşı hilafet konusunda ilgisiz kalmalarının kötü akıbetini hatırlatıp, onları zorbalık ve karmaşa dolu yarınlarla korkuttu.”⁸³

⁸³ Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî, a.g.e., c. 1, s. 109; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 43, s. 161.

Fâtıma'nın bu hareketi, Medine'deki evlerin içlerinde bir tufan meydana getirdi. Suveyd bin Gulfe şöyle diyor: “Kadınlar Fâtıma'nın sözlerini kocalarına naklettiler ve onlar özür dilemek için o hazretin huzuruna gelerek şöyle dediler: ‘Eğer Ebu'l Hasan diğerine biat etmeden önce bu meseleleri bize anlatsaydı, hiç kimseyi ona tercih etmezdik.’”⁸⁴

Hakikat şudur ki, onların Ali'nin üstünlüğü konusunda hiç bir şüpheleri yoktu ve Gadir-i Humm'da ona biat etmişlerdi, ancak bu kez hoş görülme ve müsamahakar bir siyaset ile ahitlerini bozmuşlardı, bu yüzden Hazret-i Zehra onların özrünü kabul etmedi⁸⁵ ve yaptığı konuşmada şöyle buyurdu:

“Henüz sizin ahdinizin ve kararınızın (Gadir-i Humm'da Ali'ye yaptığımız biatin) üzerinden fazla bir zaman geçmemiştir, yara derindi, henüz kapanmamıştı ve iyileşmemiştir. Henüz Peygamber defnedilmemiştir ki, sizler istediğinizi yaptınız ve fitneden korkuyoruz diye bahane ürettiniz, ama fitne ateşine düştünüz ve doğrusu cehennem ateşi kafirleri kuşatır. Sizler nere, fitne ateşini söndürmek nere?”⁸⁶

⁸⁴ Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî, *a.g.e.*, c. 1, s. 109; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 161.

⁸⁵ Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî, *a.g.e.*, c. 1, s. 109; Allâme Meclisî, *a.g.e.*, c. 43, s. 161.

⁸⁶ Ahmed bin Abdulaziz Cevherî Basrâ, *a.g.e.*, s. 141; Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib et-Tabersî, *a.g.e.*, c. 1, s. 101.

Beşinci Bölüm

Sorular ve Cevaplar

1- Neden Hazret-i Fâtıma sahip olduğu bunca makam ve faziletlere rağmen Peygamber olarak seçilmedi?

Her ne kadar peygamber kendisine vahyin nazil olduğu kişiye de bu, vahiy alan herkesin peygamber olacağı anlamına gelmez. Çünkü vahiy bazen haber verme (inbâî) amaçlıdır, bazen ise teşriîdir, aynı şekilde nübüvvet de bazen haber verici bir nübüvvetir ve bazen de teşriî (şeriat getiren) bir nübüvvetir.

Kur'an teşriî nübüvvet meselesini risalet şeklinde beyan ederek -çünkü uygulamaya yönelik bir iştir ve halkla iç içe olmayı gerektirir, savaş ve barışta önderlik, mali meselelerde ve malların kullanılması meselelerinde, toplumsal işlerin düzenlenmesini üstlenmektedir- erkeklerin ihtiyarına vermiştir ve Nahl Sûresi'nde şöyle buyurmuştur:

*“Biz senden evvel kendilerine vahyettiğimiz erkeklerden başka (peygamberler) göndermedik. Eğer bilmiyorsanız, zikir ehline sorun.”*¹

Şu halde risalet, topluma rehberlik, helal ve haramın, farz, müstehab, mekruh, mubah ve benzeri şeylerin beyan edilmesi anlamına gelir, bu özel bir nübüvvetir, çünkü uygulamaya yönelik bir

¹ Nahl Sûresi, 43.

makam olduğundan erkeklerin sorumluluğuna verilmiştir. Ancak bilgilendirme nübüvveti, bir kimsenin vahiy yoluyla dünyada neler olduğunu, dünyanın yarınlarının ne olacağına, kendi geleceğiyle ilgili ve başkalarının geleceğinin ne olacağına dair haber alması anlamına gelmektedir. Bu türden olan nübüvvet velâyete karşılık gelmektedir, teşriî nübüvvet ve uygulamaya yönelik risalete değil. Her ne kadar bu türden olan nübüvvet risalet ve teşriî nübüvvetin öncülü ise de erkeklere has değildir, aksine kadınlar da bu makama ulaşabilirler.²

2- Neden 124 bin peygamber ve 14 Masum içinde bir tane kadın vardır?

Sadece bir kadının, yani Mutahhara-i Zehra-i Merziye'nin masum olduğuna dair bir bilgi yoktur. Zeyneb-i Kübra ve Fâtıma-i Masume gibi başka diğer kadınların masum olmadığına dair bir delil yoktur.

Nübüvvet ve risaletin öncülü velâyet makamıdır ve insanın kemali Allah'ın velisi makamına ulaşmaktır ki, bu makam, kadın ya da erkeğe has değildir. Asiye, Meryem, Zehra, Zeyneb-i Kübra ve Hazret-i Masume gibi büyük kadınların her biri kendilerine has makam ve dereceleri koruyarak velâyet makamına ulaşmış olabilirler. Demek ki, bütün peygamberlerin erkek olması, manevî kemalin erkeklere has bir şey olduğu anlamına gelmez, aksine manevî kemal velâyete has bir şeydir ki, ilahî velâyette kadın ve erkek arasında bir fark yoktur ve her ikisi de Allah'ın velisi olabilirler.³

3- Acaba Hz. İbrahim'in zürriyetinden bütün salih ve adil olanlar, Hz. Fâtıma da dahil imamet makamına ulaşmışlar mıdır?

Hazret-i İbrahim'in duasına göre onun salih ve adil olan bütün zürriyeti imamet makamına ulaşmışlardır. Elbette imamet iki

² Abdullah Cevâdi Âmulî, *Zen der Âyine-i Celâl ve Cemâl*, s. 167.

³ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Nesîmi Endişe Defter-i Evvel*, üçüncü baskı, Kum, Neşr-i İsrâ, 1388 ş., s. 83-84.

kısımdır: Velâyetle bağlantılı olan “melekûtî imamet” ve işlerin idaresi ve rehberlikle bağlantılı olan “mülkî imamet.” En önemli makam insanın itikadî, ahlakî, amelî ve ibadî alanlarıyla ilgili olan melekûtî imamettir ve yüce âlemlere yükselmektedir:

“Güzel söz O’na yükselir, salih amel de O’nu yükseltir.”⁴

Melekûtî imamet, yol, yol gösterici, sırat-ı mustakim ve bir rehber gerektiren manevî sülûktür. Bu sırat-ı mustakim, kul ile Mevla arasında olan kesintisiz hak yoldur.

İnsanın akide, ahlak ve ibadet açısından kılavuzu, masumun akide, ahlak ve ibadetidir, yani İmamın namazı bütün namazların önündedir ve ümmetin namazları, onun namazından sonra yükselmektedir. İmamın akidesi önden hareket etmektedir ve ümmetin akidesi onun peşinden gelmektedir. “Her kim namazı ilk vaktinde kılsa Zamanın İmamına uymuş olur” sözünün delili, İmamın zamanın ilk vaktinde namazını kılıyor olmasıdır. Yoksa İmamın farklı bir ufukta bulunan yerde olması mümkündür, dolayısıyla dünyanın doğusunda ve batısında her kim namazını ilk vaktinde kılsa, “Zamanının İmamı”na uymuş demektir.

Melekûtî imamette ahlak, akide, ameller ve hepsinden öte insanların ruhları imamın akide, ahlak ve amelîne bağlanmakta ve onunla sıfat kazanmaktadır. Çünkü bütün bu işler ruhların sıfatlarındandır ve eğer ruhlar yükselmek isterlerse Masum İmamın pak ruhu onların önünde bu kervana kılavuzluk edecektir. Demek ki, ruhların imamı, imamın ruhu, akide ve ahlakların imamı da imamın akide ve ahlakıdır ve İbrahim’in bütün masum ve salih zürriyeti de böylesi bir melekûtî imamete sahiptir ve bunların en yüce ve seçkini de ehlibeyte aittir ki, Sıddıka-i Kübra’nın mübarek varlığı bu pak nurların en bariz örneği olarak kabul edilmektedir.

Ancak uygulamaya yönelik işlerin rehberliği olan, halka temas halinde olmayı, savaşa ve barışa katılmayı gerektiren ve erkeklerle ilgili olan risalet ve nübüvvet görevleri kadınları kapsamaz.⁵

⁴ Fatır Sûresi, 10.

⁵ A.g.e., s. 88-90.

4- Neden Peygamberin nesli değerli kızı Fâtıma yoluyla devam etmektedir, oysa örfte nesebin ölçüsü erkeklerdir?

Din eksenli kültürde, küçük toplumun oluşturulma kaynağı (aile, aşiret ve kabile) kadındır ve bu, kadının büyüklüğünün ve etkisinin göstergesidir. Mesela Nisa Sûresi'nin ilk ayetinde akrabalıktan bahsetmektedir:

*“Sakinin Allah'tan ki, onunla haklarınızı dilemektesiniz ve akrabalık hukukuna da riayet edin.”*⁶

Her ne kadar ayetin başında ana söylem erkekler için olsa da (*“Ey insanlar sizi tek bir nefisten yaratan, ondan eşini yaratan ve her ikisinden birçok erkek ve kadın türetip-yayan Rabbinizden korkup-sakinin.”*), ancak toplumu sadece erkeklerin oluşturduğu düşünülmesin diye, hemen ardından kadının yaratılışını tek bir hakikat olarak açıklıyor ve sonra pek çok fikhî hükmün ana eksenini oluşturan akrabalığa işaret ederek, toplumun oluşmasında büyük payın, aile oluşturma ve diğer küçük toplulukların ana eksenini olarak kadının bilinmesi gerektiğine işaret ediyor.

Kur'an-ı Kerim'in açıklamasında, küçük topluluğun mihveri olarak erkeğin sulbü değil, kadının rahmi baz alınmıştır, onun yaratılmasından sonra, büyük topluluk küçük toplulukların bir araya gelmesinden oluşmaktadır. Kirli suların bir araya gelerek temiz bir deniz oluşturmasının mümkün olmaması gibi, kirli aile topluluklarından ve sağlıklı olmayan rahimlerden de asla Medine-i Fâzıla meydana gelmeyecektir.

Her ne kadar insanın yaratılışı sulb ve kaburgaları yoluyla olsa da (*“Belden çıkar ve kaburga kemiklerinin arasından.”*)⁷ akrabalıkları birbirine bağlayan ve mahrem kılan bağ erkeğin sulbü değil, kadının rahmidir. Dolayısıyla, herkes yakın akrabaya (evlatlar, amca, hala, teyze ve dayı) “erham” demektedir, çünkü tek rahimle bağlantılıdır.

Kur'an-ı Kerim küçük topluluklar hakkında şöyle buyurmaktadır:

⁶ Nisa Sûresi, 1.

⁷ Tarık Sûresi, 7.

“Ey insanlar, gerçekten, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve ‘birbirinizi tanumanız ve tanışmanız’ için sizi halklar ve kabileler (şeklinde) kıldık.”⁸

“Ve öyle bir mabuttur o ki bir katre sudan insanı yaratmış ve ona ana baba tarafından soy sop (neseb), karı koca tarafından akrabalık (sihriyet) vermiştir ve Rabbinin, her şeye gücü yeter.”⁹

Birinci ayette küçük toplumun (kabile ve şube) ortaya çıkışının kökeni erkek ve kadındır, ancak onları birbirine bağlayan şey “rahâmat”tır (kadının rahmi) “selâbet” (erkeğin sulbü) değil. İkinci ayette de sebebi nesepten ayırmıştır, ancak o ikisini birbirinin karşısına koymamıştır, aksine şöyle buyurmaktadır: “Ve öyle bir mabuttur o ki bir katre sudan insanı yaratmış ve ona, ana baba tarafından soy sop (neseb), karı koca tarafından akrabalık (sihriyet) vermiştir” demiştir. Buradan anlaşılan sebepsel bağlar (evlilik yoluyla oluşan damatlık) İslam’da nesebî bağlara katılmaktadır. Yüce Peygamberin Hz. Ali ve Hz. Zehra’nın düğünlerinde okuduğu nikah akdi hutbesinden ve yine İmam Rıza’nın, Hz. Cevad’ın düğün töreninde okuduğu nikah akdi hutbesinden¹⁰ de anlaşılmaktadır:

“Muhakkak ki Allah damatlığı (sihriyyet) nesebe bağlamıştır.”¹¹

Yani tıpkı neseb, mahremiyet ve rahimler gibidir ve yabancılar rahim mahremiyetiyle bir diğerinin akrabası olurlar; her ne kadar rahimlerin bütün hükümleri onlar hakkında geçerli olmasa da böyledir.

Özetle, kadın, rahimlerden doğan bağlarda ve küçük toplulukların oluşumunda belirleyici bir paya sahiptir. Bu yüzden Kur’an ayetlerinin ve tarihî gerçeklerin şahidliğinde her ferдин torunları, ister kızı yoluyla isterse oğlu yoluyla olsun, onun evladı hükmündedir ve bu sebeple Hazret-i Zehra’nın çocuklarına da İslam Peygamberinin evlat ve zürriyeti denilmektedir.¹²

⁸ Hucurat Sûresi, 13.

⁹ Furkan Sûresi, 54.

¹⁰ Bkz. el-Kuleynî, a.g.e., c. 5, s. 373-374.

¹¹ el-Erbilî, a.g.e., c. 1, s. 349; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 43, s. 119.

¹² Bkz. Abdullah Cevâdi Âmulî, *Tesnîm*, c. 17, s. 547-549.

Tarihî bir örnek:

Harun Reşid, İmam Kâzım ile olan münazaralarında, hazrete pek çok sorular sordu, bu sorulardan biri de şuydu: “Sizler hangi delile dayanarak Allah Resûlü’ne vâris olduğunuzu iddia ediyorsunuz, oysa Peygamber dünyadan ayrıldığında amcası hayattaydı ve bu durumda artık amcazadesi olan Ali bin Ebî Talib’den önce gelmez mi?” İmam Kâzım, geçmişte Emîrelmü’minîn’in imamet ve hilafetini kabul etmiş olan Harun Reşid’e onun sözlerini şâhid göstererek şöyle cevap verdi: “*Ali ibni Ebî Tâlib, bir kimsenin çocuklarından biri sağ olduğu müddetçe, şahsın anne babasından ve eşinin haricinde bu çocuklardan başka hiç kimse miras alamaz, bu çocuklar ister erkek olsun isterse kız, böylesi şartlar altında tek evlat dahi olsa, artık ikinci dereceden vâris olan şahsın amcası miras alamaz. Kız çocuklarının mirastan mahrum bırakılması bidatinin ve yanlış uygulamasının Kur’an’da temeli yoktur. Tam tersine Teym kabilesinin (birinci halifenin kabilesi), Ady kabilesinin (ikinci halifenin kabilesi) ve devamında Benî Ümeyye kabilesinin fertlerinin şahsi hedeflerinden dolayı buna inandılar ve Kur’an’ın tersine, amcayı baba hükmünde algıladılar, oysa böylesi bir görüş sadece onlar tarafından beyan edilmiştir ve gerçekliği yoktur, Peygamberin sünnetinde de mevcut değildir.*”

Harun Reşid devamında şöyle sordu: “Neden sizi Peygamberin evladı olarak çağırmalarına izin veriyorsunuz, oysa sizler Ali bin Ebî Talib’in çocuklarısınız ve çocuklar anne yoluyla bir kimseye mensup olmazlar, Peygamber de sadece sizin annenizin babasıydı?” İmam Kâzım Abbâsî halifesine şu şekilde cevap verdi: “Eğer Allah Resûlü senin kızlarından birini eş edinmek isterse, kabul eder miydin?” Harun: “Subhanallah! Neden kabul etmeyeyim, böylesi bir övünçle Arap’a, Acem’e ve Kureys’e karşı iftihar edip, gurur duyardım.” dedi. İmam buyurdu: “Bil ki, ne Allah Resûlü bizden böyle bir şey ister ve ne biz böyle bir şeye izin veririz.” Harun sordu: “Neden izin vermiyorsunuz?” İmam buyurdu: “Çünkü Allah Resûlü bizim babamız, evlatlarımızın babası sayılmaktadır ve senin de bildiğin gibi baba, kız çocuğunun mahremidir, oysa sen Peygamberle böylesi bir yakınlığa sahip değilsin ve böylesi bir

mahremiyet senin ve çocukların için mevcut değildir.” İmam Kazım devamında Kur’an’dan delil getirerek şu ayeti kerimeyi okudu: “Onun soyundan Davud’u, Süleyman’ı, Eyyub’u, Yusuf’u, Musa’yı ve Harun’u hidayete ulaştırdık. Biz, iyilik yapanları işte böyle ödüllendiririz. Zekeriya’yı, Yahya’yı, İsa’yı ve İlyas’ı da (hidayete erıştirdik.) Onların hepsi salihlerdendir.”¹³ “Ey halife! İsa’nın babası kimdi?” Harun cevap verdi: “İsa’nın babası yoktu.” İmam buyurdu: “Kur’an onu annesi Meryem yoluyla İbrahim’in evlatlarından olarak kabul ediyor. Şu halde bil ki, biz de aynı sebeple, annemiz Fâtıma-i Zehra yoluyla, Peygamberin evlatları olarak kabul ediliz.”¹⁴

5- Acaba Fâtıma bir efsane midir yoksa ulaşılması mümkün bir model midir?¹⁵

Acaba Hazret-i Fâtıma’nın sahip olduğu yeterlilik ve liyakat nispeten de olsa diğer kadınlar için ulaşılabilir midir, yoksa ulaşamaz mı? sorusunun cevabı için bir mukaddime beyan edilecektir.

Kadının hükümleri ve vasıfları iki kısımdır: Birinci kısım, onun asli olarak kadın olmasına yöneliktir ki, asırların geçmiş olması onda her hangi bir farklılık meydana getirmez, tıpkı örtünmenin gerekliliği, iffet, ibadî ve ibadî olmayan yüzlerce kadına mahsus hükümler gibi ve kadınlar arasında bu ortak noktada hiç bir farklılık yoktur. İkinci kısım, onun terbiyeti ve yetiştiriliş şekline yöneliktir ki, eğer kadınlar doğru eğitimin ve terbiyenin ışığında yetiştirilirse, erkekler gibi düşünüp akleder ve tedbir sahibi olurlarsa, bu açıdan kadın ve erkek arasında bir ayırım olmayacaktır ve eğer bazen farklılıklar görülse de bu farklılıklar erkekler arasında da görülen cinsten olacaktır.

Eğer yetenekli kadınlar medreselere ve üniversitelere gitme imkânı bulur, erkek talebe ve öğrenciler gibi bilim ve ilahî öğretileri öğrenirlerse dünya görüşü, insanı tanıma, dünyayı tanıma, ahi-reti tanıma konularında ve diğer İslamî meselelerde tam bir bilgiye

¹³ Enam Sûresi, 84-85.

¹⁴ Şeyh Sadük, *Uyûn-u Ahbârü’r-Rızâ*, c. 1, s. 81-84.

¹⁵ Abdullah Cevâdi Âmulî, *Zen der Âyine-i Celâl ve Cemâl*, s. 37.

sahip olurlarsa ve onların dinî öğrenim ve tebliğleri erkekler gibi dinî olursa, acaba bu durumda hâlâ kadınları eleştiren içerikli rivayetler ve kadınlarla meşveret etmekten sakındıran hadisler ve onların akıllarının ermediği konusunda ortaya konan deliller geçerli olacak mıdır? Tıpkı birinci kısımda söz konusu edildiği gibi onların bütün meselesi zâtları itibarıyla kadın olmaları mıdır?

Hazret-i Ali kadınların aklını eleştirdiği bir hutbesinde şöyle buyurmuştur:

*“Ey mertlere benzeyen namertler, çocuklar gibi (küçük) akıllar, yeni zıfafa giren kadınlar gibi (her şeyi toz pembe gören) akıllar!”*¹⁶

Yine başka bir beyanında şöyle buyurmuştur:

*“Kadınlarla (kendilerini ilgilendirmeyen hususlarda) istişare etmekten kaçın. Çünkü, onların (bu konudaki) görüşleri eksik ve zayıf, azimleri gevşektir.”*¹⁷

Acaba bu tür rivayetler araştırmacı ve bilgin kadınları da kapsar mı? Acaba onların aklının bakış açısı olarak sadece kadın olduklarından dolayı tıpkı çocukların akli gibi olduğunu, irade ve azimlerinin ameli akılda zayıf ve gevşek olduklarını söylemek mümkün müdür? Yoksa tam tersine bu deyimler, daha çok o değerli sınıfı doğru eğitim ve öğretimden uzak tutmaktan mı kaynaklanmıştır? Eğer bu tür işlerde şartlar kadın ve erkek için eşit olsa, şerefli kadın sınıfının, erkek sınıfından daha aşağı olmayacaktır ve İslam İnkılabı'ndan sonra görüldüğü gibi çeşitli alanlarda kendi üstünlüklerini ortaya koymuşlardır.

Özetle bazı kadınların akıllılıkları ve dehaları çok eski zamanlara dayanmaktadır ve onların erkeklere oranla kabul edilebilirliğinin tarihî belgeleri vardır. İslam yeni bir din olarak cahiliyetin beşiği olan Hicaz'da ortaya çıktığında, onun haklılığının bilinmesi için teorik akıl açısından yüksek bir zekâyâ muhtaçtı ve ameli akıl yönüyle kabul edilmesi için çelik gibi bir kararlılığa ihtiyacı vardı, bu şekilde her türlü tehlikeye göğüs gerdi. Bu yüzden, o şartlarda

¹⁶ *Nehcü'l Belâğa*, Hutbe 27.

¹⁷ *Nehcü'l Belâğa*, Mektup 31.

bir kimse diğerlerinden önce Müslüman oluyorsa bu onun özel ve seçkin biri olduğunu gösteriyor ve onun için bir fazilet olarak kabul ediliyordu, tıpkı Hazret-i Ali'nin ilk Müslüman oluşunun onun için bir fazilet sayılması gibi.

Bu şekilde, kocalarından önce Hanif dini İslam'ı kabul edip, onun hakkaniyetini delillerle bulup ve sağlam bir azimle beraber ona iman eden kadınların akıllılık ve zekâlarını görebiliriz. Oysa birçok erkek sadece onu kabul etmekten kaçınmakla ve onun hakkaniyeti konusunda tereddüt etmekle kalmayıp, onun nurunu söndürmek için çaba sarf etmişlerdir. Örnek olarak, Malik bin Enes (h.k. 95 - 179) *Muvatta* kitabında şunları nakleder: “Kocaları kâfir olan bir grup kadın Müslümanlığı kabul etmiştir tıpkı, Velid bin Muğirenin kızı, Safvan bin Umeyye'nin karısı gibi ve yine Haris bin Hişam'ın kızı, İkrime bin Ebû Cehil'in kızı Ümmü Hekim gibi, bunlar kocalarından önce Müslüman olmuşlardır.”¹⁸

6- Hazret-i Fâtüma'nın yaratılmadan önce imtihan olması nasıl mümkündür?¹⁹

Hazret-i Siddıka-i Zehra'nın ziyaret namesinde şöyle geçmektedir:

“*Selam sana ey mümtehine (imtihan edilmiş hanım)! Yaratanın seni yaratmadan önce imtihan etti ve sen bu imtihan karşısında sabır gösterdin.*”²⁰

Bu sözlerde o hanımın imtihanını nasıl tasavvur edebiliriz? Bu soru, Pak İmamlar, onların önderlikleri konusunda ve onların önceki ümmetlere imametleri konusunda da gündeme gelmektedir.

Yaşamış olduğumuz bu evre somut varlığın son merhalesi ve varlığın en aşağı derecesidir. Yani ondan sonra hiç bir merhale

¹⁸ el-İmam Mâlik bin Enes, *Kitâbu'l Muvatta'*, tahkik: Hamd Fevâid Abdullâki, Beyrut, Dâru'l İhyâu't-Teras el-Arabî, 1406 h.k., c. 2, s. 543-545; Abdullâh Cevâdi Âmulî, *Zen der Âyine-i Celâl ve Cemâl*, s. 36-38.

¹⁹ Abdullâh Cevâdi Âmulî, *Edeb Fenâ-i Mukarribân*, c. 1, s. 221.

²⁰ İbni Tâvûs Ali bin Mûsâ, *Cemâlu'l Usbû' bi Kemâli'l Ameli'l Meşrû'*, birinci baskı, Kum, Dâru'l Rızâ, 1330 h.k., s. 32; Şeyh Abbas Kumî, *Mefâtihu'l Cinân*, “Ziyaret-i Rûz-i Yekşenbe.”

bulunmamaktadır, belki sonrası yokluktur. Dolayısıyla, bu tabii evre dünya adını almıştır.²¹ Bu merhaleden önce başka merhaleler vardır ki, derece olarak daha güçlü ve yüksek varlığa sahiptirler ve o merhaledeki yaratılış düzeni, varlığın gelişmişlik ve yoğunluğu esasına dayanmaktadır ve yaratılış düzeni önceki evrede bu evrede olan düzenin dışında olduğundan, bu açıdan bir kişinin babasından önce yaratılmış olması problem teşkil etmemektedir.²² O merhalede bu “on dört temiz nur” diğerlerinden önce yaratılmıştır, hatta diğerleri onların varlığının bereketiyle varlık elbisesini giymişlerdir. Resûlullah’tan gelen bir rivayette de şöyle denilmektedir:

*“Allah’ın yarattığı ilk şey benim nurumdur.”*²³

Rivayette şöyle nakledilmiştir: Bir gün Nebi-i Ekrem bir grup ashabıyla oturmuştu, ansızın Emîrelmü’minîn yanlarına geldi. Resûlullah buyurdu: “Merhaba, babasından kırk bin yıl önce yaratılmış olan kimseye.” Dediler ki: “Ey Allah’ın Resûlü! Acaba bir çocuğun babasından önce yaratılmış olması mümkün müdür?” Buyurdu: “Evet, Allah, Âdem’i yaratmadan kırk bin yıl önce beni ve Ali’yi bir nurdan yarattı, sonra onu ikiye ayırdı. Sonra da benim ve Ali’nin nurundan eşyayı yarattı. Sonra bizi arşının sağ tarafına aldı, sonra biz Allah’ı tesbih ettik ve melekler de, biz tehlil (Lâ ilâhe illallah) dedik, melekler de, biz tekbir getirdik, melekler de bizimle beraber getirdiler. Şu halde her kim tesbih ve tekbir getiriyorsa bu, Alinin öğretisinin bereketiyledir.”²⁴

²¹ “Dünya”, “Fu’lâ” vezininde, “ednâ” kelimesinin müennesidir, ism-i tafdil ve en aşağı anlamındadır. Bazıları da dünyayı “el-ne’âl” yani varlık âlemine açılan koridor (ayakkabıları çıkarma yeri) olarak tabir etmektedirler.

²² Yani bir kimsenin sonradan dünya evresinde babası olmasının, yoksa babalık ve kızlık buradaki anlamıyla o evrede bir anlam ifade etmemektedir.

²³ Muhammed bin Ali el-İhsâi İbni Ebî Cumhur, *Avâlî el-Liâlî el-Azîziyet-u fi’l Ehâdisi’-d-Diniye*, tahkik: Ağa Mücteba Muhammedî Irâkî, birinci baskı, Kum, İntişarât-i Seyyidu’ş Şühedâ, 1405 h.k., c. 4, s. 99; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 25, s. 22.

²⁴ ed-Deylemî, *İrşâdu’l Kulûb ilâ Sevâb*, c. 2, s. 404; Allâme Meclisî, a.g.e., c. 25, s. 24.

Rivayetler arasında bu türden haberler çoktur ve varlığın önceki merhalesine işaret ederler. Bu yüzden o yüce şahsiyetlerin geçmiş ümmetlere lider ve önder oluşları, dünya merhalesinin, hakikatinin gölgesinde kaldığı o evrede başlamaktadır. Bu tahlile göre, sonradan değil önceden de önderdiler. Bu tür rivayetlerin içinde onların meleklerle rehberlik ve önderlik ettikleri açıktır, aynı şekilde bu rivayetlerde onların diğer varlık âlemlerinde de (zer, ervah...) rehber ve önder oldukları anlaşılmaktadır. Eğer sıradan insanlardan daha üstün ve güçlü varlıklar olan melekler onların önderlik ve rehberliğinin altındalarsa, cinler de daha önceki evla yoluyla onların önderlikleri altında olacaklardır.

Ancak iki cihanın hanım efendisi Hazret-i Zehra'nın yaratılıştan önceki imtihanı konusu, şu anlama gelmektedir ki, Allah Resûlü'nün değerli kızı o evrede, öyle bir haldeydi ki, eğer o hal bu evreye yansısı, bir imtihan şeklinde oluşacaktır. Ancak o hal nedir? Şimdilik bunun bilgisini ehli olanlara bırakmamız gerekmektedir.

7- Ezan ve kamet arasında Hazret-i Zehra'nın faziletlerine şahadet getirmenin hükmü nedir?²⁵

“Eşhedu enne Fâtümetü'z-Zehrâ ismetallâhi'l-Kübra ve hüccetallâhi ala'l-hucecih” kelimesinin sevap kastıyla Emîrelmü'mininin velâyetine şahadetin ardından söylenmesinin hükmü hakkında şunu söylemek lazımdır:

a- Hazret-i Fâtüma'nın ismet ve masumiyeti hakkında hiç bir tereddüt yoktur.

b- Hazret- Fâtüma'nın Allah'ın hücceti olduğu konusunda da hiç bir tereddüt yoktur.

c- Zikredilen şahadet, ezan ve kametin dışında söylenmelidir, onları okurken değil.

²⁵ Abdullah Cevâdi Âmulî, *İstiftâât*, s. 28.

Kaynakça

- Abdurrahman bin Abdusselam (894 h.k.), *Nezhetu'l Mecâlis ve Muntehebu'n-Nefâis*, tashih: Abdolvâris Muhammed Ali, birinci baskı, Beyrut, Dâru'l Kütübü'l İlmiye, 1419 h.k.
- Ahmed bin Muhammed bin Hanbel (ö. 241 h.k.), *Müsned-i el-İmam Ahmed bin Hanbel*, Beyrut, Dâr-u Sadr, (Tarih yok)
- Allâme Hillî, Hüseyin bin Yusuf bin Mutahhar (648-726 h.k.), *Keşfu'l Murad fi Şerhi Tecridu'l İtikâd*, tashih: Hasan Hasanzâde Âmulî, dördüncü baskı, Kum, Müessesetu'l Neşru'l İslâmiye, 1413 h.k.
- Allâme Meclisî, Muhammed Bâkır bin Muhammed Takî (1037-1110 h.k.), *Bihâru'l Envâru'l Câmiat-u li'd-Durer Ahbari'l Eimmetu'l Ethâr*, tashih ve tahkik: Araştırmacılar topluluğu, ikinci baskı, Beyrut, Dâr-u İhyâu't-Teras el-Arabî, 1403 h.k.
- Allâme Seyyid Muhammed Hüseyin Tabâtabâî (1321-1402 h.k.), *el-Mizan fi Tefsiri'l Kur'an*, beşinci baskı, Kum, Defter-i İntişarât-ı İslâmî, 1417 h.k.
- Alevî, Muhammed bin Ali bin Hüseyin (5. Yy.), *el-Menâkıb li'l Alevî*, tahkik: Hüseyin Müsevî, Kum, Delil-i Mâ, 1428 h.k.
- Ali bin İbrahim bin Haşim el-Kumî (ö. 307 h.k.), *Tefsir-i Ali bin İbrahim el-Kumî*, tahkik ve tashih: Tayyib Musevî Cezairî, üçüncü baskı, Kum, Dâru'l Kitab, 1404 h.k.
- el-Âmilî, Ali bin Yünus en-Nebâtî el-Beyâzî (ö. 877 h.k.), *es-Sirâtu'l Mustakîm ilâ Mustahki't-Takdîm*, tahkik: Muhammed Bâkır Behbûdî, birinci baskı, Necef, el-Mektebetu'l Haydariye, 1384.
- Âmulî, Abdullah Cevâdî, *Edeb Fenâ-i Mukarribân*, Kum, İntişarât-ı İsrâ.
-----, *İstiftâât*.

- , *İmam Mehdi Mevcû-i Mev'ûd*, altıncı baskı, Kum, İntişârât-ı İsrâ, 1389 ş.
- , *Tecellî Velâyet der Âyet-i Tathîr*, üçüncü baskı, Kum, İntişârât-ı İsrâ, 1388 ş.
- , *Tesnîm*, Kum, İsrâ.
- , *Hemtâyî Kur'an ve Ehl-i Beyt*, birinci baskı, Kum, İntişârât-ı İsrâ, 1389 ş.
- , *Tefsî-ri Mevzû-i Kur'an-ı Kerim*, "Câmia der Kur'an", üçüncü baskı, İntişârât-ı İsrâ, 1389 ş.
- , *Tefsîr-i Mevzû-i Kur'an-ı Kerim*, "Sîre-i Peygamberan der Kur'an", üçüncü baskı, İntişârât-ı İsrâ, 1389 ş.
- , *Tefsîr-i Mevzû-i Kur'an-ı Kerim*, "Hidâyet der Kur'an", üçüncü baskı, İntişârât-ı İsrâ, 1389 ş.
- , *Zen der Âyine-i Celâl ve Cemâl*, on dokuzuncu baskı, Kum, İsrâ, 1388 ş.
- , *Serçeşme-i Endîşe*, Kum, İsrâ.
- , *Surûş-i Hidâyet*, beşinci baskı, Kum, İsrâ.
- , *Şerîat der Âyine-i Marîfet*, beşinci baskı, Kum, İsrâ, 1386 ş.
- , *İyd-i Velâyet*, dokuzuncu baskı, Kum, İsrâ, 1387 ş.
- , *Velâyet der Kur'an*, beşinci baskı, Kum, Neşr-i İsrâ, 1387 ş.
- , *Mead der Kur'an*, Kum, İsrâ.
- , *Nesîmi Endîşe Defter-i Evvel*, üçüncü baskı, Kum, Neşr-i İsrâ, 1388 ş.
- Askerî, Mens'ub be İmâm Hasan bin Ali (232-260 h.k.), *et-Tefsîru'l Mensub ile'l İmâmi'l Askerî*, tahkik: Medrese-i İmâm Mehdi, birinci baskı, Kum, Medrese-i İmâm Mehdi, 1409 h.k.
- el-Ayyâşî, Muhammed bin Mesud bin Ayyaş es-Sellemî (ö. 320 h.k.), *Tefsîru'l Ayâşî*, tahkik: Seyyid Hâşim Resûlî Mahallâtî, birinci baskı, Tahran, el-Matbaatu'l İlmiyye, 1380 h.k.
- Behrânî İsfahânî, Abdullah bin Nurullah (h.k. 12. Y.y.), *Avâlimu'l Ulûm*, tahkik ve tashih: Muhammed Bâkır Muvahhid Ebtehî İsfahânî, birinci baskı, Kum, Müessese-i İmâm Mehdi, 1413 h.k.
- el-Berkî, Ahmed bin Muhammed bin Halid (ö. 274 yahut 280 h.k.), *el-Mehâsin*, tashih: Celâleddin Muhaddis, ikinci baskı, Kum, Dâru'l Kütübü'l İslamiye, 1404 h.k.
- Beyhâkî, Ahmed bin Hüseyin (ö. 458 h.k.), *es-Sünenü'l Kübra*, Beyrut, Dâru'l Fikr, tarih yok.
- Carullah Zemahşerî, Muhammed bin Ömer el-Harezmi (467-538 h.k.), *el-Keşşaf ani'l Hakâiki Çevâmizi't-Tenzil ve Uyûni'l Akâvil fi Vucûhi't-Tevîl*,

- tahkik: Muhammed Abdusselam Şahin, üçüncü baskı, Beyrut, Dâru'l Kitâbu'l Arabî, 1407 h.k.
- Cevherî Basrâ, Ahmed bin Abdulazîz, (323 h.k.), *es-Sakîfe ve Fedek*, tahkik: Muhammed Hâdî Emînî, Tahran, Mektebet-u Neynevâ el-Hadîse.
- ed-Deylemî, Hasan bin Ali bin Muhammed (ö. 841 h.k.), *İrşâdu'l Kulûb ilâ Sevâb*, birinci baskı, Kum, Şerif Râzî, 1412 h.k.
- ed-Dineverî, İbni Kuteybe (276 h.k.), *el-İmâme ve's-Siyâse*, tahkik: Ali Şîrî, birinci baskı, Kum, Razî, 1413 h.k.
- Ebû Cafer İskâfî (220 h.k.), *el-Me'yâr ve'l Mevâzene*, Beyrut, 1402 h.k.
- Ebû Davûd et-Teyâlîsî, Süleyman bin Dâvud el-Farsî (ö. 204 h.k.), *Müsned-i Ebî Dâvud et-Teyâlîsî*, Beyrut, Dâru'l Mârifî, (tarih yok)
- Ebû Ya'lâ el-Musûlî, Ahmed bin Ali et-Temîmî (210-308 h.k.), *Müsned-i Ebî Ya'lâ el-Musûlî*, tahkik: Hüseyin Süleym Esed, ikinci baskı, Beyrut, Dâru'l Me'mun li't-Terâs, (tarih yok)
- el-Emin, Muhsin (1371), *Âyânu's Şîa*, tahkik: Hasan el-Emin, Beyrut, Dâru't-Teârif li'l Matbûât.
- el-Erbilî, Ali bin İsa bin Ebî'l Feth (ö. 692 h.k.), *Keşfu'l Ğumme fî Mârifeti'l Eimme*, tashih: Seyyid Hâşim Resûlî Mahallâtî, birinci baskı, Tebriz, Mekteb Beni Haşim, 1381 h.k.
- el-Esterabâdî, Seyyid Şerefuddîn Ali el-Hüseynî (ö. 940 h.k.), *Te'vilu'l Âyâtu'z-Zahire fî Fezâilî'l İtreti't-Tahire*; tahkik: Hüseyin Üstat Veli, birinci baskı, Kum, Müessesetu'l Neşru'l İslâmî, 1409 h.k.
- Fahru'r-Râzî, Muhammed bin Ömer, el-İmam (544-606 h.k.), *Tefsîru'l Kebir (Mefâtihu'l Ğayb)*, üçüncü baskı, Beyrut, Dâr-u İhyâu't-Teras el-Arabî, 1420 h.k.
- Feyz Kâşânî, Muhammed Muhsin (1091 h.k.), *Nevâdiru'l Ahbâr fîmâ Yete-alluk bi Usûlu'd-Dîn*, tahkik: Mehdi Ensârî Kumî, birinci baskı, Tahran, Müessese-i Mutâlaât ve Tahkikât-ı Ferhengî.
- el-Hâkim en-Nişâbü'rî, Muhammed bin Abdullah (321-405 h.k.), *el-Müstedrek ale'l Sahihayn*, tahkik: Yusuf Abdurrahman el-Meraşlî, Beyrut, Dâru'l Mârifî, (tarih yok)
- el-Hâkimu'l Haskânî, Ubeydullah bin Abdullah (490 h.k.), *Şevâhidü't-Tenzil li Kavâidî't-Tafzîl fî'l Âyâtî'n-Nâzileti fî Ehl-i Beyt*, tahkik: Muhammed Bâkır el-Mahmudî, birinci baskı, Tahran, Müessese-i Çap ve Neşr-i Vezâret-i İrşâdî İslâmî, 1411 h.k./1990 m.
- el-Hanefî, Muhammed bin Yusuf ez-Zerendî (693-750 h.k.), *Nezm Dureru's-Samteyn fî Fezâilî'l Mustafâ ve'l Murtezâ ve'l Betul ve's-Sibteyn*, birinci baskı, basım yeri belli değil, Mektebu'l İmam Emîre'l Mü'minin, 1377 h.k. / 1958 m.

- Hasibî, Hüseyin bin Hamdan (334 h.k.), *el-Hidâyetu'l Kübrâ*, Beyrut, el-Belâğ, 1419 h.k.
- el-Humeydî, Abdullah bin Zübeyr (219 h.k.), *Müsnedu'l Humeydî*, tahkik ve notlandırma: Habiburrahman el-Azmî, birinci baskı, Beyrut, Dâru'l Kütübü'l İlmiye, 1409 h.k.
- el-Huveyzî, Abdu Ali bin Cuma el-Arûsî (ö. 1112 h.k.), *Tefsîr-i Nûr-u Sakaleyn*, tahkik: Seyyid Hâşim Resûlî Mahallâtî, dördüncü baskı, Kum, İsmâiliyyân, 1415 h.k.
- İbni Abdurrabbuh Endülüsî (328 h.k.), *el-İkdu'l Ferîd*, birinci baskı, Beyrut, Dâru'l Kütübü'l Âlemiye, 1404 h.k.
- İbni Batrik (ö. 600 h.k.), *el-Umde*, Müessesesi-i Neşri İslâmî, 407 h.k.
- İbni Ebî Cumhur, Muhammed bin Ali el-İhsâi (840-901'den sonra), *Avâlî el-Liâlî el-Azîziyet-u fi'l Ehâdisi'd-Diniye*, tahkik: Ağa Mücteba Muhammedî Irâkî, birinci baskı, Kum, İntişarât-i Seyyidu's Şühedâ, 1405 h.k.
- İbni Ebî'l Hadid el-Mutezilî, Abdulhamid bin Muhammed el-Medâinî, (586-656 h.k.), *Şerh-u Nehcül Belâğa*, tahkik: Muhammed Ebulfazl İbrahim, birinci baskı, Kum, Kitaphâne-i Ayetullahi'l Uzmâ el-Maraşî Necefi, 1404 h.k.
- İbni Fahd el-Hillî, Ahmed bin Muhammed (757-841 h.k.), *Uddetu'd-Dâi ve Necâhu's-Sâi*, tashih ve notlandırma: Ahmed Muvahhidî Kumî, birinci baskı, Kum, Dâru'l Kitâbu'l İslâmî, 1407 h.k.
- İbni Fettâl en-Nişâbüri, Muhammed bin el-Hasan, (ö. 508 h.k.), *Ravzatu'l Vâizin ve Basiretu'l Muteazin*, tahkik: Seyid Muhammed Mehdî Horasân, Kum, İntişarât-i Razî, 1375 ş.
- İbni Hişâm, Abdulmelik bin Hişâm el-Himyerî el-Meâfirî (ö. 218 h.k.), *es-Siretu'n Nebeviye*, tahkik: Mustafa es-Sakâ - İbrahim el-İbyârî - Abdulhafiz Şelbî, Beyrut, Dâru'l Mârife, tarih yok.
- İbni İdris el-Hillî, Muhammed bin Mansur, (546-598 h.k.), *es-Serâiru'l Hâvî li Tahriru'l Fetâvâ*, tahkik: Müessesesi-i Neşr-i İslâmî, ikinci baskı, Kum, Müessesesi-i Neşr-i İslâmî, 1410 h.k.
- İbni Şehrâşûb, Muhammed bin Ali el Mazenderânî (489-588 h.k.), *Menâkub-i Âl-i Ebi Tâlib*, tashih: Seyyid Hâşim Resûlî Mahallâtî, Muhammed Hüseyin Dâniş Aştîyânî, birinci baskı, Kum, Allâme, 1379 h.k.
- İbni Tâvûs Ali bin Mûsâ (ö. 664), *Cemâlu'l Usbû' bi Kemâli'l Ameli'l Meşrû'*, birinci baskı, Kum, Dâru'l Rızâ, 1330 h.k.
- el-İmam Buhârî, Muhammed bin İsmâil (194-254 h.k.), *Sahihu'l Buhârî*, Beyrut, Dâru'l Fikr, 1401 h.k./1981 m.
- el-İmam Mâlik bin Enes (ö. 179 h.k.), *Kitâbu'l Muvatta'*, tahkik: Hamd Fevâid Abdalbâki, Beyrut, Dâru'l İhyâu't-Teras el-Arabî, 1406 h.k.

- Kadı Beyzâvî, Abdullah bin Ömer el Şirâzî (ö. 685 yahut 691 h.k.), *Envâru't-Tenzil ve Esrâru't-Te'vil (Tefsîru'l Beyzâvî)*, tahkik: Muhammed Abdurrahman el-Maraşlı, birinci baskı, Beyrut, Dâr-u İhyâu't-Teras el-Arabî, 1418 h.k.
- el-Kadı Numan, Numan bin Muhammed et-Temîmî el-Mağribî (259-363 h.k.), *Deâimu'l İslam*, tahkik: Asif Ali Asgar Feyzî, ikinci baskı, Kum, Müesseset-u Âlu'l Beyt, 1385 h.k.
- el-Kârî, Ali bin Muhammed (1014 h.k.), *Mirkatu'l Mefâtiḥ*, Beyrut, Dâru'l Fikr, 1404 h.k.
- el-Kâtibu'n Numânî, Muhammed bin İbrahim (ibni Ebî Zeyneb) (360 h.k.), *el-Çaybe*, tahkik ve tashih: Ali Ekber Ğaffârî, birinci baskı, Tahran, Mektebetu's-Sadûk, 1397 h.k.
- el-Kayyûmî, Şeyh Cevad (Çağdaş), *Sâhîfetu'z Zehrâ*, birinci baskı, Kum, Müesseset-u Neşru'l İslâmî Câmîātu'l Müderrisîn, 1373.
- el-Kûfî, Fırat bin İbrahim bin Fırât (ö. 307 h.k.), *Tefsîr-u Fırât el-Kûfî*, tahkik: Muhammed Kâzım, birinci baskı, Tahran, Müesses-i Çap ve Neşri Veżâret-i İrşâdi İslâmî, 1410 h.k.
- el-Kûfî, Suleym bin Kays el-Hilâlî (ö. 76 h.k.), *Kitâb-u Suleym bin Kays el-Hilâlî*, tahkik: Muhammed Bâkır Ensârî Zencânî, birinci baskı, Kum, el-Hâdî, 1405 h.k.
- el-Kumî, Abdullah bin Cafer el-Humeyra (Hicri üçüncü yüzyılın ikinci yarısı), *Kurbu'l İsnâd*, tahkik: Müessese-i Âlu'l Beyt, birinci baskı, Kum, Müessese-i Âlu'l Beyt, 1413 h.k.
- el-Kumî, Ali bin Muhammed el-Hazzaz (hicri 4. Y.y), *Kifâyetu'l Eser fi'n-Nass Ala'l Eimmetil İsnâ Aşer*, tahkik: Seyid Abdullatîf Hüseyinî Kuhkemerî, Kum, Bidar, 1401 h.k.
- el-Kumî, Muhammed bin Ahmed bin Ali bin Hasan (468 h.k.), *Mietu Menkıbet-umin Menâkıb-i Emîre'l Mü'minin*, birinci baskı, Kum, Medresetu'l İmam el-Mehdî, 1407 h.k.
- Kundûzî, Süleyman bin İbrahim el Hüseyinî el-Hanefî (1220-1294 h.k.), *Yenâbü'l Mevedde*, tahkik: Seyyid Ali Cemal Eşref Hüseyinî, birinci baskı, Tahran, Usve, 1416 h.k.
- el-Kurtûbî, Muhammed bin Ahmed el-Ensârî (578-668 yahut 671 h.k.), *el-Câmiu'l Ahkâmu'l Kur'an*, birinci baskı, Tahran, Nâsır-ı Husrev, 1364 ş.
- el-Meclisî, Allâme Muhammed Bâkır (1037-1111 h.k.), *Mirâtu'l Ukûl*, tashih: Seyyid Hâşim Resûlî Mahallâtî, ikinci baskı, Tahran, Dâru'l Kütübü'l İslâmiye, 1409 h.k.
- Mecmûatu'r-Resâil*.
- el-Mekkî, Ebu'l Müeyyed el-Muvaffak bin el-Harezmi (ö. 568 h.k.), *Maktelu'l Hüseyin li'l-Harizmi*.

- Mesûdî, Ali bin Hüseyin el-Hezelî (287 - 346 h.k.), *Murûcu'z Zehab ve Meâdinu'l Cevher*, tahkik: Esed Dağfer, ikinci baskı, Kum, Dâru'l Hicre, 1409 h.k.
- Mevlevî, Celâleddin Muhammed Belhî (604-672 h.k.), *Külliyâtı Dîvân-ı Şems*, tashih: Muhammed Abbâsî, Neşr-i Tulû'.
- Mısırî, Şuayb bin Sa'd, *Ravzatu'l Fâik*.
- Muhyiddin ibni Arabî, Muhammed bin Ali el-Hatemî et-Tâî (560-638 h.k.), *Tefsîr-i ibni Arabî (Te'vilât-u Mevlâ Abdurrezâk Kâşânî)*, tahkik: Semir Mustafa Rubâb, birinci baskı, Beyrut, Dâr-u İhyâu't-Teras el-Arabî, 1422 h.k.
- el-Mustafavî, Allâme Hasan (1297-1384 ş.), *et-Tahkik fî Kelimâti'l Kur'âni'l Kerîm*, birinci baskı, Tahran, Bongâhi Tercüme ve Neşr-i Kitap, 1402 h.k / 1460 ş.
- Müsned-i Fâtımatu'z-Zehrâ.*
- en-Necefî, Allâme Abdülhüseyin Ahmed el-Emînî (ö. 1349 ş.), *el-Ğadîr fî'l Kitâb ve's-Sünnet ve'l-Edeb*, birinci baskı, Kum, Merkez-i el-Ğadîr, 1412 h.k.
- Necefî, Seyyid Şehâbeddin el-Maraşî (1411 h.k.), *Şerh-u İhkâku'l Hak*, tahkik ve notlandırma: Seyyid Şehâbeddin el-Maraşî, Kum, Mektebet-u Ayetullahi'l Uzmâ el-Maraşî.
- en-Nesâî, Ahmed bin Ali (ö. 303 h.k.), *es-Sünenü'l Kübra*, tahkik: Abdulgaffâr Süleyman el-Bendârî - Seyyid Kesrevî Hasan, birinci baskı, Beyrut, Dâru'l Kütübü'l İlmiye, 1411 h.k./1991 m.
- Nesefî, Ömer bin Muhammed (461-537 h.k.), *Akâidu'n-Nesefî*.
- en-Nişâbü'rî, Ali bin Ahmed el-Vâhidî (ö. 468 h.k.), *Esbâb-u Nuzûlu'l-Kur'an*, tahkik: Kemal Besyûnî Zeğlul, birinci baskı, Beyrut, Dâru'l Kitâbu'l İlmiye, 1411 h.k.
- en-Nişâbü'rî, Müslim bin el-Haccâc el-Kuşeyrî (ö. 261 h.k.), *el-Câmiu's-Sahih*, Beyrut, Dâru'l Fikr, (Tarih yok)
- Saadettin Taftâzânî, Mesud bin Ömer (712-793 h.k.), *Şerhu'l Mekâsid*, tahkik: Abdurrahman Umeyre, birinci baskı, Kum, Şerif Razî, 1409 h.k.
- es-Sabbân, Muhammed bin Ali, *İs'âfu'l Râğibin fî Streti'l Mustafa*.
- Sadrü'l Mütellehîn, Muhammed bin İbrahim eş-Şirâzî (ö. 1050 h.k.), *Şerh-u Usûlu'l Kâfi*, tashih: Muhammed Hacevi, Tahkik: Ali Abdi Şahrudî, birinci baskı, Tahran, Müessesesi-i Mutâlaât ve Tahkikât-i Ferhengî, 1366 ş.
- es-Saffâr, Muhammed bin Hasan bin Ferrûh el-Kumî (ö. 290 h.k.), *Besâiru'd-Derecât fî Fezâili Âli Muhammed*, tashih: Mirza Muhsin Küçebâğî Tebrizî, ikinci baskı, Kum, Kitabhâne-i Ayetullah el-Uzmâ Marâşî Necefî, 1404 h.k.
- es-Sağîr, Muhammed bin Cerir bin Rüstem et-Taberî (ö. 5 h.k.), *Delâilu'l İmâme*, tahkik: Kısmu Dirâsetul İslâmiye Müessesetü'l Bişe, birinci baskı, Kum, Bişet, 1413 h.k.
- Semih Zâim, *Mevsuât-u Mustelehât ilmu'l Kelâmu'l İslâmî*, birinci baskı, Beyrut, Mekteb-u Lübnan Nâşîrûn, 1998 m.

- Seyyid bin Tâvus, Ali bin Mûsâ bin Cafer (589-664 h.k.), *el-İkbal bi'l'Amâlu'l Hasene fîmâ Ye'mel Merret-u fiş-Sünne*, ikinci baskı, Tahran, Dâru'l Kutubul İslâmiye, 1409 h.k.
- , *Mehcu'd-Deavât ve Menhecu'l İbâdât*, tahkik ve tashih: Ebû Tâlib Kirmânî ve Muhammed Hasan Muharrer, birinci baskı, Kum, Dâru'z-Zehâir, 1411 h.k.
- , *Felâhuş-Sâil ve Necâhu'l Mesâil*, birinci baskı, Kum, Bostân-ı Kitâb, 1406 h.k.
- Sikâtu'l İslam el-Kuleynî, Muhammed bin Yakub er-Râzî (ö. 329 h.k.), *el-Kâfî*, Ali Ekber Ğaffârî ve Muhammed Ahundî, dördüncü baskı, Tahran, Dâru'l Kütübül İslâmiye, 1407 h.k.
- es-Suyûtî, Abdurrahman bin Ebi Bekir, Celâleddin (849-911 h.k.), *ed-Dürrü'l Mensûr fî Tefsîr-i Bimeşûr*, Kum, Kitabhâne-i Ayetullah Necefi Maraşî, 1404 h.k.
- eş-Şâfiî, Ali bin Ebibekr el-Heysemî (735-807 h.k.), *Mecmeu'z-Zevâhid ve Menbeu'l Fevâid*, Beyrut, Dâru'l Kütübül İlmiye, 1408 h.k./1988 m.
- Şâfiî, Ebübekir Hazremî, *Rasfetuş-Sâdi*.
- Şâmî, Yusuf bin Hatem (7. Y.y.), *ed-Dürrü'l Nazîm fî Menâkibi'l Eimme*, birinci baskı, Kum, Câmîâ-i Müderrisîn 1420 h.k.
- eş-Şebencî, Mûmin bin Hasan Mûmin, *Nur'ul Ebsar fî Menâkibi Âl-i Nebi el-Muhtar*.
- Şebusterî, Mahmud bin Abdulkarim (687-720 h.k.), *Gülşen-i Râz*, tashih: Muhammed Hamâsiyân, birinci baskı, Kirman, İntişârât-ı Hedemât-ı Ferhengi Kirman, 1382.
- Şehid-i Sâlis, Kadî Seyyid Nurullah bin Seyyid Şerifuddin Şufterî (956-1019 h.k.), *İhkâku'l Hak ve İzhâku'l Batıl*, birinci baskı, Kum, Kitabhâne-i Ayetullah Necefi Maraşî, 1409 h.k.
- Şerif Razî, Muhammed bin Hüseyin bin Mûsâ (359-406 h.k.), *Nehcü'l Belâğa*, tashih: Subhi Sâlih, birinci baskı, Kum, Dâru'l Hicre, 1414 h.k.
- Şeyh Abbas Kumî (ö. 1319 h.k.), *Mefâtihu'l Cinân*, birinci baskı, İntişârât-ı Usve, 1389 ş.
- Şeyh Müfid, Muhammed bin Muhammed bin el-Numan el-Ekberî (336-413 h.k.), *el-İrşâd fî Marifet-u Hucecallah ala'l İbâd*, tahkik: Müesseset-ü Âlu'l-Beyt, birinci baskı, Kum, Kongre-i Şeyh Müfid, 1413 h.k.
- , *el-Emâlî*, tahkik: el-Hüseyin Üstad Veli, Ali Ekber Ğaffârî, birinci baskı, Kum, Kongre-i Şeyh Müfid, 1413 h.k.
- Şeyh Sadûk, Muhammed bin Ali bin Bâbeveyh el-Kumî (305-381 h.k.), *Sevâbu'l Amâl ve Ukâbu'l Amâl*, ikinci baskı, Kum, Dâru'ş-Şerif er-Râzî li'l Neşr, 1406 h.k.

- , *el-Emâlî*, tercüme: Ayetullah Kemerhâ-i, altıncı baskı, Tahran, İntişarât-i Kitapçı, 1376 ş.
- , *el-Hisâl*, tashih: Ali Ekber Ğaffârî, birinci baskı, Kum, İntişarât-ı Câmia-i Müderrisîn, 1364 ş.
- , *İlelu's Şerâyi'*; birinci baskı, Kum, Mektebetu'd Daveri, 1385 ş./1966 m.
- , *Meâni'l Ahbâr*, tashih: Ali Ekber Ğaffârî, birinci baskı, Kum, Müessesese-i İntişarâ-ı İslâmî, 1403 h.k.
- , *Men lâ Yehzuru'l Fakih*, tashih: Ali Ekber Ğaffârî, ikinci baskı, Kum, Müessesese-i İntişarât-ı İslâmî, 1413 h.k.
- , *Uyün-u Ahbâr-u'r-Rızâ*, tashih: Seyyid Mehdi Hüseyinî Lâciverdi, birinci baskı, Tahran, Neşr-i Cihan, 1378 h.k.
- Şeyhu't-Tâife, Muhammed bin el-Hasan et-Tüsü (385-460 h.k.), *el-Emâlî*, tahkik: Müessesetu'l Bişe, ikinci baskı, Kum, Dâru's-Sakâfe, 1414 h.k.
- , *Kitâbu'l Ğaybetu'l Hucce*, tahkik ve tashih: Abdullah Tahrani ve Ali Ahmed Nâsîh, birinci baskı, Kum, Dâru'l Meârifu'l İslamiye, 1411 h.k.
- , *Misbâhu'l Muteheccid*, tashih ve tahkik: Ali Aşğâr Murvârid, Ebûzer Bîdâr, birinci baskı, Beyrut, Müesseset-u Fikhu's Şia, 1411 h.k.
- Şîrâzî, Mevlânâ Şemseddin Muhammed Hâfız (ö. 792 h.k.), *Divânî Ğazaliyâti Hâfız Şîrâzî*, Dr. Halil Hatîp Rehber'in çalışmasıyla, üçüncü baskı, Tahran, İntişarât-ı Safî Ali Şah, 1365.
- et-Taberî, Muhammed bin Ebil Kasım, İmâduddin (ö. 553 h.k.), *Beşâret'l Mustafa li's-Şietu'l Murtezâ*, ikinci baskı, Neced, Mektebetu'l Haydariye, 1383 h.k.
- et-Taberî, Muhammed bin Cerir bin Yezid (224-310 h.k.), *Târihu'l İmam ve'l Mülûk (Târihu't-Taberî)*, tahkik: Muhammed Ebulfazl İbrahim, ikinci baskı, Beyrut, Dâru't-Teras, 1387 h.k / 1967 m.
- , *Câmiu'l Beyan fî Tefsîri'l Kur'an (Tefsîru't-Taberî)*, birinci baskı, Beyrut, Dâru'l Marife, 1412 h.k.
- et-Tabersî, Ahmed bin Ali bin Ebî Tâlib (ö. 588 h.k.), *el-İhticac*, tahkik: es-Seyyid Muhammed Bâkır el-Musevî el-Horasanî, birinci baskı, Meşhed, Neşr-i Murteza, 1403 k.
- et-Tabersî, Hasan bin Fazıl bin el-Hasan (ö. Hicri 6. Yy.), *Mekârimu'l Ahlak*, dördüncü baskı, Kum, Şerif Razî, 1412 h.k. / 1380 ş.
- Tabersî, Fazıl bin Hasan, Emîne'l İslam (468-548 h.k.), *Mecmeu'l Beyân fî Tefsîri'l Kur'an*, tahkik: Muhammed Cevad Belâğî, üçüncü baskı, Tahran, Nâsır-ı Hüsrev, 1372 ş.
- Tirmizî, Muhammed bin İsâ bin Süret (209-279 h.k.), *Sünen-i Tirmizî (el-Câmiu's-Sahih)*, tahkik: Abdulvahhâb Abdullatif, ikinci baskı, Beyrut, Dâru'l Fikr, 1403 h.k./1983 m.

Dizin

A

- Abbas 47, 102, 137
Abdullah bin Müslim bin Kuteybe Dineverî 66
âdap 115
âdet 25, 61
Ahmet bin Hanbel 65, 106, 107, 108
Ali bin Muhammed 68, 91
Ali bin Musa 91
Allâme Eminî 65
Allâme Tabatabaî 79
Allâme Tabersî 78
Ammar 47
Arzî ilm-i gayb 37
ashab 126
Asîf b. Berhiya 38
Asiye binti Muzahem 48
aynî 15, 16
Ayşe 20, 59, 107, 119

B

- bâtunî 18, 69
Benî Haşim 48, 115, 120, 121
Benî Ümeyye 116, 134
bilgilendirme nübüvveti 130
Büreyde 119

C

- Cabir bin Abdullah Ensarî 110
Cafer bin Muhammed 91

- cahilî 61, 62, 64, 100, 115
Cebrail 32, 46, 47, 50, 53, 58, 59, 81, 82, 90, 110
cihad-ı ekber 32
cinsiyet 22, 24

D

- Dehr (insan) Süresi 82

E

- Ebrar 83
Ebrar Ayetleri 83
Ebteh 47
Ebu Bekir 47
Ebû Bekir 66, 67
Ebû Cafer İskâfî 65
Ebû Davud Tayâlisî 65
Ebû Hureyre 118
Ebul Hamra 74
ehli hal ve akd 126
Ehl-i Sünnet 20, 42, 49, 65, 66, 74, 79, 89, 91, 94
el-Gadir 65
el-İmame ve's-Siyase 66
el-Mi'yar ve'l-Muvâzene 65
emanet 16, 56
Ensar 77, 115, 119, 122, 126
erham 132
Esmâ binti Umeys 110
evliyaullah 43

F

Fâtıma binti Esed 45
Fâtıma-i Masume 130
Fâtıma Mushafı 81
Fedek 67, 113, 121, 122, 126
fitne 116, 127
Fizze 82

G

Gadir 11, 45, 115, 117, 119,
120, 127
Gadir-i Humm 45, 115, 120, 127
gasp 68, 113, 116, 120, 121,
122, 123
gayb 26, 36, 37
gayri teşrii 62
gulat 29, 30
guluv 29, 30, 32, 34, 37, 39, 41,
42
Gülsüm 48

H

Habibe 105
Hafız Heysemî 65
Haniye 105
Harun Reşid 134
Hasan bin Ali 91
Hatice 46, 47, 48, 49, 59
Heysemî 65, 89
Hızır 40
Hicaz 136
hidayet 13, 14, 15, 17, 20, 22,
24, 25, 56, 80, 85, 92, 104, 114,
117, 119
hikmet-i amelî 18
hikmet-i nazari 18
hitte 86, 87, 88, 89
Hz. Âdem 84, 89

Hz. Ali 21, 22, 29, 41, 42, 54,
55, 97, 99, 111, 116, 118, 121,
133
Hz. Cevad 133
Hz. Hamza 67
Hz. İsa 32, 38, 76
Hz. Mehdi 91

İ

İbni Abbas 55, 74, 77, 78, 82,
115
İbrahim 28, 33, 46, 49, 58, 60,
64, 80, 111, 115, 130, 131, 135
iffet 113, 135
ifrat 27, 28, 29, 41
İlahî Kelime 84
ilahlık 28
ilm-i gayb 36, 39
İlm-i ledüni 31
İmam Ali 28, 113
İmam Hâdi 41
İmam Hasan 29, 58, 87, 108
İmam Hasan Askeri 87, 108
İmam Hüseyin 29, 58, 64
İmam-ı Zaman 22
İmamlar 24, 30, 32, 33, 34, 46,
62, 81, 84, 94, 137
İmam Musa bin Cafer 51
İmam Rıza 46, 133
İmam Sâdık 28, 39, 45, 49, 51,
53, 59, 61, 64, 71, 80, 84, 85,
94, 104
İmam Seccad 29, 70
insan-ı kâmil 14, 16, 18, 19, 22,
25, 80
İsa ibni Meryem 28
İsmet 13, 16, 21, 26, 92
İsm-i Azam 14
İsrail oğulları 86, 87, 88, 89

K

kabilelerin dinden dönmesi 116
kabilevî 115
kaburga 132
Kadir Gecesi 80, 81
Kadir Sûresi 34, 80
kapsayıcı ilim 30
Kârî 65
Kasım 58, 62, 78
keramet 37, 42, 43, 52, 101, 109
Kevser 10, 16, 19, 21, 49, 52,
71, 78, 79, 82
kırk gün 46, 47, 74
kin 78, 105, 106, 116
Kisra 43
Kuleynî 39, 53, 64, 71, 72, 85,
89, 98, 101, 103, 104, 105, 133
Kureyş 48, 106, 115, 116, 126,
134

L

Lut 23, 33

M

Malik bin Enes 137
Masum İmamlar 22, 34, 40, 41,
45, 70, 73, 94
Mead 99
meddah 28
Medine 75, 77, 111, 120, 122,
127, 132
Medine-i Fâzıla 132
Mekke 47, 49, 75, 116
melekûti imamet 131
Menzer bir Zahzah 47
Meryem binti İmran 48, 53
merziye 85
Mesudî 121
Meveddet ayeti 77

Mikail 47

Mina 47

Molla Sadra 98

mucize 42, 43

Muhacir 119, 122, 123, 126

Muhammed bin Ali 42, 91, 94,
138

Muhyiddin ibni Arabi 77

mukarreb melekler 55

murzî 85

Musa 33, 40, 46, 48, 88, 91, 135

Musa bin Cafer 91

Mushaf-ı Zehra 53

mutlak masumiyet 30, 31

Muvatta 137

mübahale 63, 76

Mübahale ayeti 62, 75

mülkî imamet 131

mürted 28

mürtedlik 28

Müsned 21, 65

N

Nasranî 65

Necran 76

Nefs-i mutmainne 84

neseb 133

Nuh 23, 88

nübüvvet 16, 34, 40, 43, 63, 75,
99, 115, 124, 129, 130, 131

O-Ö

On iki Masum 45, 57

Osman 71

Ömer 47, 66, 67, 115

R

rahâmat 133

raziye 85

risalet 26, 33, 43, 63, 79, 105,
112, 129, 131
ruh temizliği 19
rüşd 22, 104

S-Ş

Sad bin Ebi Vakkas 118
sahabe 120
Sahih-i Buhari 66
Sahih-i Müslim 66
Sakaleyn 17, 18, 38, 59, 80, 81,
92
Sakife 11, 113, 119, 120, 121,
123, 125
Sare 48
selâbet 133
Selman-ı Fârisî 112
sirat-ı müstakim 14, 85, 92, 119
sîret 17
sulb 132
Süleyman 38, 44, 49, 61, 135
Sünnî 16, 65, 72, 73, 76
şâhid 34, 35, 36, 44, 67, 105,
106, 123, 134
Şam tağutu 75
Şerh-u Mekâsid 65
Şia 10, 16, 20, 29, 57, 64, 65, 67,
72, 73, 74

T

Taftazanî 65
taharet 13, 17, 18
Tathir ayeti 40, 69, 72, 73
tefrit 27, 29, 41
tekin 16, 104
tekinî 15, 43, 70, 80

tekinî ve aynî kitab 80
tekinî velâyet 43
teşrî 15, 32, 33, 62, 129, 130
teşrî nübüvvet 129, 130
tevkîât 22
Tevrat 46
tezkiye 18
tezyin 18
Tih 86

U-Ü

Uhud 67
ulema-i ebrâr 29, 30, 31
ululazm 40
Ümmü Ebiha 105
Ümmü Seleme 68, 72, 73

V

vâris 134
vasiyet 16, 71, 110, 123
velâyet 18, 19, 24, 42, 43, 63,
68, 89, 115, 117, 119, 130
veli 43

Y

Yahudi 65, 82

Z

zahiri 18
zâtî ilm-i gayb 37
Zekeriyya 37
Zeyneb-i Kübra 130
zikir ehli 30, 129
Ziyaret-i Camia 41, 42